YAZ 2022 Sayı: 51

KNK

Yüz Yıllık Tanık

İZMİR AŞKINA

ŞİİR SOKAKTA

KÖRFEZDEKİ YUNUSLAR

TARIK DURSUN K.

DANA BAYRAMI

KİRAZ HASADI

Merhaba

Yaz aylarını bereket, bolluk ve sağlık getirmesi dileğimizle kucaklıyoruz. İyiye ve güzele dair inancımızın hiç tükenmeyeceğini doğadan öğrendik. Nasıl ki doğa her döngüsünde kendisini yeniliyorsa, bizler de yeni bir mevsim ile güzelliklere yönelik umutlarımızı daha da diri tutuyoruz. Sokaklarımız şimdi daha bir şenlikli. Denizlerimizin kıyıları, açık alanlarımız hemşehrilerimizin sesleriyle şenleniyor. Şehrimizi, yurdumuzun dört bir yanından ve dünyanın farklı yerlerinden gelen turistlerle birlikte soluyoruz. Bayramlar, festivaller, konserler ve farklı sanat etkinlikleri İzmir'imizi yaz aylarıyla birlikte daha da coşkulu kılıyor. Meydanlarımızda yeniden binlerce kişi el ele, kol kola verip şarkılar, türküler söylüyoruz. Hoşgörü, demokrasi ve kardeşçe yaşama geleneğinin yeri olan İzmir'den yansıyan bu görkemli yaşam kültürünün tüm yurdumuza egemen olması, en büyük dileğimizdir.

Konak Belediyesi olarak, İzmir'den yolu geçmiş, bu topraklara kök salmış iki yaka insanının İzmir sevgisini anlatan, "Smirna Seyahat Rehberi 1922" adlı eserin Türkçeye kazandırılmasına katkıda bulunmaktan onur duyuyoruz. Geçmişin güzel anılarını yaşatanların uygar olduğuna inanıyor, bu gerçekle hareket ediyor ve İzmir'imize dair ne kadar güzellik varsa yaşatmaya kararlı olduğumuzun altını bir kez daha çiziyorum.

Dergimiz KNK'nın yaz sayısında kültürümüzü yansıtan konularla ve zengin bir içerikle sizlerleyiz. Genç ve dinamik nüfus barındıran İzmir'in coşkulu hali bir de sokaklarına yansıyan şiirlerde kendisini hissettiriyor. Sokaklarımızdaki şiirlerin bir kısmını derledik dergimizin yaz sayısında. Deniz şehri olan İzmir'in, deniz kültürüne dair kapsamlı bir dosya konumuz var. Körfezdeki yunuslar, deniz canlıları koleksiyonu, İzmir Kayıkları ve antik dönemlerdeki deniz yaşamı, konusunun uzmanı kişiler tarafından kaleme alındı. Bu yaz, unutulmaz edebiyatçı ve düşün insanı Tarık Dursun K.'nın aramızdan ayrılışının yedinci yılı. İzmir'i en güzel ifade eden yazarlar arasında yer alan Tarık Dursun K.'ya saygımızın ifadesi olarak ayrı bir konu başlığı açtık. Afro-Türklerin yaşattıkları geleneksel bayramları, ayrı bir bayram olan kiraz hasadı ve birbirinden ilgi çekici pek çok konu ile sizlerleyiz.

Kültürün ve sanatın zenginleştirdiğine yönelik inancım ile keyifli okumalar dilerim.

Abdül BATUR
Mimar
Konak Belediye Başkanı

i ç i n d e k i l e r

8 MİTLER VE HAYALLER

16 VE ŞİİR ŞİMDİ SOKAK'TA

54 KÖRFEZDE BİR DENİZ ANASI

20 TURUNCU SAATLER

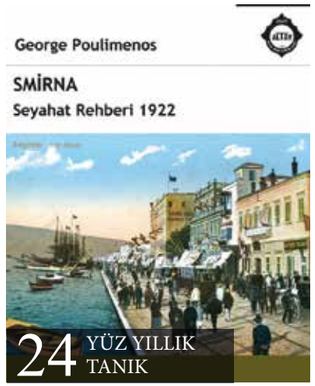

24 YÜZ YILLIK TANIK

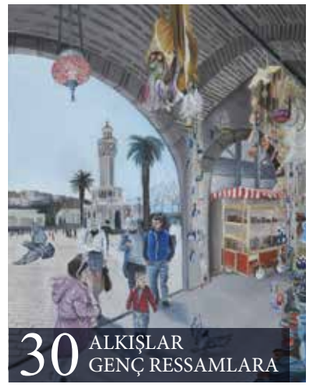
30 ALKIŞLAR GENÇ RESSAMLARA

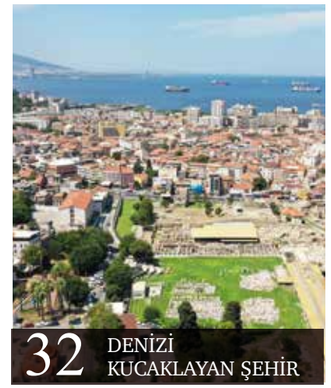
32 DENİZİ KUCAKLAYAN ŞEHİR

56 KEDİ SEVGİMİZ

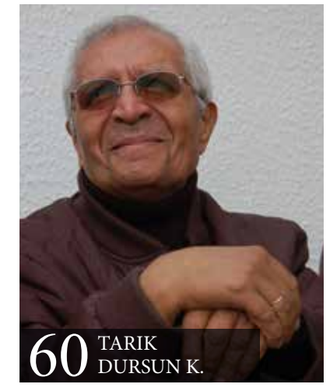
60 TARIK DURSUN K.

66 DEMOKRAT İZMİR

70 FARKLI BİR BAYRAM

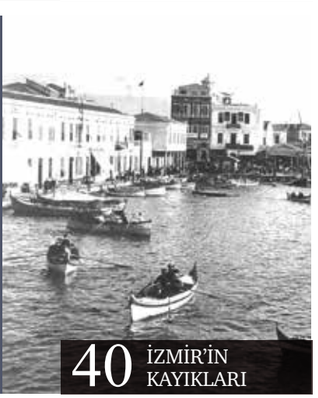
40 İZMİR'İN KAYIKLARI

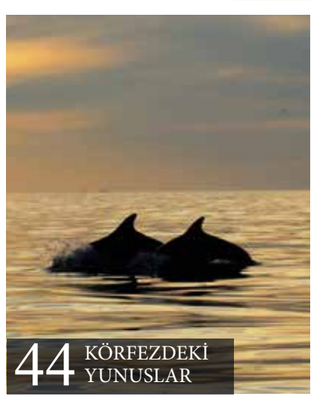
44 KÖRFEZDEKİ YUNUSLAR

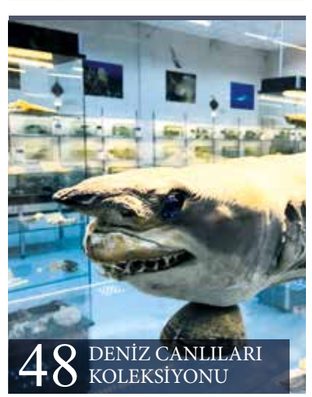
48 DENİZ CANLILARI KOLEKSİYONU

52 SU ALTI SERGİSİ

74 KADİM KÜLTÜR

80 KİRAZ HASADI

84 YEŞİLDERE SİNEMASI

90 BOYOZ FEDERASYONU

92 İZMİR AŞKINA

96 SANCAR MARUFLU BİLİM MERKEZİ

98 BİR KİTAP BİR TANITIM

KNK 2022 Yaz

Konak Belediyesi
Adına Sahibi

ABDÜL BATUR
Mimar
Konak Belediye Başkanı

Yayın Koordinatörü
OZAN YAYMAN
(Sorumlu Yazı İşleri Müdürü)

Editör
İPEK YAŞAR
TEODORA HACUDİ

Görsel Tasarım
FATİH AKUZUN

Halkla İlişkiler
EMİNE KALABALIK

Kültür Sanat
ABDULLAH TUNALI

Hukuk Danışmanı
MİNE GENÇ

Yönetim Yeri: İzmir Konak Belediyesi
Dokuz Eylül Meydanı No:11 Basmane / İZMİR
Tel: +90 232 484 53 00
www.konak.bel.tr
knkdergi@konak.bel.tr
Fatih Ofset Matbaa Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
5627/1 No:6 Bornova -İzmir
Tel: 232 4311140
Yayın Türü: Yerel Süreli – Üç ayda bir yayımlanır, para ile satılamaz
Yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.
Baskı Tarihi: Haziran 2022

İzmir Arkas Sanat Merkezi'nde açılan, 31 Temmuz'da sona erecek "Mitler ve Hayaller" sergisinde; insan ve doğa ilişkisi, insanın davranış ve varoluş biçimi, toplumdaki yeri, içinde bulunduğu topluma ve dünyaya sorumlulukları gibi başlıkları sorgulayan eserler yer alıyor.

Şansı Olanın Hayali Olur

Doğa ve insanın zaman içindeki dönüşüm ile evrimleşme yolculuğu İzmir Arkas Sanat Merkezi'nde ziyaretçileriyle buluşmayı sürdürüyor. Billur Tansel'in küratörlüğünde hazırlanan sergi, sanat tutkunlarına yeni imgeler sunuyor. Arkas Sanat Merkezi ve Elgiz Müzesi, birbirini destekler nitelikte ekolojik hatırlatmalar yapan temalarıyla hazırlanan sergilerini, Türkiye'nin iki büyük kenti İzmir ve İstanbul'daki müzelerinde karşılıklı konuk ediyor. Arkas Koleksiyonu'ndan derlenen "Doğa, Bahçeler, Düşler" sergisi Elgiz Müzesi'nde, Elgiz Koleksiyonu'ndan derlenen "Mitler ve Hayaller" sergisi ise Arkas Sanat Merkezi'nde sergileniyor. "Mitler ve Hayaller" sergisinin çıkış noktası, karşı karşıya olduğumuz ekolojik kaygılar olarak beliriyor. Sergi, izleyici ile birlikte Felix Guattari'nin öne sürdüğü ekozofi ve autopoiese kavramlarının üzerinde düşünmeyi amaçlıyor. Küratör Billur Tansel'in Elgiz Koleksiyonu seçkisinden oluşturduğu Mitler ve Hayaller sergisi, farklı kültürlerden gelen sanatçıların ekozofi kavramını nasıl ele aldıkları ve ne tarz önerilerde bulunduklarını araştırmayı hedefliyor. İki farklı bölümden oluşan serginin Mitler adlı birinci bölümünde sanatçıların işaret ettiği kaygı ve hususlara yer verilirken Hayaller adlı ikinci bölümünde ise hayallerdeki dünyaya ulaşabilmek için sanatseverlerle birlikte olası çözümler üzerinde düşünmek amaçlanıyor.

“Mitler ve Hayaller” sergisinde; insan ve doğa ilişkisi, insanın davranış ve varoluş biçimi, toplumdaki yeri, içinde bulunduğu topluma ve dünyaya sorumlulukları gibi başlıkları sorgulayan ve küratöre göre sanatçıların çeşitli kaygılarla yarattığı eserler yer alıyor.

İlk etapta ekozofi kavramından ve katmanlarından yola çıkarak sanatçıların çeşitli ifade biçimleriyle dile getirdiği, insanın doğaya, çevresine verdiği zararlar ele alınmakta, ikinci etapta ise bütün bu negatif sonuçları vakit kaybetmeden bertaraf etmenin ve kaybedilen bütün değerlere sahip çıkılan alternatif bir dünyanın mümkün olduğu önerisi ortaya konuluyor.

Seçkide eserlerine yer verilen sanatçılar; Alex Prager, Andreas Gefeller, Antonio Riello, Azade Köker, Barbara Kruger, Bengü Karaduman, Bjarne Melgaard, Burhan Doğançay, Cindy Sherman, Daniele Buetti, Daniele Kwaaitaal, Darren Almond, David LaChappelle, David Tremlett, Ergin Çavuşoğlu, Fausto Gilberti, Friedrike Feldmann, Guillermo Mora, Günther Forg, Hale Tenger, Hiroshi Sughito, Jack Vanarsky, Loris Cecchini, Nan Goldin, Oleg Dou, Olivier Blanckart, Ömer Uluç, Özlem Günyol ve Mustafa Kunt, Pan Yue, Paul Hodgson, Piero Gilardi, Robert Gligorov, Steinunn Thorarinsdottir, Stephen Dean, Thomas Hauseago, Thomas Struth, Tomur Atagök, Veijko Zejac, Xavier Veilhan’dan oluşuyor.

EKOZOFİ

Ekozofi; çevresel, toplumsal ve zihinsel olmak üzere üç tür ekolojiyi birleştirmektedir. Felix Guattari’ye göre insan ve doğanın birbiriyle çift yönlü ilişkisi vardır ve iklim sorunu, insanın yaşamak için kullandığı malzeme atıklarının ekolojik sisteme verdiği zararlar gibi konular üzerinde duruyor. Ve bu çerçevede kendini yaratım (autopoïese) sürecinin önemine dikkat çekiyor. Düşünür, aynı zamanda etik ve estetiğin, sanat ve bilimin birbirine yakın olmasının önemini vurguluyor.

Sanat özellikle bakış açısına esneklik ve yaratıcılık katacağı için önem arz ediyor. Bu üç tür ekoloji ancak ekozofinin estetik etiğinde birleşebilirse ve bu konuda kolektif bir algı yaratılabilir ve bir dayanışma biçimi geliştirilebilirse gerçek anlamda bir uyum söz konusu oluyor. Bu katmanlar toplumların etik ve prensip anlayışlarına, davranış biçimlerine kadar iniyor.

VE BİR HAYAL

İzmir Arkas Sanat Merkezi konseptine uygun biçimde hazırladığı sergilerinden birisini daha izlenime sundu ve bu şehirde yaşayan ya da tanık olan herkese yeni imge kapıları araladı. Emeği ve katkısı olan tüm aydın insanlara teşekkürümüz büyüktür.
Bir imgenin ne kadar etkili olduğunu, insan hayatını nasıl da zenginleştirdiğini, engin ufuklara yelken açma cesareti verdiğini, yeniden; ama bıkmadan usanmadan yeniden görmenin kahramanlığını sunan imgenin hallerine ve hayal kurmanın güzelliğine; o hayalin vücuda ermişliğine ve o hayalin hep mi güzele ve iyiye dair olmasına dair merakınız varsa, İzmir Arkas Sanat Merkezi sizi bekliyor.

Yerçekimli Karanfil Hikayesidir Birgül

Bir mucizeye tanıklığımız var ve bunu sizlerle paylaşmak istiyoruz. Şimdilerde gökyüzünün maviliklerinde olan bir arkadaşımız var bizim. Bu hayatta bir insanın iyi ve nahif olabileceğine dair bir mucizeyi bize anlatan Birgül Arıca'dır anlattığımız. Onu tanıdığımız için çok şanslıyız. Ne büyük gam olurdu onu tanımamış olmak! Biraz daha insan olduk onunla. Nihayet yolculuğumuzun pek önemli bir kilometre taşıdır bizim için.

Hüznümüzü anlatmaya kelimeler yetmez. Birgül'ümüzü kaybettik! Nisan 2022 tarihinde sonsuz yolculuğuna uğurladık.

Ne dualar etmiştik oysa! "Yokluğun cehennemin öbür adıdır/ Üşüyorum kapama gözlerini" demiştik! Ama olmadı. Çok erken karıştı kainata.
Ve şimdi biliyoruz bir meşe tohumu nasıl ki meşe ağacı olma yetisine sahipse o tohumda öyle bir imkan varsa ve ağaca dönüşebiliyorsa, çam tohumu çam ağacı, kiraz tohumu kiraz ağacı olmaya muktedirse ve o tohumun itici gücüyle bunu başarabiliyorsa, insanın itici gücü de erdemli olmaya yazgılıdır.
Ve şu hayatın kendisi ne kadar şanslı ki Birgül'e tanık oldu.

Arkadaşımız doğdu, oldu ve bir meşe tohumu gibi kuvvesini buldu. İnsan oldu!
Birgül'ün ardından bir yazı yazmak o kadar zor ki!
Hayatın öğrettiklerinden birisidir; iki şey insana her bir şeyi yaptırıyor. Sevgi ve sevgisizlik… Her şeyi ama her şeyi yaptıran iki his.
Hayattan aldığını hayata katma eylemi içeren iki histen birine; sevgiye dair bir tanıklığımız var bizim Birgül ile. Kültür de öyle bir şey değil mi zaten? Hayattan aldığını hayata katma hali değil mi!
Güzel bir kültüre tanıklığımız var onunla… Güzellikler aldık ondan. İçerisinde nahiflik barındırana dairdir sözümüz. Arkadaşımız, dostumuz, ablamız, kardeşimiz, Birgül'ümüzü anlatmaya kelimeler yeter mi? Var mı öyle güçlü bir ifade? Varsa da bizim dilimiz buna pek dönmüyor.
Çünkü hani bazı şeyler vardır ya anlatılmaz, yaşanır! Öyleydi işte Birgül'ümüz.
Dergimiz KNK'nın tasarımını yapan ve tüm içeriğimizi, renkli kurdelalara bağlayarak bir hediye paketi zarafetinde sunmak üzere hazırlayan arkadaşımız Birgül Arıca, dünya döndükçe yaşam sürdükçe hep buralarda olacak, çünkü o; penceresi iyiye ve güzele açılan bir kültürdür. Kederimiz tarifsiz. Hüznümüz, biz büyüdükçe bizimle birlikte sönümlenmeyecek, aksine bizimle birlikte, bizi büyütecek. Birgül inceliğiyle, güler yüzüyle ve doygunluğuyla çevresindekileri büyüttüğü gibi bundan sonra da o eylemi sürdürecek. Çünkü o hep bizimle. Bizler de ondan aldığımız değerleri bir başkasına aktaracağız. O bir başkası yok mu o da yanı başındakine verecek ve derken, "Yerçekimli Karanfil" olacak hayat!

"Birgül'e gelsin bu şiir" değil; Birgül'den geliyor bu şiir, zira kendisi de ayrı bir şiirdi:

* "Biliyor musun az az yaşıyorsun içimde.
Oysaki seninle güzel olmak var
Örneğin rakı içiyoruz, içimize bir karanfil düşüyor gibi
Bir ağaç işliyor tıkır tıkır yanımızda
Midemdi aklımdı şu kadarcık kalıyor.
Sen karanfile eğilimlisin, alıp sana veriyorum işte
Sen de bir başkasına veriyorsun daha güzel
O başkası yok mu bir yanındakine veriyor
Derken karanfil elden ele.
Görüyorsun ya bir sevdayı büyütüyoruz seninle
Sana değiniyorum, sana ısınıyorum, bu o değil
Bak nasıl, beyaza keser gibisine yedi renk
Birleşiyoruz sessizce".

* Edip Cansever (Yerçekimli Karanfil)

Ve tam da bu şiirin fikriydi Birgül.

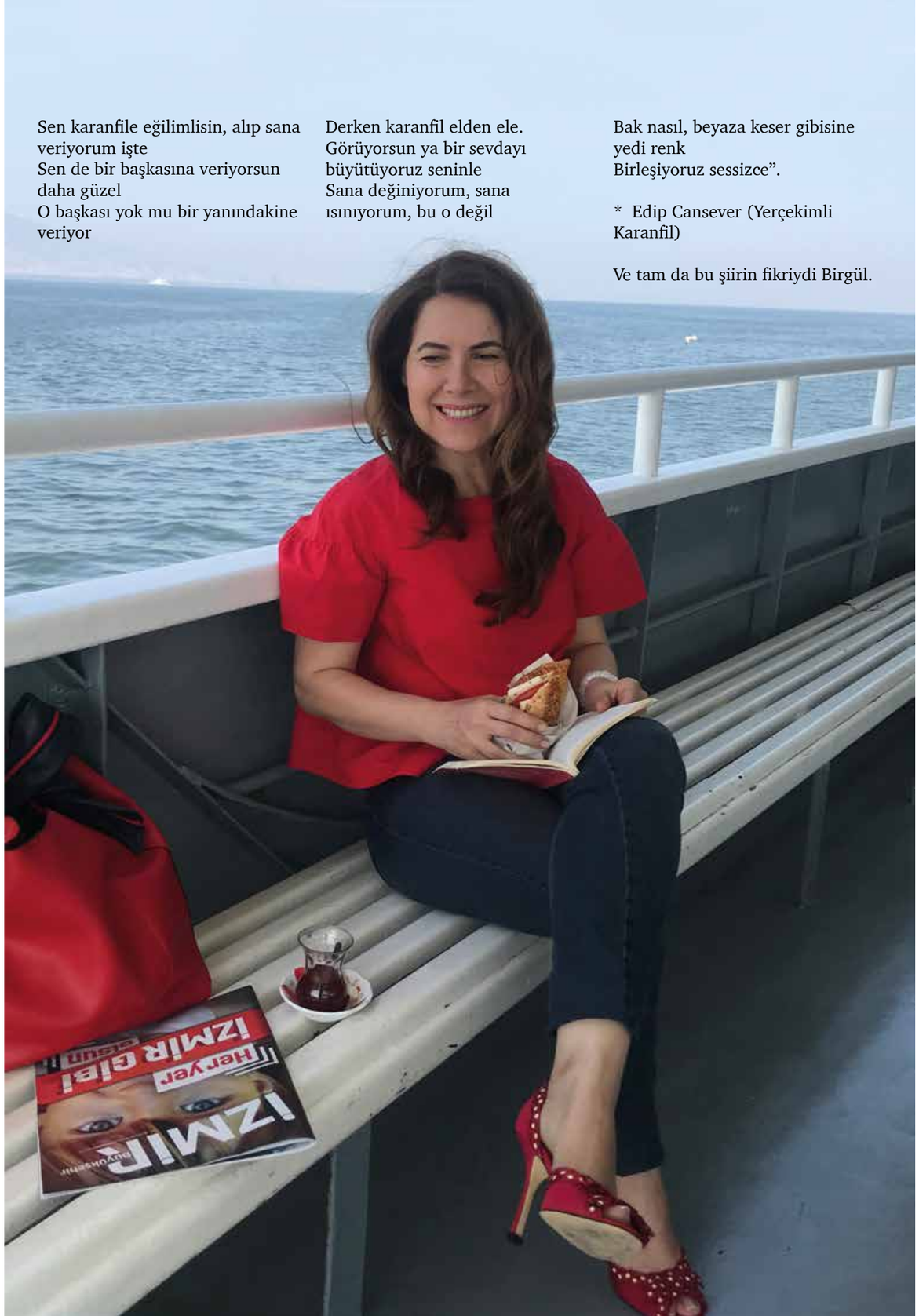

derken
karanfil
elden ele...

Kumru
EĞRİLMEZ
Öğretmen-Yazar

İzmir'in sokakları Antik Çağ'dan bu yana şiirlerle bezeli. Şiir şehrimizin tiyatrolarında günlerce, gecelerce okunurdu. Dionysos Şenlikleri'nde şiir müsabakaları yapılırdı. Nice şairler doğdu bu şehirde. Ve özgür ruhlu İzmir'in sokakları şiirlerle birlikte, romantizme açılan bir köprü oldu.

Ve Şiir Şimdi Sokakta

Aşk bu, isyan, haykırma…
Şiir bu. Ne durabilir yürekte, ne aittir tek bir kişiye. İstiflenemez. Sıkıştırılamaz. Yazılamaz tek bir yere, tek bir kere.

* 'Kimsenin kimseye gözü değmiyorsa, şiir niye?'
Sokakta, masada, günbatımı Kordon'da, yağmurda. İkiçeşmelik'in en ıslak duvarında, bir sevgilinin ağzında, bir zalimin kulağında çınlar, sığamaz harflere… Cemal Süreya'nın dediği gibi değil midir sahiden? 'Şiir, anayasaya aykırıdır; doğanın ahlakı kovduğu yerdedir; yasadışıdır.' Sitemi, acıyı, özlemi, açlığı, can sıkıntısını, sevinci, savaşları her şeyi toplar eteğine şiir. Gelir tutar elimizi, gözümüzün ta içine bakar, nefesimiz olur, çaresizliğimizi bize fısıldar, sırtımızı sıvazlar.

Uzun uzun anlatılsa da eksik kalır bir yanı hep. Bir şiir ne zaman tamam olur? Şair bittiğine nasıl karar verir? Nasıl bizi büyüsüyle bağlar kendine? Derdimizin, sevdamızın, kavgamızın sözcüsü olur. Sırdaşımız olur, bir dizesiyle binleri sarmalar. Öyle açık açık sırdaşlık eder ki deftere de yazdırır kendini, içinin aktığı bir duvara da. Şiir neden sokakta? İnsan neredeyse şiir hep orada aslında. İzmir'in sokakları taa Antik Çağ'dan aşinadır şiire. Destanlar fısıldanmıştır toprağına, suyuna. Tiyatrolarında günlerce, gecelerce okunmuştur. Şimdi duvarların gelincikleri mısralar o fısıltıya birer selamdır aslında. Nice şairler doğmuş bu şehirde. Hangisini ayırabiliriz ötekinden? İmbat bazen Atilla İlhan kokar, Urla'dan el sallar Yorgo Seferis, Metin Altıok dönsün gelsin isteriz o yangın yerinden, tüm kendinden eminliğimizle Didem Madak oluruz bir vefasızın karşısında:

**Siz aşkı ne bilirsiniz bayım /
Aşkı aşk bilir yalnız!

Özgürdür ruhu
İzmir'in tıpkı şiir gibi.
Şiir bu, ne zaman nerde
karşımıza çıkar bilinmez.
Kendisini kendisiyle anlatır.
'Nasıl?' sorusunu sormak gerekmez
mesela tanıma şiiri iliştirince.
'Şiir gibi sevdim' dedi mi biri,
biliriz. Sevmişizdir çoğumuz
da vakti zamanında şiir gibi.
Şiir gibi sofralar kurup şiir gibi
yaşamışızdır. Öyle doludizgin, öyle
gürül gürül, öyle usul usul…
Hece hece işlenmiştir
yüreğimiz. İlla bir şiirimiz
olmuştur tarifsiz aşkımızı tarif
eden. Sözcüklerin sitemiyle
sıralamışızdır kırgınlığımızı.
Yetmemiş ezbere okumuşuzdur
bazen sarhoş, bazen hasretle…
Kendimize saklamışızdır içimizin
renklerini belki de. Kimselere
diyemediğimizi bir başka
diyemeyen yazmıştır, yolumuzun
üstünde bir duvara.

***' Seni aldım bana ayırdım
durma kendini hatırlat
Durma kendini hatırlat
Durma göğe bakalım'
Herkesin göğü farklı bulutları
taşısa da aşıkların göğe
bakma hevesi aşkın nişanı gibi
olmuştur, sonsuza uzanan.
Şiirlerden dizelerle girilir en
temizinden sevdiceğin gönlüne.
Sahi o dizeler nasıl seçilir? Nasıl
ayrılır biri diğerinden? Bir şiir
nasıl bizim şiirimiz olur?

****'Seni baharmışsın gibi
düşünüyorum'
Nasıl kayıtsız kalınır bahara,
birinin düşüncelerine nasıl olur
da sızılır? Zarafet akan bu dizeler
tam da hissettiğimiz gibi anlatır
meselemizi. Mevsimlerin en
naifiyle hasretimizi, sevgimizi,
ihtiyacımızı, coşkumuzu,
huzurumuzu şiirle anlatırız.
Her şiirin şairi oluruz
sevdalarımızda. Tüm dillerde, tüm
coğrafyalarda sevdamızın tanığı
gibi olur ozanlar.

*****" Yeni bir ülke bulamazsın,
Başka bir deniz bulamazsın
Bu şehir arkandan gelecektir
Sen gene aynı sokaklarda
dolaşacaksın"
Şiir hafızadır. Kaçmanın
faydası var mı bizi biz yapan
gerçeklerimizden? Nasıl
bırakabiliriz ki her duyguyla
yürüdüğümüz, tökezlediğimiz,
su gibi aktığımız, kahkahadan
katıldığımız denizlere açılan bu
dolambaçları…

******'Şimdi aşk kaçmış bir
ilmektir gövdenin örgüsünde
Uykusuz bir gecenin çitlerine
takılan.'
Bağrımız yanarak, odalara,
evlere sığamadığımız o yangın
zamanlarda su verenimiz yine şiir
olur. Şairini, ozanını kül etmiş
bu coğrafyada dermanımızın
yine onlar olması dilimizin
dolanmasından başka ne işe yarar
ki…

*******'Kırgınım saçılmış bir nar
gibiyim
Sessiz akan bir ırmağım geceden
Söylememiş sahipsiz bir şarkıyım
..'
Kırılıp dökülüp bin parçaya
bölünüp sakinleyince dilimizin
övgüsü de sevgisi de şiir oluyorsa
şiir neden olmasın sokakta?
Zamanın hızına yetişemediğimizde
ya da bir dakikanın yıllar
süren esaretindeyken çınlar
kulaklarımızda:

********'Görünmez bir mezarlıktır
zaman
şairler dolaşır saf saf
tenhalarında şiir söyleyerek
kim duysa korkudan ölür'

Çetin bir kış yaşadık, ayazıyla
savrulduk, evleri çok ısıtamadık.
İzmir'in güneşini çok özledik.
Sokaklarında aşıkların,
sarhoşların, dertlilerin,
romantiklerin el emekleri, gönül
işlerine rastlayacağımız günler
yakındır. Şiiri, aşkı, imbatı bol bir
yaz olsun…

*********' Saat İzmir sularıydı,
öpüldünüz efendim'

* Haydar ERGÜLEN (SİS)
** Didem MADAK (SİZ AŞKTAN
N'ANLARSINIZ BAYIM)
***Turgut UYAR(GÖĞE BAKMA DURAĞI)
****Ahmet ARİF (DİYARBEKİR KALESİNDEN
NOTLAR)
***** Konstantin KAVAFİS (KENT)
****** Metin ALTIOK (MEKİK)
******* Behçet AYSAN (BİR EFLATUN ÖLÜM)
********Atilla İLHAN (AN GELİR)
********* Hüseyin YURTTAŞ (ÖPÜLDÜNÜZ
EFENDİM)

Mevsimlerden yaz ise ve yazı da karşılayan sıcak renkler ise; niye olmasın ki bizim hallerimiz turuncuya bezeli. Şehrimizin ritüelidir ki o da gün batımı körfez kıyısında karşılanır.

Turuncu Saatler

Gece her yerde aynı değil elbet. İzmir'de misal; kimisi kapısının önünde oturup çiğdem çitletir, bazısı az önce yıkadığı balkonunda seyre dalar gelen geçeni. Kafelerinde buluşanları da vardır Kordonboyu'nda güneşi batıranı da… İzmir'in farklı farklı mekanlarında da olsalar üzerlerinde turuncu bir şal vardır. Geceyi de insanı da naif kılan bir şal! Geceye kavuşma anıysa, günbatımıysa ve burada İzmir sahnedeyse başka bir arayışa gerek yok! Bir yoldaş, bir de sırdaş yeter adımları atmaya. Bazı bazı yerler bi başına olunduğunda haz verir ise kimisi de sevdiğinle keyif verir. Öyle bir yerdir ki, dostlar olmadan gürültü, patırtı çıkarmadan tadına varılmaz. Anılan her hale kabul olur dostlar ile anılar ile ve kendisiyle baş başa kaldığında keyif almasını bilenler ile… Diyelim ki, bi başına adımlandı. Ne çıkar bundan? Çevrede sadece bu şehrin ambiyansını yaşamak isteyen o kadar çok kişi var ki. Sokaklarını dolduranların tümü başka bir şeyin değil İzmir'in ve turuncu saatlerinin derdinde!

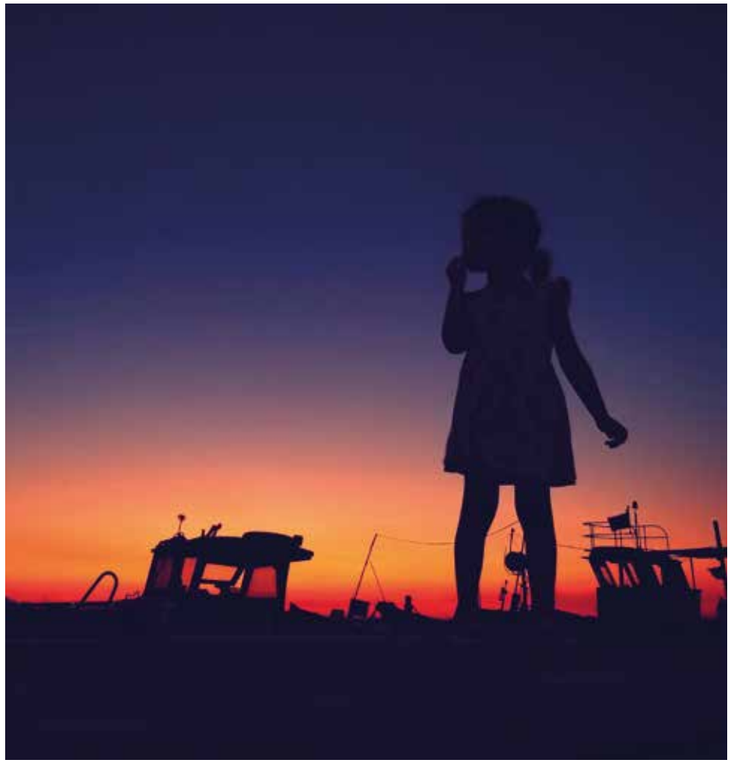

Akdeniz kentidir bizimkisi. Cumbalı evlerinden sarkan begonvillerin sardığı sokaklar, kafelerin dışarıya taşan masaları, masalardaki cıvıl cıvıl insanlar, müziğin hayalleri tınılayan sesi. Bildik şehir gerçeğinden farklı. Ne el çekiliyor kuytulara, ne ayak. Aksine olabildiğince canlı ve heyecanlı. Ama her şeyden önce illa da güneşinin batışı. İzmir Körfezi'nin ufkunda biçimlenen olmaz ise olmazı; güneşin kavuşma anı. İç körfezin yanı sıra, dış körfez hattındaki plajların gün içindeki yoğunluğu bu saatlerde yerini dinginliğe bırakır ve kumsallar çocuklarımızın oyun alanına dönüşür. Turuncuya bürünen bir gökyüzü, sadece gökyüzü de değil, bu renge çalan bir şehir düşlenecek ise burası İzmir'dir. Turuncu dakikalar çevreyi soluyanları bir sarmaya görsün. Sokaklarını, alanlarını dolduranların dostane tavırlarını sıcak renkler sınıfından sayılan turuncu biçimlendiriyordur olsa olsa. Bu şehirdeki insanların turuncu saatlerdeki hallerini görünceye kadar, bir tek ayçiçeklerinin yüzlerini ayırmamacasına güneşe döndükleri sanılabilir. Tüm bir şehir saygı duruşunda bulunur mu güneşe? Yer İzmir, vakit de günbatımıysa; olur o! Tüm gözler aynı noktaya odaklı. Yudum yudum seyretme töreni. Yudum yudum çünkü seyrine dalınan kana kana tüketilecek nitelikte değil. Hava karardıktan sonra ayçiçeği tarlasından geçenler bilir. Tüm gün güneşe bakan bitki boynu bükük durur. Sadece ayçiçekleri değilmiş meğer. Turuncu dakikalardan sonra, çok kısa bir zaman aralığı, güneşle birlikte ötelere dalan da farklı olmuyor değil. Kederlenme halleri değil ama bu!

Ruhu zenginleştiren, derinlere kök saldıran bi durum var orta yerde. İç körfezin biraz dışındaysanız hele bu şehirde, turuncu saatlerle birlikte demir alan ve denize açılan balıkçıların, pancar motorlu teknelerin “tıkır tıkır tıkır, pata pata pata” sesleri duyulur.

Güneş çoktan battı ve kendini şehrin sokaklarına salıverme vakti geldiyse ilk adımlar sahil hattına doğru oluyor genelde. Dost meclislerinin kurulduğu sokaklara kurulmuş masalara oturanların pek de kalkası yok. Az ötede, tahta masa üzerinde duran müzik kutusundan gelen ses bırakılıp da gidilir mi? Neyse ki İzmir’de gece uzun. Ege mutfağıyla hazırlanan, örtüleri dantelalı, vazosu kır çiçekli sofralarda dostluğa uzanan eller kavuştu bir kez. Denizin kıyısındaki meydanların hareketliliği, saatin gece yarısını gösterdiğine işaret. Herkes o kadar rahat ki. Şehrin sakinleri biliyor ki kimseler rahatsız etmez. Üstelik üzerine turuncu bir şal bürüdüyse ve o rengin sıcaklığı naifliği ile bir olduysa, zaman onun için; o hallerle akar.

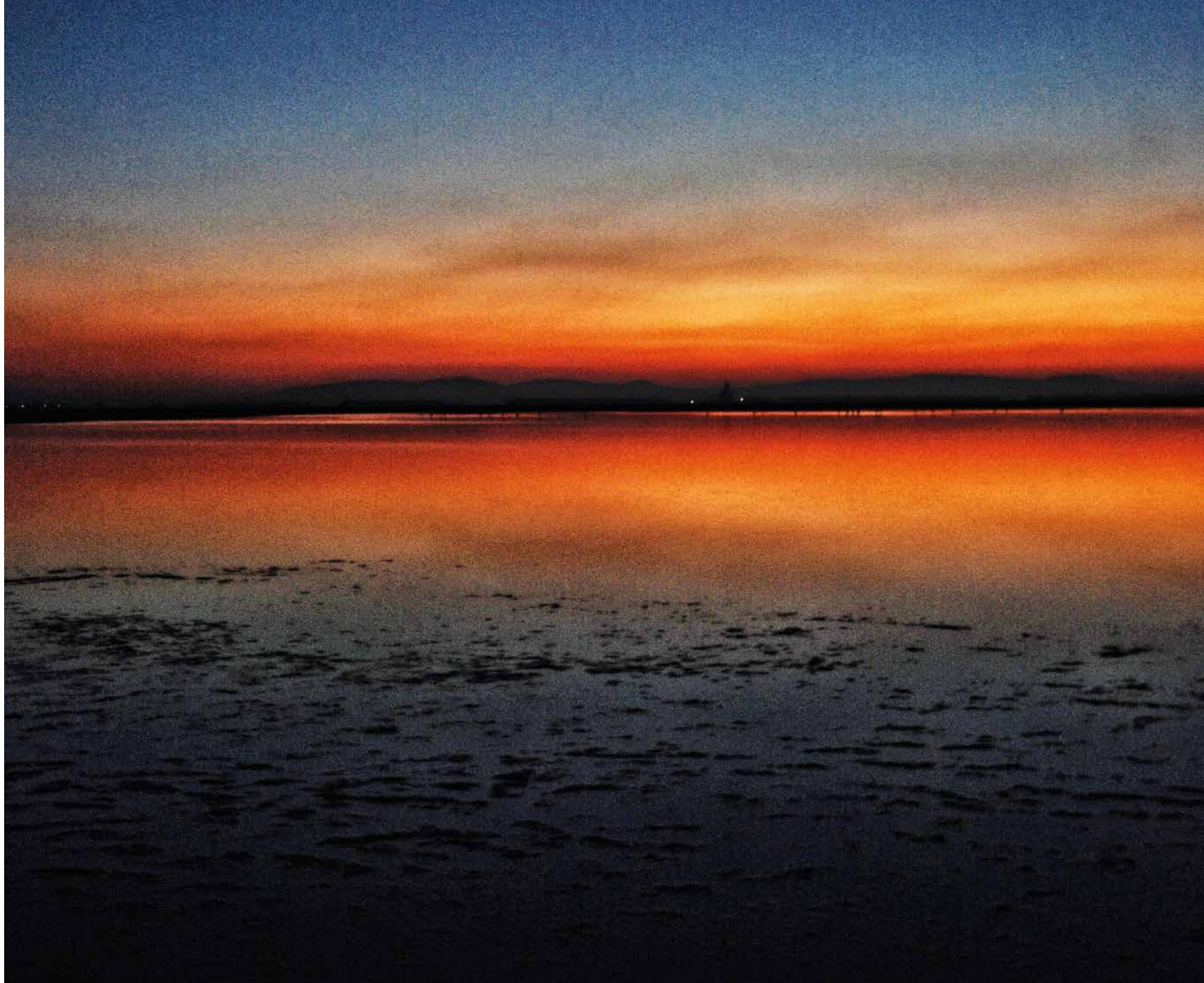

Ayşen TEKŞEN
Prof. Dr. **Çınar ATAY**
Yazar **George POULIMENOS**
Teodora HACUDİ

Şehrimizin yüz yıllık tanıklığını anlatan ve George Poulimenos tarafından kaleme alınan Smirna Seyahat Rehberi 1922, Altay Spor Eğitim Vakfı'nin girişimi ve Konak Belediyesi'nin desteğiyle Türkçe'ye kazandırıldı.

Zamanda ve Mekanda Yolculuk

Dünyadaki kısacık misafirliğimize bir ailede, bir şehirde (ve yeterince şanslı isek) dede evinde başlarız. Gözümüzü açtığımızda bizi kucaklayan bu değerler yolculuğun sonuna kadar benliğimizi, kimliğimizi oya gibi işler. Sadece onların eseriyizdir aslında. Hüznümüzde, sevincimizde, aşkta, acıda görünmez varlıklarıyla biz kucaklar, sarıp sarmalarlar. Ve ondandır Kavafis'in dizelerinin hiç ayrımsız hepimizin yürek telini titretmesi. "Yeni bir ülke bulamazsın, başka bir deniz bulamazsın. Bu şehir arkandan gelecektir. Sen gene aynı sokaklarda dolaşacaksın, aynı mahallede kocayacaksın; aynı evlerde kır düşecek saçlarına. Dönüp dolaşıp bu şehre geleceksin sonunda. Başka bir şey umma- Ömrünü nasıl tükettiysen burada, bu köşecikte, öyle tükettin demektir bütün yeryüzünü de."Ya da ondandır ciğeri kanayan Nazım'ın ille de Anadolu'da bir köy mezarında gömün beni yakarışı. Varlığımızın temel taşı şehirleri bazen gönüllü olarak terk ederiz bazen de sürgün olarak. Gönüllü terk edişler umut barındırır, zorunlu olanlar ise acı, keder, sonsuz bir boşluk ve hüzün.
İyi de, neden insanlar kuşaklar boyu nesilden nesle aktarılan bu kedere mahkûm edilir? Hangi suçun cezasıdır? Yanıt öylesine çırılçıplak bir gerçek ki ne yapsanız süsleyemezsiniz:
2-3-4-5 ya da 10 yönetici öyle uygun gördüğü için. 1492'de Sefarad'la başlayan, 1912'lerde Balkan göçleri, 1915'de Ermeniler, 1923'de Yunanistan-Türkiye mübadelesi, 1934'de Trakya olayları, 1936'da Musa Dağı'ndan Suriye'ye gönderilen Ermeniler, 1940'larda Almanya'da Yahudi kıyımları, 1955'de 6-7 Eylül, Filistin meselesi, yakın tarihte Suriye halkları, Ukraynalılar ile hiç uyanamadığımız evrensel bir kâbus olarak sürüp gidiyor. Şehirler insansız, insanlar şehirsiz kalıyor. Ne var ki, tarihin erken dönemlerindeki kavimler göçü doğa koşullarının kaçınılmaz sonucu olarak insanların seçimiyken, modern çağda halkların göçleri yöneticiler öyle istediği için oluyor.

NİCE ÖMRÜN TANIĞI

Ve İzmir. Önceleri yiğit amazonların, sonunda ise mahzun prensesin İzmir'i. Şehrimiz. Ömrümüzün ve nice ömürlerin tanığı. Görkemin zirvesine çıkan, cadı ateşlerinde yakılarak dibe vuran; evlatlarını gemilere bindirip yollayan, gemilerle gelen evlatlarını bağrına basan çilekeş anamız. Geçmişin tanıklığını yangına kurban vererek, halkı gibi köksüz kalan ama (amazonlardan miras olsa gerek) aralıksız bir çabayla yeni kökler uzatma çabasından vazgeçmeyen yuvamız.

YÜZ YILLIK REHBER

Altay Spor Eğitim Vakfı ASEV'in girişimi ve Konak Belediye Başkanı Sayın Abdül Batur'un kararlı olduğu kadar özverili desteğiyle Türkçe'ye kazandırılan George Poulimenos'un, 1922 İzmir Rehberi adlı eseri, köklenme çabamıza katkıda bulunan, küller arasında kaybolduğunu sandığımız tanıklıkları çıkarıp pırıl pırıl önümüze seren bir çalışma. Yazar George Poulimenos Çeşme Çiftlik'ten göçen bir Anadolu Rum'u, kitabı Türk okurları için hazırlayan ekipten Ayşen Tekşen Üsküp'ten gelen bir Makedonya Türk'ü, Çınar Atay Girit gemisinden inen bir Girit Türk'ü, Teodora Hacudi ise hep Anadolu'da kalmış bir Rum. Kitabın Yahudi ve Ermeni kültürleriyle ilgili bölümlerine katkıda bulunan Nesim Bencoya ve Fani Barka da hep bu topraklarda soluk alıp vermiş Anadolu Yahudi ve Ermeniler'i. Ve bu kimlikleriyle bir araya geldiklerinde, "kadim" İzmir'in mutlak bir yansımasını oluşturuyorlar.

Yazar George Poulimenos

Berat ve Miraç Kandilleri, Dallar Bayramı, Pesah, Dzağazart dâhil olmak üzere dört inancın 12 kutsal günün kutlandığı 1922 Mart ayında bu kez "kavuşma gemisiyle" İzmir'e geliyorlar. Sancak Kale'yi (Eksokastro) geçtikten sonra gecenin karanlığında inci parıltıları saçan Kokaryalı, Göztepe, Spartali, Karantina, Salhane ve Karataş'ın sonunda bir taç gibi yükselen Pagos tepesi sıcacık bir selamla karşılıyor konuklarını ya da evlatlarını. Şehrin düşünü kuran ilk efendisi Büyük İskender'den başlayarak, ele geçiren herkesin sahip olduğunu sandığı ama herkesin elinden kaçarak MÖ dördüncü yüzyıldan beri kendi başına var olan mağrur Kadifekale.

Gemiden Pasaport'a inen ekip Fasula kıyı bölgesindeki otellerden hangisinde kalacaklarını tartışıyor. Aynı blokta yer alan en lüks üç otelden birinde mi? Yine o bölgede daha hesaplı olan Paradisos'ta mı? Madem İzmir'deyiz o zaman paraya kıyıp Grand Hotel Splendid Palas'ta körfez manzarasının keyfini çıkarmalı.
Eşyalarını bıraktıktan sonra bazıları Borsa Restoran'da yemeğe, bazıları görkemli Kiveli Tiyatrosundaki prömiyere, bazıları ise Tavernalar Caddesi'nde Aftaras'a gidiyor. Dünyevi keyiflerle geçen bu ilk geceden sonra şehrin dini yapılarını ziyaret etmeye karar veren ekip, sabah Ariston Pastanesi'nde katimeri ve bagellerle harika bir kahvaltıdan sonra yola koyuluyor.
Kerasohori'de Yahya Peygamber Kilisesi, Santa Maria Dominiken Kilisesi, Meryem Ana'nın Göğe Yükselişi Kilisesi; Hacıfrangu'da Evangelist Kilisesi; Aya Katerina Kilisesi; Aya Trifona'da Aya Trifona Kilisesi'ni ve olanca görkemiyle göğe uzanan Aya Fotini'yi gezdikten sonra öğle yemeğini güveciyle meşhur Tunta Fırını'nda yemek için Kemeraltı'na yöneliyorlar. Bilinen son inşaat tarihi 14. yüzyıl olan ama ondan da yüzyıllar öncesinde varlığı bilinen ve Timur'un, Aydınoğulları'nın, Cenevizliler'in, Hospitalier şövalyelerinin, II. Mehmet'in arasında durmaksızın el değiştiren Ok Kalesi'nin yerinde artık Smirna Belediye Binası var.

Katipzade Konağı ise Smirna'nın idari merkezi. Sarı Kışla tüm görkemiyle deniz kıyısında sere serpe. Ayşe Hanım'ın inşa ettirdiği, kendisi kadar zarif Yalı Camii ile tam karşısındaki Saat Kulesi birbirlerine ne öyküler anlatıyor kim bilir?

Sırada Kaplan Paşa Camii,Kemeraltı Camii, Hisar Camii, bir zamanlar deniz kenarında olan Şadırvan Camii, Kestane Pazarı Camii var.

Hazır bu bölgedeyken, şehrin iki Yahudi mahallesinden biri olan Ovriaki'ye geçip sinagogları görmeden olmaz. İlginç bir şekilde sinagogların altısı da Havra Sokağı'nda toplanmış: 1644'den kalma Şalom, 1724 tarihli Algazi, romantik hikâyesiyle 1500'lerden Senyora-Giveret, 14. yüzyıldan kalma Etz Hayim, 17. yüzyılın mütevazı Forasteros'u ve Talmud Tora sinagogları.
Herkes o kadar yorgun ki Yukarı Türk Mahallesi'ne çıkıp bir hamamda arınmak, dinlenmek en iyisi olacak herhalde.
Caddesinde Müftü Hamamı, aynı caddenin İkiçeşmelik ile kesiştiği noktada Saçmacı Hamam, biraz güneyde Halil Efendi Hamamı, caddenin diğer tarafında Çivici Hamamı seçeneklerden sadece birkaç tanesi.
Akşam mı? Elbette Punta'da Mimikos Kralieviç…
Ertesi günü, beyler için iş görüşmelerine ve kadınlar için alışverişe ayırdılar.

Erkekler bir tramvaya atlayıp Georgalos'un değirmeninde indiler. Stamatiadis ve Çinçinis fabrikalarında un anlaşmaları yaptıktan sonra Compagnie Industrielle du Levant iplikhanesinde tekstil görüşmesine girdiler ama yılda 1,5 milyon metre kumaş üreten tesis üretime yetişemediğinden elleri boş çıktılar. Atanasulas Kardeşlerin kâğıt fabrikasına siparişlerini verdikten sonra nereden geldiğini anlamadıkları seslerin peşine takıldılar. Sesler onları tam da sevecekleri bir yere, Panionios Stadyumu'na getirdi. Panionion takımı ile Küçük Asya'nın en güçlü takımlarından bir olarak kabul edilen Apollon J.K, İzmir Futbol Şampiyonası müsabakalarından birini oynamaktaydı. Heyecanlı maçın son dakikalarına yetişen ekip oradan çıktıktan sonra Paralı Köprüden Melez'i geçerek yılda 45 bin hektolitre Pilsener ve Spaten bira üreten Aydın Bira ve Buz Fabrikası'nın bahçesinde soluklanmaya karar verdi.

Kadınlar ise dünyanın en zengin çarşısında kendilerinden geçiyordu. Adının aksine, Bakır Bedesteni'nde satılan Şam kumaşları ve Halep ipekleri arasında seçim yapmak saatlerini aldı. Yemişçiler Çarşısı'ndaki kurutulmuş meyve ve yemişler o kadar lezzetliydi ki öğle yemeği yiyecek halleri kalmadı ama kavrulmuş bademli şekerlemeleriyle ünlü Xenadis'de kurkubinya yemeyi ihmal etmediler. Yol Bedesteni'nde sarraflar ve kuyumcularda biraz dolaştıktan sonra, hemen yanındaki Çuha Bedesteni'nde kaşmirlere iç geçirerek aktarlardan baharatlarını alan ekip Arasta'da ayakkabılara bakıp asıl hedefleri olan Peştemalcılar'a vardı. Hepsi birbirinde ince işçilikli havlular, bornozlar, çarşaflar, çeyizlikleri yüklendikten sonra artık adım atacak halleri kalmamıştı. Otelde tekrar bir araya gelen arkadaşlar biraz dinlendikten sonra akşam yemeğini yemek, bilardo oynamak ve biraz da dans etmek üzere Smirna Kulübü'ne gitmek için hazırlanmaya başlar…

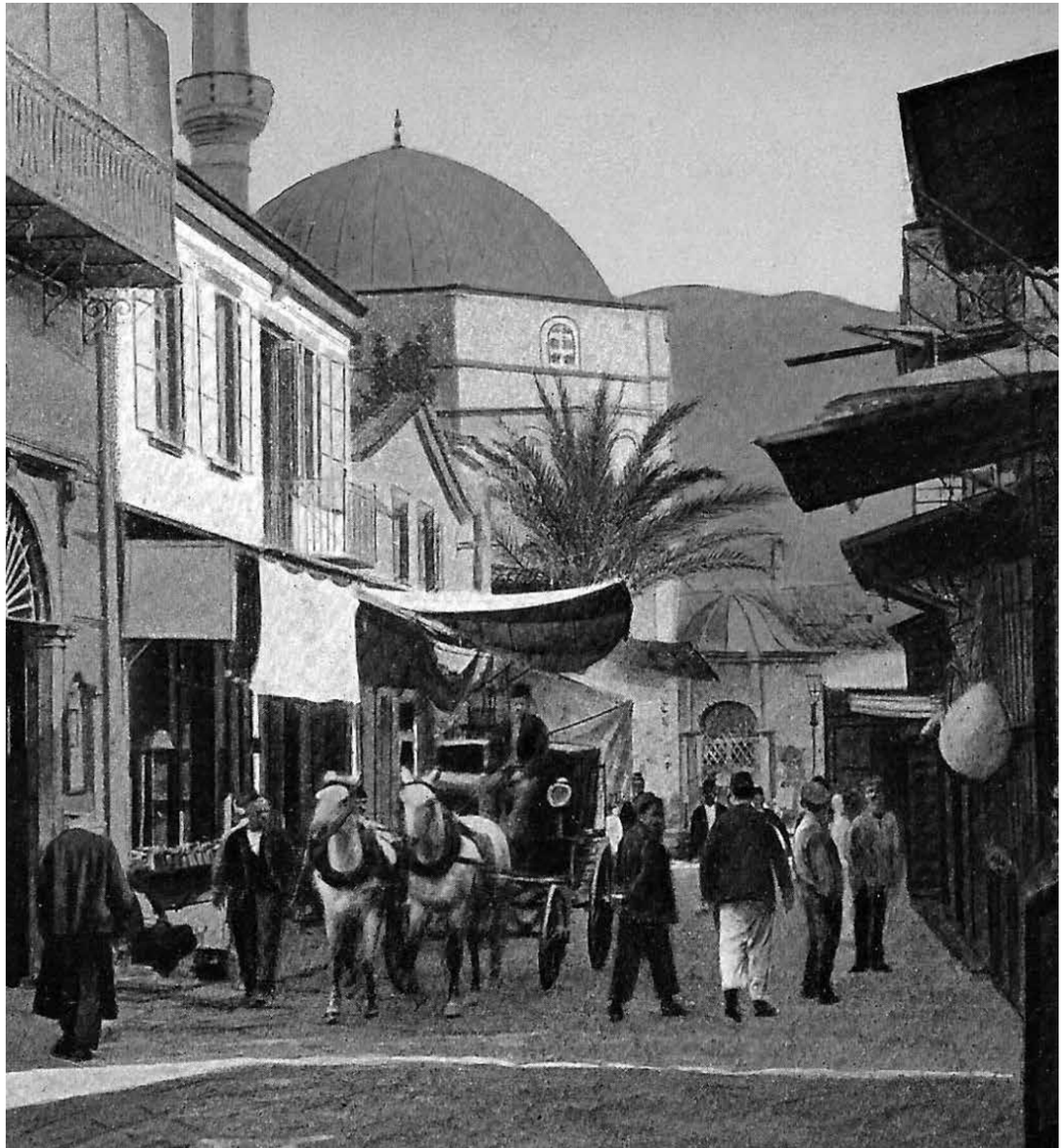

KARDEŞLİK VE BARIŞ

Kitap, her okuru kendi yitik kentine, kendi anılarına, kendi özlemlerine taşıyacaktır elbette. Kimimiz loş bir odada koltuğuna oturmuş uzaklara bakarak, "Selanik Selanik viran olasın aman aman" diye mırıldanan anneannesini, kimimiz, "nenen ölsün sarı gelinle" ağlayan babasını, kimimiz, Είδα στοόνειρόμου πάλι τ' Αϊβαλί ağıtıyla Ayvalık hasretini dillendiren anneciğini hatırlayacak. Elbette gözlerimiz yaşaracak. Elbette sızlayacak. Ama bütün bu sızılar, istisnasız hepimizde kardeşlikten, barıştan yana olma kararlılığı yaratmazsa her şey, bütün bu acılar boşuna olacak ki bu da nesiller boyu yaşanan o acılara büyük haksızlık. Fairuz'u dinleyelim ne diyor: Memleketim, çocukluk komşum hakkında bir hikâye anlat. Söyle, zeytin ağaçları ne durumda? Söyle bana, memleketim beni hatırlar mı hâlâ? Kent belleğine, tarihine, insan olma hallerimize bu büyük katkıları için ALTAY ASEV Vakfı'na, Konak Belediye Başkanı Sayın Abdül Batur'un engin kucaklama yeteneğine ve İZENERJİ'ye minnetle.

Devlet Sanatçısı ünvanlı Ümran Baradan anısına düzenlediğimiz, “Ümran Baradan Liselerarası Resim Yarışması”nın 9.’sunu, “Senin Gözünden İzmir” temasıyla gerçekleştirdik. Yarışmaya eserlerini gönderden tüm genç ressamlarımıza emekleri ve şehrimiz kültürüne katkıları için teşekkür ediyoruz.

Alkışlar Genç Ressamlara

Birincilik Ödülü - Yağmur Kale

Dünyaca ünlü seramik, çini ve resim sanatçısı Ümran Baradan anısına bu yıl 9’uncu kez düzenlediğimiz, “Ümran Baradan Liselerarası Resim Yarışması”na katılan eserler, şehrimiz üzerine yeni imgeler yaratma adına tuvale yansıdı.

Yarışmada, Güzel Sanatlar Liseleri kategorisinde Ümran Baradan Güzel Sanatlar Lisesi öğrencisi Yağmur Kale birinciliği alırken, Işılay Saygın Güzel Sanatlar Lisesi’nden Aleyna Atakoğlu ikinci ve Buse Delfin Bozuk ise üçüncü oldu.

Düz Liseler kategorisinde ise İzmir Atatürk Lisesi’nden Aleyna Hata birincilik, Havva Özişbakan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nden Dilşah Çetin ikincilik, Karşıyaka Cihat Kara Anadolu Lisesi’nden Sunay Derin Mesirci üçüncülük ödüllerinin sahibi oldu. Jüri Özel Ödülünü ise Kolej Karataraklı Anadolu Lisesi öğrencisi Aysu Budak kazandı.

İkincilik Ödülü - Aleyna Atakoğlu

Düz Lise Birincilik Ödülü - Aleyna Hata

Düz Lise İkincilik Ödülü - Dilşah Çetin

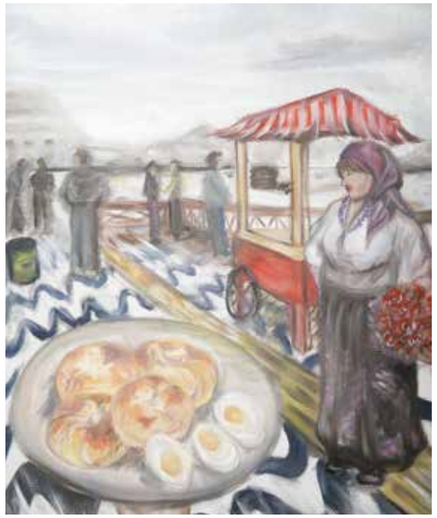

Üçüncülük Ödülü- Buse Delfin Bozuk

Düz Lise Üçüncülük Ödülü - Sunay Derin Mesirci

İzmir’deki Güzel sanatlar liseleri ve düz liseler olmak üzere iki kategoride düzenlenen ve yaklaşık 200 eserin katıldığı yarışmanın jürisini sanatçı - akademisyen Prof. Dr. Arif Ziya Tunç, Yalova Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Resim Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nedret Yaşar, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü Resim Ana Sanat Dalı Öğretim Görevlisi Hamdi Gökova, Yasemin Baradan Dündar, Konak Belediyesi Müzeler ve Sanat Galerileri Koordinatörü Serpil Birsin oluşturdu.

Jüri Özel Ödülü - Aysu Budak

Doç. Dr.
Akın ERSOY

Gözüpek Leandros tatlı zevklere koşarken,
kabaran suların altında ezilmiş, yorgun,
şöyle demiş üstüne çullanan dalgalara,
"Giderken bağışlayın beni, dönerken boğun"

8500 yıllık iskan tarihine sahip İzmir binlerce yıllık bu süreç boyunca deniz kültürünü soludu. Neolitik ve Kalkolitik Çağlar'da, Bornova Yeşilova'da denize ulaşmakta olan bir derenin kıyısına tutunmuş, Tunç Çağı'nda yine Bornova Yassıtepe'de denize yaklaşmış, Tunç ve Demir Çağlar'da, Bayraklı Eski Smyrna'da denize dokunmuş ve son olarak da Konak'ta, Büyük İskender sonrasında Kadifekale ile Kemeraltı arasında kurulan Smyrna, denizi kucaklamıştır.

İzmir: Denizi Kucaklayan Şehir

Kadifekale yamaçlarında kurulan kentin avantajı kentin arka mahallelerinin bulunduğu yamaçlara çıkıp kaleye yaklaşılmasına rağmen her adımda kentin ve körfezin giderek daha güzel görünmesi idi. Evler birbirlerinin önünü kesmeksizin deniz görürdü. MS 2. yüzyılın hatiplerinden Ailios Aristeides, denizden bakıldığında İzmir'i şöyle tanımlayacaktır: "Aslında görülmeye değer yerler söylene gelenlerin de ötesinde. Bu kente yaklaştığınızda, bir güzellik parıltısı, kentin yayılımındaki o ölçü, oran ve denge sarıverir etrafınızı. Her şey sanki tek bir uyum içindedir: ayakları, sahillerin, limanların, kayranların üstüne basarken, gövdesi geride bıraktığıyla eşit mesafede yukarıya doğru tırmanır; güney ucu ise yavaş yavaş yükselir. Hiç anlamazsınız, yollar her yerden denizi ve kenti gören Akropolis'e (Kadifekale) çıkıverir." Aristeides, "güneşin insanlara daha önce hiç görünmediği kadar" ihtişamlı ve güzel bir kent olduğunu vurgulayarak İzmir'i anlatır. Aristeides kentin cazibe ve güzelliğinin doyulmazlığını daha kara yolu ile kente girmeden önce doğası, kasaba ve köyleri, denizi ve suyunun bolluğu ile açıklar. Hatibe göre, "bu kent güzellik abidesi

olarak ..... kendisine gelmekte olanları hemen ilk bakışta deniziyle ve karasıyla avucunun içine alır; kente ayak bastıklarında ise onlara muazzam şeyler hazırlayıp sunar; ne gözler doyar ne de orada kalma süresi biter, olanları saymaya kalksak sonu gelmez"! Kadifekale ile Kemeraltı arasında kurulan kentin yer seçiminde liman olanaklarının araştırıldığı, korunaklı ve liman tesislerinin inşasına uygun olduğu anlaşıldığından bugün Kemeraltı'nın üzerinde yükseldiği dolgu alanın liman için uygun olduğu değerlendirilmişti. Böylece düşmanlardan korunmak için bir liman kalesi, deniz yolu üzerinden gelen ve giden malları vergilendirmek üzere gümrük binası, depolar, kargo şirketleri, gemileri azgın rüzgarlardan korumak için üzerinde deniz feneri, Bellerophontes Heykeli'nin bulunduğu mendirek inşa edildi. Limanın hemen gerisinde ise bugünkü Kemeraltı'nın görüntüsünü hayal edecek olursak, ibadethaneler, ticarethaneler, çeşmeler, hamam ve banyolar yer alıyordu. Her milletten denizciler, tüccarlar ve ticaret erbabı, yolcular, hamallar, dilenciler, tahta el arabaları, heybeleri ile eşek ve katırlar ve tabi ki İzmirliler liman ve gerisindeki çarşıyı dolduruyorlardı.

Limanda demir atmış 50-100 ton ağırlığında ticaret gemileri, balıkçı tekneleri ve kayıklar tüm limanı dolduruyorlardı. Rıhtımda gemilerden indirilmiş veya yüklenecek olan zeytin, üzüm, şarap, yemiş, badem, tuz, balık ve et (tuzlanmış-kurutulmuş-tütsülenmiş), buğday, arpa, soğan, nohut, bakla, bezelye gibi ürünleri paketleyen amforalar, ahşap fıçılar, küpler (dolium) ve

çuvallar öbek öbek sahiplerini beklerdi. Kuzey Afrika'dan fildişi ve post, Çanakkale'den ton balığı ve salamuralar, Yunanistan'dan sığır eti, İtalya'dan domuz ve peynir, Mısır'dan yelken bezi ve papyrüs, Rodos, Taşoz ve Sakız'dan (Khios) şarap (İzmir'in yerli üretim şarapları da vardı) İzmir Limanı'na ulaşan ürünlerdendi.

TİCARİ AGORA

İzmir Agorası kamu yapıları nedeniyle sadece ticari bir alan değil kamu işlerinin takip edildiği adli, idari, kültürel işlevleri olan kent meydanı idi. Salt ticari işlevlere sahip olan bir başka "ticari" agora da limanın ard bölgesinde, liman ile Agora arasında bulunuyordu. Denizden gelen malların kentlilere pazarlandığı ve depolandığı ve bazı malların üretildiği bu ticari agora aynı zamanda deniz aşırı ticaretin de düzenlendiği ve planlandığı, avlusunun etrafını çevreleyen revaklara ve revakların ardında dükkan/ofis/depo gibi kapalı mekanlara sahipti. Bunun dışında yine et ve balık pazarı olarak uzmanlaşmış bir başka Pazar yeri de yine ard bölgede yer alıyordu. İzmir gibi büyük kentlerde kent merkezinde ve limanın ard bölgesinde sebze ve meyve pazarı da bulunmuyor değildi. Liman ile Agora arasında uzanan sokaklar üzerinde hemen bugün de Kemeraltı'nda karşılaştığımız gibi satılan malların çeşidine göre toplaşmış veya sıralanmış dükkanlar yer alırlardı. Peynirciler, kuyumcular, kap-kacak satanlar (züccaciye), gümüşçüler, tekstil malzemesi satanlar, manavlar, balık satıcıları, deri ürünleri satıcıları, berberler, meyhaneler ve lokantalar (thermopolia) sokaklar boyunca sıralanırlardı. Tezgahlar sokaklara taşardı. İzmirlilerin bu zenginlik içinde Kemeraltı'nda dolaşırken canlarının sıkılması mümkün değildi. Tozlu ve çamurlu sokaklar o kadar kalabalıktı ki, seyyar berberlerin usturaları ile yaralanma riskinin dahi olduğu söylenir.

DENİZ ÜRÜNLERİ

Balık ucuz ve pahalı çeşitleri ile yemeklerin vazgeçilmezi idi. Kırmızı et özel günlerin ve dini bayramlarda kesilen kurban hayvanlarının hayır için dağıtılması halinde çoğu kere sofralarda yer bulurdu. Doğal olarak zengin sofraları domuz, geyik gibi av hayvanları da dahil olmak üzere küçük ve büyük baş hayvanların parçalarından ve kanatlılardan yoksun değildi. "Denizden ne çıksa yerim diyenler" vardır. Tam da bu söze uygun olarak düşkünlük derecesinde tüketilen deniz ürünleri önemli bir besin kaynağı idi. Balıkçılar ve balık satıcıları ile birlikte balık pişirmekte usta aşçıların da olduğu bilinmekte olup İzmir'de de kentliler veya yabancılara hizmet eden lokantalarda (Popina) böyle ustalar da vardı. Balık, ekmek ve şarap ister evde ister dışarda her kesimin sofrasında olmazsa olmaz ürünlerdi ve sofra kişinin ekonomik durumuna göre diğer ürünlerle zenginleşebilirdi. Balık çiğ veya pişmiş olarak balık pazarından, ekmek ve bal ile tatlandırılmış çörek o dönem için önemli bir işletme olan fırınlardan alınıyordu. Şarap ve özellikle sofra şarabı değişik oranlarda su katılarak ve hatta damak tadına göre kereviz, karabiber, bal gibi katkılarla tatlandırılmış olarak tüketilirdi. Sofraların vazgeçilmezi olan balık çeşitleri, "balık tabağı" adı verilen kenarları boyunca dizilen balıkların suyunun ortasında toplandığı çukurlar bulunan tabaklarda ve tabii ki metal veya pişmiş toprak tepsilerde servis edilirdi.

Helenistik dönemden siyah sırlı balık tabağı

Roma dönemine ait pişmiş toprak balık tepsisi

Roma dönemine ait bronz balık tepsisi

HER ZAMAN
ÇİPURA

Smyrna kazılarında ama özellikle 2 bin yıl boyunca sürekli yapılaşmalar nedeniyle toprağın devir daim olduğu Smyrna Agorası kazılarında balık kılçıklarını tespit etmek mümkün olmamışsa da deniz kabuklularından istiridye, deniz tarağı ve midye kavkılarına ulaşılması kabukluların İzmirlilerin damak tadının bir parçası olduklarına işaret etmektedir. Bununla birlikte ele geçen ton balığı omurlarından yapıldığı tespit edilen kemik oyun taşlarının işaret ettiği gibi sofralarda yer almaktaydı. Aynı şekilde oyun taşları için kullanılan köpekbalığı (charcbarbinidae sp) omurlarına ulaşılması belki tüketim için değil ama köpek balıkları İzmir'in sahillerini ziyaret edip balıkçı ağlarına takılmış görünmektedir. Bir başka somut arkeolojik bulgu Agora Bazilikası duvarlarında resmedilmiş olan Çipura/Kefal resmidir. Meşe kömürü ile çizilen Çipura'nın bu kadar iddialı bir yerde tasvir ediliyor olması İzmirlilerin bu balığa olan yakın ilgisini gösteriyor olduğunu değerlendirirsek sanırım yanlış yorumlamış olmayız.

Smyrna Agorası Bazilika grafitilerinden çipura kefal tasviri

AKŞAM YEMEĞİ KÜLTÜRÜ

İzmirliler kentin güzel hamamlarında yıkandıktan sonra akşam yemeğine gitmeden önce sahilde dolaşıp muhabbet ediyor, taş oyunları oynuyor ve denizi seyrediyorlardı. Özellikle Roma Hamamları'nın sıcak ve soğuk havuzlarında "yüzmek" "rahatlamak" ya da "girmek" anlamında bazı bedensel ihtiyaçlarını karşıladıklarını, dinlendiklerini söyleyelim. Antik Çağ'da yazılan şiirlerin analiz edilmesine yönelik bir araştırma insanların denizi, denize girmekten ziyade "asi" denizi seyretmekten hoşlandıklarını sonucuna varmıştır. Nitekim MÖ 1. Yüzyılda yaşayan şair ve filozof Lucretius "açık denizde fırtına getiren rüzgarlar suları kamçılarken, sahilden başka birisinin denizde çektiği sıkıntıları izlemek ne güzel" ve "kıyıda durup denizde yalpalayan gemilere bakmak hoş bir şeydir" diyerek bu görüşü güçlü kılmaktadır. Öyle ki en azından MÖ 5. Yüzyıl'dan İtalya'da bir Etrüsk mezarı duvar resminde denize atlarken resmedilmiş olan mezar sahibinin bu şekilde tasviri edilmesi bu dünyadan öbür dünyaya gittiği, atladığı şeklinde yorumlanmaktadır. Bu yorum denize nasıl bakıldığına ilişkin ip uçları vermektedir.

İtalya-Paestum Müzesi'nden mezar kapağı. Mezar sahibi denize atlayarak öteki dünyaya ulaşmaktadır.

DENİZ VE AŞK

Deniz ürünlerinden çokça faydalanan ve deniz üzerinden yoğun bir ticaret sürdüren ve buna bağlı olarak zenginleşen eski İzmirlilerin bir kesiminin denizi sevmiyor ve güvenmedikleri söylenebilirse de bir başka kesimin, çocukların, gençlerin o veya bu kişilerin tatlı sularda ve denizde öyle veya böyle, o veya bu kıyafetle eğlence veya yıkanmak için öteden beri severek girdikleri veya yüzdükleri yok sayılamaz. Nitekim yüzmek aşklara konu olmuştur. Sonradan Galata ve Kız Kulesi'nin aşkına dönüşen aşk hikayesinde Aphrodite Rahibesi Sestoslu (Eceabat) Hero'ya tutku ile bağlanan Abydoslu (Aydos) delikanlı Leandros, Nara Burnu civarında her gün aşkına ulaşmak için Çanakkale Boğazı'nı yüzerek aşıp buluşurmuş. Bir gün ne yazık ki boğulmuş. Romalı Ozan Martialis bu hikayeyi bir şiirine şöyle yansıtmıştır; Gözüpek Leandros tatlı zevklere koşarken, kabaran suların altında ezilmiş, yorgun, şöyle demiş üstüne çullanan dalgalara, "Giderken bağışlayın beni, dönerken boğun"

Bilmiyoruz, belki de dünyanın herhangi bir yerindeki "iki yakada" Hero ile Leandros'un tutkulu aşkını yaşatan sevgililer halen vardır.

SUYUN ÖNEMİ

Kutsal pınarlar, nehir ve göller antik kaynaklara hep konu olmuştur. Aktarılan tasvirlerde bu sulara girmek, yıkanmak ve yüzmek motif olarak kullanılmıştır. Büyük İskender'in İzmir'in kurulmasına vesile olan rüyayı gördüğü pınar başında uyumadan önce yıkanmadığını, bu kaynağın havuzunda yüzmediğini kim söyleyebilir. Ayrıca Martialis "altın sularında yıkanıp, koyu gölgesi altında ağaçların sıcak günlerin alevinden kaçarsın. Yakıcı susuzluğunu yatıştırır dişleri donduran o buz gibi soğuk (Tagus'ta)" diye tanımladığı İspanya'daki Tagus Nehri anlatımını dikkate alırsak, İzmir'in o sıcak gününde, İzmir'i Persler'den ele geçiren Büyük İskender'in Agora'nın hemen yakınındaki pınarın altında yıkandıktan ve havuzuna girdikten sonra İzmir'in kent sikkeleri üzerinde tasvir edilen çınar ağacının koyu gölgesi altında uykuya dalmış olmalıdır. Ilık sularda gevşeyen beden buz gibi suda çelik gibi olacaktır. Yunanlıların Romalıların sıcak hamamlarda yıkanmaları karşısında getirdikleri önemli bir eleştiridir bu aynı zamanda.

SU PERİLERİ

Yunanlıların Romalılar'dan ayrıldıkları bir başka konu da gladyatör döğüşleri idi. Romalıların en büyük eğlencesi Munera adı verilen çoklukla gladyatörlerin ön plana çıktığı gösteriler idi. Bu gösteriler kapsamında deniz savaşları sevilen gösterilerdi. Bir arena veya tiyatronun orkestrası su ile dolduruluyor ve Roma tarihinde önem taşıyan deniz savaşları canlandırılıyordu. Bu canlandırmalar öncesinde genç kızlar birer su perisi imiş gibi yüzerek danslar yapıyor kanlı oyunların başlangıç performansını sergiliyorlardı izleyicilere.

Henüz izlerine ulaşılmamışsa da muhtemelen Smyrna Tiyatrosu da bu tür deniz savaşlarına ev sahipliği yapmıştı.

KAPLICALAR

Antik kaynaklarda da geçen İzmir ile Urla arasındaki sahil yolunda bugün Balçova Termal Tesisleri olarak bildiğimiz sıcak su kaplıcası önemli sağlık merkezlerinden biriydi. Nitekim burada sağlıklı olmak için şifa dilenilen tanrı Apollon'a ait bir de tapınak da vardı. Kaplıca sadece İzmirliler için değil tüm Ege coğrafyasında bilinen önemli bir sağlık merkezi idi. Öyle ki, efsaneye göre Balıkesir-Manisa (Mysia) arasında Troia Savaşı'ndan dönen Kral Agamemnon komutasındaki askerler Mysialılar ile savaşmak zorunda kalmış, yaralı askerleri iyileştirmek için bir kahinin önerisi ile kral bu kaplıcaya gelmişti. Agamemnon'un askerleri sıcak su havuzlarına ve sahilde tuzlu deniz suyuna girerek, yüzerek, dinlenerek, keyiflenerek şifa bulup Mora Yarımadası'ndaki vatanlarına, Mykenai'a dönmüşlerdi. O günden beri Balçova kaplıcası kral Agamemnon'un adıyla anılacaktır.

DENİZ BANYOLARI

İzmir'de kent surlarının dışında Balçova örneğindeki gibi insanların şifa buldukları kaplıcalar sadece yoktu, bir taraftan Urla'ya Çeşme'ye, diğer taraftan Karşıyaka'ya Foça'ya kadar olan sahil şeridinde, denize yakın veya bazı hallerde denize uzanan zengin İzmirlilerin Villa Mare adı verilen sayfiye konutları, yazlıkları vardı. Bu yazlıkların yanısıra daha arkada, denizde uzakta zeytin, bağ ve bahçeler arasında Villa Rustica adı verilen çiftlik evleri vardı. Başka yerlerden bildiğimiz üzere sayfiye evlerinde deniz suyuyla beslenen balık üretim havuzlarının olduğu bilinmektedir. Örneğin Martialis (X, 30) böyle bir havuzu şöyle anlatır; "Bir havuz vardır evde, içinde evcil kalkan, deniz kurdu beslenir, nefis yılan balığı yüzer efendisine! Teşrifatçı uşak da, tanışı barbunya balığını davet eder; gel deyince yaklaşır ihtiyar yüzlü kefal". Bu evlerde bikinileri ile genç kadınların top ve diğer performans gerektiren oyunlar oynadıkları örneğin İtalya'da Villa Armerina'daki villa mozaiklerinde görülmektedir. Aşağıda bahsedeceğimiz gibi, 19. yüzyılda görülen şekliyle deniz banyoları Romalılar zamanında da vardı. Villaların denize uzanan banyoları Minderleri, gölgelikleri, yatakları ve diğer konforları ile günümüzde beach localarına rahatlıkla benzetmek mümkündür. İster bir Roma balıkçı köyünde ister tek başına bir sayfiye evi olsun yaz aylarında şehir sıcağından kaçan İzmirliler dinlenmek, avlanmak, balık tutup yelkenli teknesi ile açılarak zaman geçirmek, balık tutmak, kitap okumak ve arkadaşları ile bir araya gelip eğlenmek üzere kıyılara giderlerdi. Martialis (X, 58) şiirlerinde kentlerde çalışmak zorunda kalan villa sahiplerinin duygularına şöyle tercüman olur; "….. deniz kıyısı evde, kavurucu sıcaklarda çığırtkan cırcırın uğramadığı koruda, gürül gürül akan su kanalında iken biz, Frontinus, seninle o bilgin Musalara saygı göstermek için vakit bulurduk. Ben şimdi Roma'dayım ama, ölesiye sıkıyor, boğuyor bu kent beni! Benim olan bir günüm yok. Şu koca kentte çalkalanıp duruyoruz oradan oraya. Faydasız bir çaba ile yiyoruz ömrümüzü! …..”

20. yüzyılın başlarında Agamemnon Balçova Kaplıcası

BALIK, SOFRALARIN VAZGEÇİLMEZİ

Yaz akşamlarında villasına misafirlerini davet eden bir ev sahibinin (patronus) ikramından söz etmeden geçemeyiz. Romalılar çoğu kez günde bir ya da iki kez yiyorlardı. Kahvaltı meyve ve kuru yemiş atıştırılarak geçiştirilirken öğle yemeği hafif olurdu. Akşam yemeği (Cena) ise ana öğün idi. Yemek üç bölümden oluşurdu. İlk bölüm bugün ordövr olarak da tanımlanan başlangıç yemekleri (gustatio) ile eş değerdi ve sebze, mantar, yumurta ve deniz kabuklularından oluşuyordu. Ana yemek (primae mensa) ise haşlanmış ya da kızartılmış sığır, kuzu, domuz ve kanatlı hayvanlardan ibaret et yemekleri ve her kaliteden şaraptan oluşuyordu. Eski şarap, tatlı şarap, konsantre şarap, bal likörü ve bira kuvvetli içkiler sınıfında değerlendirilirdi. Sulandırılmış şaraplar orta, bildiğimiz su ise hafif içecekler arasında yer alırdı. Yanında az veya çok arpa veya buğday ekmeği bulunurdu. Yemekte tatlı ve ekşi soslar çok seviliyordu. En favori sos Garum adı verilen balık sosu idi. Bu sos tuzlanan balığın bir tepsiye konarak birkaç hafta güneşte bırakılmasının ardında süzgeçten geçirildikten sonra elden edilen bir ekstre idi. Bu sos kabuklular ile de sevilerek yeniyordu. Son bölümde tatlılar servis edilirdi. Tercihe göre pasta ve meyveler bal ile tatlandırılırdı. Bu aşırı oburluk ve tüketim antik kaynaklarda sık sık eleştirilir. Yemeğin ve sofranın olmazsa olmazı tuzdan birkaç cümle ile bahsetmeden geçmeyelim. Tuzun beslenmedeki önemi ve ticari meta olarak ilk çağlardan beri önemli olduğunu bir kenara koyarsak tuzlu su aslında çok eskilerden beri yaraların iyileştirilmesinde antiseptik özelliğinden faydalanılıyordu. Mısır'da MÖ 3. Bin yıllarından beri mumyalamanın önemli kalemlerinden biriydi.

PLAJ KÜLTÜRÜ

Avrupa'da denizi eğlence olarak gören özellikle erkeklerin çıplak olarak bu deneyimi başlattıkları bilinmektedir. İzmir'de 19. yüzyılda her gün ve her saat çocukların çıplak olarak denize girdikleri ve aralarına yetişkinlerin de karıştıklarına dair şikayetler oluyordu. Denize girmek ve onun keyfini çıkarmanın Yakın Çağ'ın ve çoklukla modern zamanların keyfi olarak görülür. Evliya Çelebi 17. Yüzyılda kadınların "balıklar gibi" yüzdüğüne ilişkin not verirse de Avrupa'da 18. yüzyılda doktorların denize girmeyi sinir sistemine iyi gelmesi gibi sağlık için tavsiye etmeleri ardından deniz hamamları/banyoları ile başlayan deniz kültürü 19. yüzyılda İstanbul ve İzmir gibi yabancı nüfusun olduğu kentlerde de başlayacaktır.

Karşıyaka sahilinde deniz banyoları

Doğal olarak ilk zamanlarda mahremiyet ve kıyafet deneyimleri yaşanmıştı. İzmir'de 19. yüzyılın sonuna doğru Karşıyaka'dan Balçova'ya kadar ahşap iskeleler üzerinden gidilen ve ahşap perdelerle çerçevelenmiş banyolar sakinler tarafından kullanılmaya başlanmıştı. Banyoların kullanımı için kadınlar için belirli saatler ayrılmıştı ve bu noktalara ulaşım kolaylığı sağlandığına ilişkin ilanlar verilmekteydi. Deniz banyolarının 1900ler ile birlikte plajlara yerini bıraktığında ülkemizde de bir süre sonra ama özellikle İstanbul'un işgali ile birlikte yabancıların ön ayak oldukları plajlar açılacaktır.

Kaynakça
Beyru, R., 19. Yüzyılda İzmir'de Yaşam, Literatür Yayınları, İstanbul 2000.

Deighton, H.J., Eski Roma Yaşantısında Bir Gün, Çev: Hande K. Ersoy, Homer Kitabevi, İstanbul 1999.

Ersoy, A., Şmyrna/İzmir Kemik Objeleri, Ege Yayınları, İstanbul 2017.

Emiroğlu, K., Gündelik Hayatımızın Tarihi, Dost Kitabevi, Ankara 2001.

Jackson, R., Roma İmparatorluğunda Doktorlar ve Hastalıkları, Çev. Şenol Mumcu, Homer Kitabevi, İstanbul 1999.

Martialis, Seçme Şiirler, Çev: Türkan Uzel-Tunga, Hürriyet Yayınları, İstanbul 1975.

Starr, Ch. C., Antik Çağda Deniz Gücü, Çev:

Gürkan Ergin, Homer Kitabevi, İstanbul 2000.

Dr. Öğretim Üyesi
K. Emrah ERGİNER
DEÜ Denizcilik Fakültesi Denizcilik Eğitimi Anabilim Dalı

Geçmişi çok uzun dönemlere dayanan ve şehrimizle özdeş kılınan kayıkların, orijinal haline sadık kalınarak yenilenmesiyle, tekrar denize indirilmesi üzerinden on yedi yıl geçti.

İzmir'in Kayıkları

2005 yılında TMMOB Gemi Mühendisleri Odası İzmir Şubemiz'e, 360 Derece Tarih Araştırmaları Derneği (TAD) Kurucuları Sn. Mualla ve Osman Erkurt ziyarete geldiler. Bizleri heyecanlandıran ve o zamana kadar da hiç duymadığımız bir projeyi sundular. Projenin ismi "İzmir Kayıkları" idi…

Mesleğimiz gereği ve İzmirli olmamızın da etkisi ile projeyi duyduğumuzda o zamanki yönetim kurulu üyeleri olarak büyük heyecan duyduk. Dönemin yönetim kurulu toplantısında, yönetim kurulundan ben ve Ünal Özsır kendi isteğimiz ile İzmir Kayıkları projesinde çalışmak ve yer almak için görevlendirildik. 360 Derece TAD tarafından bize verilen Fransız Amiral François Edmond Paris'in, "Souvenirs de marine conservés" kitabında bulunan İzmir Kayığı (Barquette de Smyrne) genel plan-endaze resmini çalışmaya başladık.

İzmir Gümrük Antrepoları

360 Derece TAD üyelerinin, bize gelmeden önce bu plandaki orijinal İzmir Kayığını inşa ettiklerini ve amatör denizcilerin kullanımı için çok da dengeli bir tekne olmadığını tespit ettiklerini öğrendik. Bizden bu kayığın orijinal formunu bozmadan daha dengeli ve latin yelkenle gidebilecek halini tasarlamamızı istediler. Latin yelkeni isteme sebepleri ise; aşırtmalı praçıra yelkene sahip orijinal halinin kullanımının daha zor olması; bu nedenle halkımızın daha rahat yelken kullanıp denizciliği sevmeleri adına geliştirilen bu proje kapsamında, daha emniyetli bir şekilde yelkenciliği öğrenmeleri idi.

Bu kararı dernek başkanı Osman Erkurt, Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Öğretim üyesi Kaptan Serim Paker, Mehmet Ali Yelkenbiçer (İzmir'li yelken imalatçısı), Ahmet Kuşcan (tekne imalatçısı) ve Selim Kakış (milli yelkenci) beraber vermişlerdi.

GEMİ MÜHENDİSLİĞİ DEVREDE

Teknik bir dergi olmadığı için burada değerli okurlarımızı sıkmak istemem ama çok kısa bir cümle ile biz gemi mühendislerinin ne yaptığını anlatmak gereğini hissetmekteyim. Tekne formunun stabilite yani dengesini iyileştirmek için genişliği arttırmak en pratik yöntemlerden biridir. Küçük boyutlu bir kayık formunda da genişliği arttırmak hem dengeyi sağlayacak hem de kürek çekecek olan kişilerin ergonomik açıdan daha rahat etmelerini sağlayacaktı. Biz de 1,62 metre olan gövde genişliğini bulduğumuz en uygun değer olan 1,90 metreye yaptığımız hesaplar sonucunda çıkardık. Yeni gövdenin oluşum aşamasında bizlere gemi mühendisi Alparslan Tekoğul ve rahmetli Kürşat Erken'de destek olmuşlardır.

2005 YILINDA DENİZDE

İzmir'de zamanın Pusula Yatçılık-Ahmet Kuşcan tersanesinde 360 derece TAD önderliğinde, TMMOB Gemi Mühendisleri Odası İzmir Şubesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi, İzmir Liman Başkanlığı ve en önemlisi projeye maddi ve manevi destek veren İzmir Büyükşehir Belediyesi ve başta

Konak Belediyesi olmak üzere diğer bazı ilçe belediyelerinin destek olması idi (Dönemin İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Sn. Aziz Kocaoğlu, dönemin Konak Belediye başkanı Sn. Muzaffer Tunçağ ve tek tek isimlerini sayamadığım zamanın değerli ilçe belediye başkanları). 6 Mayıs 2005 Cuma günü Konak'tan orijinal haline sadık kalınarak yenilenmiş ilk İzmir Kayığı halkımızın da katılımı ve ilgisi ile denize indirildi.

İzmir kayığı'nın 6 Mayıs 2005 tarihinde yeniden denize indirilişi

KÖRFEZDE YARIŞLAR

Uzun yıllar İzmir Körfezi'nde TMMOB Gemi Mühendisleri Odası İzmir Şubesi tarafından İzmir Kayıkları yarışları gerçekleştirildi. Bu yarışları Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi, İzmir Büyükşehir Belediyesi, IMEAK Deniz Ticaret Odası İzmir Şubesi, Piri Reis Denizcilik Derneği, ilçe belediyeleri, İzmir Liman Başkanlığı ve şu an ismini sayamadığım birçok kurum ve kuruluş destekledi.

BELGESEL

Ayrıca yeni İzmir Kayıkları'nın doğum yılı olan 2005'te Paradoks Yapım-Tahsin İşbilen tarafından "İzmir'in Kayıkları" belgeseli çekilmiştir. Kendi www.paradoksyapim.com internet sitelerindeki betimlemeleri ile ...."Bu proje, Yönetmenliğini Tahsin İşbilen'in yaptığı, 43 dakikalık, İzmir'in tamamen ortadan kalkmış, kendine özgü olan kayıklarının günümüzde yeniden inşasıyla beraber, yoğun olarak kullanıldığı ve ortadan kalktığı 100 yıllık kesiti kapsayan bir serüveni anlatmaktadır. Kayıkların geçmişi, bir grup deneysel arkeoloğun kayıkları günümüzde yeniden inşa girişimleriyle bugüne bağlanıyor.

Film, işte bu dün ve bugünü kapsayan çerçeve içinde, 'modernleşme', 'batılılaşma', 'kent kimliği' gibi kavramları bir yere oturtmayı deniyor. Kayıkların İzmir'de yoğun olarak kullanıldığı saptanan yaklaşık 100 yıl, Türkiye'nin modernleşme macerasının ilk iki dönemine; 'ılımlı' (1839-1923) ve 'köktenci (1923-1950) modernleşme' dönemine rastlamakta ve bu da filme oldukça zengin bir atmosfer sağlamaktadır.

Film çok sayıda ulusal ve uluslararası festivalde gösterilmiştir. Örneğin, 2006 yılında ASTERFEST festivali, 'Strumica'daki gösteriminde oldukça beğeni toplamıştır.

Ayrıca, Müşfik Turgut tarafından bestelenen özgün müziği de filmin beğeni toplayan unsurlarından biridir."

Halen İzmir kayıkları İzmir Büyükşehir Belediyesi himayesinde yaşatılmaya çalışılan bir proje olarak devam etmektedir.
İzmir Kayıkları hakkında daha detaylı bilgi almak isteyen değerli okurlarımız TMMO GMO yayını olan "Gemi ve Deniz Teknolojisi" 165. Sayısı'ndaki, "İzmir'in Unutulan Kültürel Kimlikleri'nden Biri: İzmir Kayıkları" ve "Tourism in Marine Environments" Vol 3 Number 1 dergisindeki, "Kayıks of IZMIR: an extinct Design is Reborn" makalelerimizi okuyabilirler ve www.360derece.info internet sitesinden İzmir Kayıkları projesine bakabilirler...

Vahit
ALAN
Akdeniz Koruma Derneği
Yönetim Kurulu Üyesi

Körfezdeki Yunuslar

İzmir Körfezi ve yakın sularında yaklaşık 150 Afalina cinsi yunus balığının yaşadığı bilimsel araştırmalara yansıdı. Bölgemizi yerleşik olarak kullanan bu yunus türünden 11'i foto-kimlik yöntemiyle kimliklendirildi.

İzmir Körfezi bilimsel adı Delphinidae olan yunus türleri açısından çok önemli bölgelerden biridir. Özellikle dış körfez kısımlarında yunus türleri ile sıklıkla karşılaşılmaktadır. Bu bölgede en çok gözlenen yunus türleri ise Afalina (Tursiops truncatus), Tırtak (Dephinus delphis) ve Çizgili Yunus'dur. (Stenella coeruleoalba). İzmir Körfezi'nde yaklaşık 7 yıl önce yapılan çalışmalarda yerleşik popülasyon olduğu tespit edilen tek tür ise Afalina cinsine ait bireylerdir.

İzmir Körfezi, Türkiye'nin en büyük limanlarının da içinde yer aldığı yoğun insan faaliyetlerinin olduğu bölgelerden biridir. İnsan baskısının yoğun olmasına rağmen bu alanlarda yoğun gözlenen yunusların bu alanların tür için ne kadar değerli olduğunun da en önemli göstergelerinden biridir. Yunuslar genel yapı itibariyle çok hareketli canlılardır. Gün içerisinde çok önemli mesafeleri yüzebildikleri gibi kendileri için güvenli olan alanları da yoğunlukla kullanmaktadırlar.

İzmir Körfezi de bu türler için ev anlamına gelen en değerli bölgelerden biridir. Bu bilgiler doğrultusunda bu türlere yönelik bazı araştırma faaliyetleri körfez içerisinde yapılmıştır. Balıkçılık etkileşimi, ölü ya da canlı karaya vurma, balıkçı ağlarına yanlışlıkla takılma gibi konularda özelleşmiş çalışmalar sayesinde özellikle de Afalinalar hakkında önemli bilgiler elde edilmiş olsa da bu türlere yönelik bir popülasyon çalışması yoktu.

Bu bilgi eksiğini de 2 yıl süren sitemli çalışmalar sayesinde İzmir Körfezi'nin, Yunusları projesiyle tamamlanmış olundu. Bu çalışma birçok yeniliği beraberinde getirirken İzmir Körfezi içerisinde yayılım gösteren yunus türlerini ve bu türlere ait popülasyon miktarlarının da tahmin edilmesini sağladı.

KARABURUN-FOÇA HATTI

Çalışma sahası olarak geçmiş bilgilerden de faydalanılarak Foça Özel Çevre Koruma Bölgesi (ÖÇKB) kıyıları ile Karaburun ÖÇKB kıyıları seçilmiştir. Her iki alanda görece daha az deniz trafiğinin olduğu ve insan aktivitelerinin en azından kış sezonunda azaldığı alanları oluşturmaktadır.

Bu alanların denizel üretkenliği ve İzmir Körfezi'nin iç kısımlarındaki kadar kirliliğin olmamasından kaynaklı olarak yunuslar bu alanları sıklıkla kullanmaktadır. Bu durum tabii ki körfezin etkileşimli olduğu alanlarla da ilişkili olabilmektedir. Örneğin Çandarlı ve Gerence Körfezi gibi alanlarda bu durumu etkileyebilmektedir.

Tüm bu bileşenlerle beraber çalışma alanı olan İzmir Körfezi'nin tüm olumsuz etkilere (kirlilik, balıkçılık baskısı, deniz trafiği, vb.) rağmen bu türler için çok önemli bir alan olması çalışmaların bu bölgede yoğunlaşmasının temel sebebidir. Karaburun, Mordoğan ve Foça'nın benzersiz kıyıları bu çalışmaları daha da etkili ve ilgi çekici hale getirmiştir.

Genelde Foça ve Karaburun Akdeniz Keşiş Fokları'nın sık gözlendiği yerler olmasından kaynaklı hep foklarla özdeşleşmiş bölgelerdi. Bu çalışma ile artık yunuslarında sık görülmesi ve değerli türler arasında yer alması sayesinde deniz memelileri için özel alan olarak tanımlamak yanlış olmaz. Çalışma yöntemi açısından da ilk sayılabilecek özelliğe sahiptir. Özellikle fırsatçı platformlarda (opportunistic platforms) araştırma ya da izleme çalışmaları yapmak son zamanlarda sıkça kullanılan ve çok ekonomik modellerden biridir. Biz bu çalışmada özellikle de popülasyon hesabı çalışmaları yapabilmek için Foça-Karaburun-Mordoğan arasında yolcu taşımacılığı yapan tarifeli seferleri kullandık. Bu vapurlar sayesinde yaklaşık 150 sefer yaparak çok önemli bir araştırma eforunu da gerçekleştirmiş olduk. Bu platformlar misafir araştırmacıların ve gönüllülerin de çok rahat bir şekilde çalışmalara destek vermesine fırsat tanıdı.

Tüm çalışmalar boyunca farklı

disiplin ve meslek gruplarından 130 gönüllü yunus araştırma çalışmalarımıza katkı sağlamıştır.

AFALİNALAR

Çalışmalardan çok önemli çıktılar elde edilmiştir ki bunların en önemlisi de 2013-2014 araştırma verilerine dayanarak İzmir Körfezi ve yakın sularında yaklaşık 150 birey Afalina cinsi yunusların yaşadığı ve bu bölgeyi yerleşik olarak kullanan tek türün de Afalinalar olduğu anlaşılmıştır. Bazı dönemlerde Tırtak türleri de görülmüş olsa da yılın her döneminde ve yoğunluklu olarak Afalinarın gözlenmiştir. Afalinaların hem popülasyon çalışmalarına katkı sağlaması hem de yerleşiklik sorgulaması için ise foto-kimlik (photo-id) yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışma ile toplam 11 birey tanımlanmış ve kimliklendirilmiştir. Bu yöntemin kullanılması açısından da alan için ilk niteliği taşıyan çalışma sayesinde önemli çıktılar üretilmiş ulusal ve uluslararası yayınlarla bu bilgiler karar verici ve diğer tüm kullanıcıların hizmetine sunulmuştur.

YAVRU YUNUSLARA YUVA

Çalışmada bilimsel çıktılarının yanı sıra toplumun doğru yönlendirilmesi, farkındalık yaratılması ve özellikle türe yönelik koruma planlarının oluşturulmasına katkı sağlayacak çok önemli bilgiler ortaya çıkarılmıştır. Örneğin; alanı kullanan yunus gruplarında gözlenen yavru bireyler sayesinde bu türün bölgeyi ya doğum yapmak amacıyla ya da yavrularını eğitmek amacıyla kullandıklarını söylemek mümkün. Dolayısıyla İzmir Körfezi bu türün neslinin devamı için çok önemli bir bölge olma özelliği de taşımaktadır. Bu kadar değerli ve olumlu bilginin yanı sıra bölgede türe yönelik tehditlerin de var olduğu ve maalesef bu tehditlerin bir nesli yok edecek düzeyde olduğunu söylemek mümkün. En önemli tehditler arasında ise aşırı balıkçılık baskısı ve özellikle de İzmir Körfezi'nin yunuslar için önemli sayılacak alanlarında aşırı trol avcılığıdır.

HABİTAT

Denizlerimizin en ilgi çekici en karizmatik türleri arasında yer alan yunuslar IUCN (Dünya ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği) tarafından yayınlanan Kırmızı Listede (Red List) birkaç farklı tehdit sınıflarında yer almaktadırlar. Dünya ve Akdeniz genelinde popülasyonları düşüş eğiliminde olan bu türlerin nesilleri daha kırılgan hale gelmeden koruma önlemlerinin ve planlarının oluşturulup hızlıca hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Ülkemizde ulusal mevzuatlar ve uluslararası anlaşmalarla korunma altında olan yunuslar, avcılığı tamamen yasak olan türler arasında yer almaktadır. Koruma tedbirleri bu denli sıkı olsa da balıkçı ağlarına yanlışlıkla takılma, deniz kirliliği, deniz trafiği gibi nedenler türün neslini tehdit etmeye devam etmektedir. Tüm denizel türlerde olduğu gibi bu türlerde de değişen çevre koşulları ve habitat kayıpları maalesef bu canlılarda da azalmaya hatta bulundukları ortamları terk etmeye kadar uzanan bir süreci beraberinde getirmektedir.

Bu nedenle denizel habitatların korunması, bazı alanların bu türler için tamamen insan aktivitelerine kapatılması gibi önlemlerin alınması gerekmektedir. Bazı korunan alanların habitat restorasyon faaliyetleri yapılarak yeniden yerel denizel canlılar için habitatların iyileştirilmesi önümüzdeki en az 10 yıllık süreçte tüm dünya ülkelerinin yapmaya hazırlandıkları süreçlerdir.

KNK

Büyüklüğü ve içerdiği tür çeşitliliğiyle ülkemizin seçkin deniz canlıları koleksiyonu İzmir Katip Çelebi Üniversitesi bünyesinde sergileniyor. Yılda 6 binin üzerinde ziyaretçi alan merkez, Pasifik Okyanusu ve Kızıldeniz'de yaşayan türleri de bünyesinde bulunduruyor.

Denizden Çıkan Koleksiyon

Ülkemizin büyüklüğü ve çeşitliliğiyle ilk olma özelliği taşıyan İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Deniz Canlıları Koleksiyonu Merkezi'nde yüzlerce deniz canlısı sergileniyor. Farklı türlerin yer aldığı merkezde, replika olmayan kurutulmuş ve mumyalanmış canlılar tanıtılıyor. 2015 yılının Ekim ayında hizmete alınan merkez, özellikle ilköğretim çağındaki öğrencilerin ilgisini çekiyor. Deniz canlılarıyla ilgili bilinç oluşturulması amacıyla tasarlanan koleksiyonun, ülkemiz denizlerinden elde edilen balıklar ve omurgasız canlılara ait örneklerden oluşuyor. Deniz Canlıları Koleksiyon Merkezi, köpek balıkları, vatozlar, yılan balıkları gibi nadir ve ilgi çekici türlerin yanı sıra ahtapot, yengeç, deniz kabukları, mercanlar, süngerler gibi omurgasız türlere de ev sahipliği yapıyor. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Tansel Tanrıkul, bazı türlerin Türkiye'de sadece merkezlerinde sergilendiğini belirterek, "Ülkemizde yalnızca üniversitemizde sergilenen türler eğitim amaçlı tanıtılıyor. Türkiye sularından avlanarak yakalanan veya kıyıya vuran balıklar merkezimize bağışlanıyor. Bu bağışları biz değerlendiriyoruz. Bunların özel cinsler olup olmadığı üzerine çalışmalar yapıyoruz" diyor.

Merkezde kurutularak ya da koruyucu sıvıların içerisinde tutulan 38 kıkırdaklı balık türü,

175 adet kemikli balık türü, 40 yengeç, karides, ıstakoz gibi eklembacaklı, deniz kabukları, salyangoz ve midye türlerini içeren 83 tür yumuşakça, 20 tür sünger ve derisidikenli, 2 tür deniz kaplumbağası olmak üzere yüzlerce tür deniz canlısı sergileniyor. Arka plandaki türlerle 600'ün üzerinde tür içeren koleksiyon beyaz köpekbalığı, mersin balığı gibi doğadaki sayıları günden güne azalan ve nesilleri tehdit altında olan türleri de bünyesinde barındırıyor. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Tansel Tanrıkul, toplumun denizlerde yaşayan canlıları tanıması, deniz ekosistemindeki sorunların farkına varması ve sorumluluk bilincine sahip olmaya katkı sunmanın öncelikli amaçları olduğunu söylüyor. Merkezin açıldığı günden bu yana çoğunluğu öğrenci olmak üzere yılda 6 binin üzerinde kişiyi ağırladığına vurgu yapan Prof. Dr. Tanrıkul, "Su ürünleri fakültesi bünyesinde gerçekleştirilen bilimsel projeler ile birlikte, koleksiyon merkezimiz dinamik bir hale geldi ve gelişmeye devam etmektedir" diyor. Prof. Dr. Tanrıkul, koleksiyonu oluşturan objelerin tamamının balıkçılar tarafından kazara yakalanmış, balık hallerinden toplanmış ya da bilimsel projeler kapsamında elde edilmiş olduğunu özellikle vurgulayarak, "Hiçbirinin yaşamına kasıtlı olarak son verilmemiştir" diyor.

SEÇKİN ÖRNEKLER

Prof. Dr. Tanrıkul, merkezlerinde sergilenen türler hakkında da şu bilgileri veriyor: "Kılıç dişli yılan balığı merkezimize 2 yıl önce getirildi. Antalya kıyılarında bir balıkçı tarafından avlanılarak müzemize hediye edildi. Kızıldeniz'den Akdeniz'e gelen bir türdür bu. Bu türün, üniversitemiz bünyesinde bilimsel çalışmaları yapıldı. Bu balığın aslı Pasifik Okyanusu'nda yer alıyor. Pasifik'ten Kızıldeniz'e göç etmiş ve oraya yerleşmiş. Bu balık sık karşılaşılan bir tür değil. Aslı ülkemizde sadece bizim fakültemizdeki merkezimizde sergileniyor. Bu tür, müren ve kongar yılan balığı arasında bulunan bir canlı. Kongar gibi ince ve kaygan bir derisi, müren gibi dişleri bulunuyor. Bu yüzden bu balığa bir ara tür olarak bakıyoruz. Eğitim amacıyla tanıtımını yapıyoruz".

2 BİN 500 METREDEN

"Somniosus Rostratus"un bir tür küçük köpek balığı olduğunu aktaran Prof. Dr. Tanrıkul, "Bu türün özelliği çok derin sularda yaşayabilmesidir. 2 bin 500 metre gibi derinliklerde yaşayabilen bir türdür. Kıyısal alanda avcılık yapan profesyoneller tarafından bulunamıyor. Bizdeki örnek Ege Denizi'nde, bir balıkçının ağına takılmış bir tür. Bu tür de sadece bizim merkezimizde bir örneği var. Aslı genellikle Doğu Atlantik kıyılarında bulunuyor" diyor.

MANTA

Hatay Samandağ'da bulunan Manta türünün ise 2017 yılında merkeze getirildiğini söyleyen Prof. Dr. Tanrıkul, "Merkezimizdeki türler içerisinde büyüklük ve görünüm olarak çok fazla ilgi çekiyor. Orijinal mumyalanmış ve bilimsel ismi Mobula mubular olan ve Manta olarak bilinen vatoz cinsinden bir balıktır. Manta okyunuslarda genellikle sürüler halinde görülmektedir. Bu canlı Türkiye sularında da var. Özellikle Akdeniz'de çok görülüyor. Suyun yüzey kısmında sürüler halinde hareket ediyor. Zaman zaman yunuslar gibi suyun yüzeyinde zıplıyorlar. Bunların mumyalanması oldukça zahmetli ve zor bir işlem. Bu balık insanların ilgisini çekiyor. Havada uçuyormuş gibi bir görüntüsü var. Bu tür de orjinali ve mumyalanmış halde sadece merkezimizde sergileniyor" görüşlerine yer veriyor.

ÖĞRENCİ İLGİSİ

Prof. Dr. Tanrıkul, merkezlerinin eğitim amaçlı kullanıldığına vurgu yaparak, "Fakültemizdeki su ürünleri mühendislerine doğrudan türleri görerek balık canlılarını tanıma olanağı buluyor. Lise, ortaokul, ilköğretim ve hatta anaokulundan bile öğrenciler merkeze gelmeye başladı. Ücretsiz olarak gezilen merkezimiz görevli teknikerler tarafından bilgilendiriliyor" diyor.

KNK

Genç bir seramik sanatçısı… Toprağı işlemeyi ve ona biçim vermeyi seviyor. Toprak kadar ilgisini çeken bir başka alan daha var ki o da deniz. Deniz ve seramik tutkusu onu farklı bir uğraşa yöneltti. Karada yaptığı seramik eserleri, denizde dip dalarak, sualtına bırakıyor. Denizlerde yaşanan kirliliğe dikkat çekmek için, denizin altında seramik sergisi açan ve bu sergiyi de çektiği video aracılığıyla internet üzerinden yayınlayan ve izlenime sunan Yunus Emre Akkalan, deniz kirliliğine farklı bir tavır ile karşı çıkıyor.

Denizler Altında Seramik Eserler

1996 İzmir doğumlu olan Yunus Emre Akkalan, Ümran Baradan Güzel Sanatlar Lisesi'nden mezun olduktan sonra Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Bölümü'nde eğitim aldı. Halen aynı fakültede yüksek lisans yapan genç sanatçı, seramik sanatının her zaman kendisini heyecanlandırdığını aktarıyor. "Sanat duygularımızı ifade etme ve dışa vurma yöntemlerinden biriyse seramik de bunun en güzel yardımcılarından birisidir" diyen Akkalan, "Seramik güzel olduğu kadar hassas ve nazlı bir ifade etme şekli. Çamuru tanımak gerekiyor, o çamura nasıl davranılması gerektiğini çözmek gerekiyor" görüşlerine yer veriyor.

Deniz ile ilişkisini aşk ilişkisine odaklayan Akkalan, "Çocukluk yıllarında başladı deniz ile olan ilişkim ve o gündür bu gündür büyük bir aşk ile devam ediyor. Uzun yıllardır aktif olarak serbest dalış ve bilinçli bir şekilde zıpkın avcılığı yapıyorum. Deniz benim için bir yaşam biçimi. Su altında çok uzun saatler geçiriyorum. Başka bir dünyaya vücudumun sınırları izin verdiği kadar misafir oluyorum. Beni denize çeken de tam olarak başka bir dünyada olma hissi" diyor.

DENİZ ALTINDA

Akkalan, seramik formdan deniz canlıları tasarlayıp, deniz tabanına yerleştirme sürecini de şu sözlerle aktarıyor: Lisans bitirme tezim olarak Deniz Kirliliği Üzerine Seramik Uygulamalar adlı konuyu seçtim. Uzun yıllardır aktif olarak serbest dalış yapan birisi olarak deniz altında oluşan kirliliği yakından gözlemledim. Ne yazık ki deniz altında oluşan kirliliğin yıldan yıla arttığını ve bu kirliliğin insan eliyle yaratılan bir kirlilik olduğuna şahit oldum. Deniz yüzeyinden görülmeyen ancak denize dalınca görülen manzara, o dünyaya ait olmayan her türlü atığın yer aldığı çöp yığınlarıdır. İnsan eliyle oluşan bu tahribat doğayı seven her insanın içini acıtmaktadır. Hayranlıkla misafir olunan bu dünyada bozulan düzenin herkesçe daha görünür hale getirilmesi ve duyarlılık oluşturmaya katkıda bulunma düşüncesiyle yaptığım çalışmalarıma yöneldim. Konuyla ilgili araştırma ve inceleme yapacak kişiler için kaynak; okuyucular ve sergi izleyicileri için ise gezegenimizin geleceğine yönelik bireysel ve kurumsal olarak harekete geçme dürtüsü oluşturması istemimle, deniz altına seramik eserler bırakmaya başladım".

SERAMİKTEN AHTAPOT

Denizlerdeki kirliliğe dikkat çekmek için seçtiği ve seramik form olarak işlediği deniz canlısının ahtapot olduğunu söyleyen Akkalan, "Ahtapotlar kendine hayran bırakan su altı canlılarından biridir. 3 kalpli, yaklaşık 1000'e yakın vantuza sahip ve 0,3 saniyede derilerinin rengini değiştirerek, ortama uyum sağlayabilen, omurgasızlar sınıfının en zeki canlısıdır" diyor. Akkalan, ahtapotların kanlarının kırmızı değil mavi ve yeşil renkte olduğunu aktararak şunları söylüyor: "Bunun sebebi ise kanlarının içinde bulunan hemosiyani isimli bakır pigmentidir. Ahtapotlar hayatlarını devam ettirebilmek için yuvalı yaşamak zorunda olan canlılardır. Yaşamlarını özenle seçilmiş taşlar ve deniz kabuklarından inşa ettikleri yuvalarında sürdürürler. Yuvalarının içinde üremelerini gerçekleştirirler.

Doğumundan sonra bebeklerinin başından ayrılmamak için beslenmesini azaltırlar Avlanmadığı için de çok az hareket eden annenin gücü yavaş yavaş azalmaya başlar. Tüm koşulları tek tek uygulayan ahtapot anne, kuluçka dönemi bittikten sonra son görevini de tamamlayarak, kendini feda eder. Yavru ahtapotların hayata başladığı gün, anne ahtapot kuluçka döneminde kendi kolunu yiyecek noktaya geldiği için yuvadan sağ ayrılamaz. Anne ahtapot öldükten sonra bile, yavrularına son bir faydası daha dokunur ve ölü bedenini, yavrularına yem yapar. Dişi ahtapotların üremesi, hayatlarının son evresi olur".

Ahtapotların özenle seçtikleri deniz kabuklarını ve taşları kendilerine yuva yapmak için kullandığının altını çizen Akkalan, "Su altında hızlı biçimde artan atık yoğunluğundan dolayı, ahtapotların deniz diplerine çökmüş her türlü atığı yuva yapmak için topladıklarına tanık oldum. Her türlü plastik ve metal ambalajlardan araç lastiklerine, cam atıklara kadar birçok atık deniz kabuklarının, taşların, oyukların yerini alıyor" görüşlerine yer veriyor.

YEDİ ESER

Deniz tabanına yerleştirdiği seramik çalışmalarının 7 kıtayı temsilen 7 seramik çalışmasından oluştuğunun altını çizen Akkalan, "Tasarladığım seramik heykeller, atıklara maruz kalan ahtapotların evlerine yabancı bir misafir olarak girmekte. Ahtapotların bu seramik eserleri nasıl sahiplendiği ve doğal yaşam şartlarının bu atıklara göre nasıl şekillendiğini yansıtmaya çalıştım" diyor. Heykellerin 6 tanesinin atıkları kendi doğasına adapte eden halde, bir tanesinin ise farklı davranış gösterir biçimde olduğunu söyleyen Akkalan, "Bulunduğu ortamı kabullenmeyerek farklı davranış gösteren çalışma, öznel duygu ve düşünceleri yansıtıyor. Cam Şişeli Ahtapot adını verdiğim bu aykırı çalışma, denizlere verilen zarara başkaldırıyı ve herkesin takınması gerektiğini düşündüğüm tavrı temsil ediyor. Aslında bu başkaldırı, kendi yaşam alanımıza yönelik her türlü çevre kirliliği tehdidine karşı bir duruş içeriyor. Çalışma ile özüyle, başka bir dünya yok mesajı vermeyi hedefledim" yönünde görüş belirtiyor.
Akkalan, deniz tabanına yerleştirdiği seramik ahtapotların videosunu çektiğini ve internet üzerinde 8 dakikalık bir film olarak gösterime sunduğunu da sözlerine ekliyor.

“Evrenin oluşumu günümüzden yaklaşık olarak, 13.8 milyar yıl önce “Büyük Patlama” adı verilen olayla başladı. Patlamayla birlikte uzay, zaman ve madde meydana geldi. Bu patlamadan tahminen 400 milyon yıl sonra söz konusu enerji önce stabil atomlara sonra da elementlere dönüşerek bir toz bulutu yığınını meydana getirdi. Ardından bu toz bulutu saydamlaşarak bugün içinde yaşadığımız ve hala genişlemekte olan zamansal evreni meydana getirdi. Yaklaşık olarak 4.6 milyar yıl önce maddenin yoğunlaşmasıyla Güneş ve onunla birlikte diğer gezegenler oluştu. Bunu takip eden 100 milyon yıl boyunca üzerinde yaşadığımız gezegenimiz Dünya, gökten sağanak gibi yağan asteroitlere ve göktaşlarına hedef oldu. Atmosferin oluşmasıyla birlikte önce fizikten kimyaya, sonra da biyolojik evreye geçecek canlı varlıklar meydana geldi. Bu arada zaman 1 milyar yıl boyunca akmaya devam etti ve bundan yaklaşık 3.5 milyar yıl önce yeryüzündeki ekosistemin değişmesiyle önce iklimler ve ardından da canlı varlıkların yaşamını mümkün kılan doğa koşulları oluştu”. Yazar Sadık Usta, geçtiğimiz yıl Epsilon Yayınevi’nden çıkan kitabı, “Şüphenin Tarihi” adlı kitabında, evrenin oluşumuna dair bilimsel süreci yukarıda alıntıladığımız satırlarla aktarıyor.

Sihirli Uzam

Gökyüzünün sonsuzluğuna doğrulan teleskopların, yeryüzüne, hem de binlerce yıl öncesinden ulaştırdığı görüntüler ile zaman ve mekan üzerine daha da yoğunlaşıyoruz. Görüntülerin sihirli hali de olmasa zaman algımız sadece saatin söylediğiyle sınırlı kalacak. Dünya, evreni oluşturan galaksilerden herhangi birinin, herhangi bir noktasında, “güneş” denilen orta büyüklükte bir yıldızın etrafında dönen küçük mü küçük bir gezegen ise bir turu 365 gün olan, Plüton da galaksideki gezegenlerden ve güneş etrafındaki bir turu, bizim gezegenimizin zamanıyla tam 248 yıl.
Bizim bir yıla attığımız adım orada 248 yıla denk...
Ve orada, burada her yerde akıyor zaman...

Gökyüzünün sonsuzluğundan değil bu görüntü; yeryüzünün derin sularından.
Oysa ne fark eder? Uzayın sonsuzluğuna yöneltilen teleskopların kaydettiği bir fotoğraf desek, belleklerde yer edinen uzay görüntüleriyle eşleşmez mi? Göğün yedi kat üstünden de yeryüzünün derin sularından da tuvale yansıyan görüntü, birbirinden kopuk değil.

Bulmacanın bir parçası buradaysa, diğeri mutlaka bir yerlerde..Nasıl ki, evrende, enerji yok olmuyor, dönüşüyor ve uzayın sonsuzluğundaki yerini alıyor ise; bulmacanın diğer parçası bulunur elbet günü gelince...
İzmir Körfezi’ne vuran “deniz anası” sürüsünü fotoğraflayan arkadaşımız Serdar Ağır’a, ışığın sunduğu bu lütuf karesi, bizi bir yandan görüntünün sihriyle zamanda yolculuğa çıkardı, diğer yandan sessizliğin sesinin ortasında bıraktı.

Nergis SELİ
Yazar

Ne olacak bizim bu kedi sevgimiz! Her bir yanımızda, dört bir köşemizdeler! Çok seviyoruz onları. Onlarsız olmaz! Ne şanslıyız ki onlarla çoğuluz.

Kedili Geçmiş Zaman

Kedilerin hayatımızdaki ve edebiyattaki yeri, onlara yakıştırılan bütün saçmalıklara rağmen ne kadar da sarsılmaz! Kedi sevmek zorunda değilsiniz elbette, ben de kedi sevmeyenleri sevmek zorunda değilim. Yazının en başında yazarın, okurla bir anlaşmaya varması ne kadar da hoş! Aslanları bile terbiye edebilirsiniz ama bir kediyi asla alt edemezsiniz. Sanırım bu yüzden insan kedilere nankör, uğursuz gibi yakıştırmalarda bulunmuş. Üstün gelemediği şeyleri kötülemek, ehlileştiremediklerine kin beslemek, nefret etmek tam da insana yakışır bir davranış değil mi? İnsansız bir dünya fena olmazdı belki ama kedisiz bir sokak ne kadar yalnız ne kadar kimsesiz olurdu…

Fotoğraf: Çiğdem Metin Kurutaç

İzmir'i sevmemin iki sebebi var sanırım. Biri bütün sokakları denize çıkar, diğeri bütün sokaklarının sahibi bir kedidir. İzmirli insan bilir bir kedinin sahibi olamayacağını, ancak onlar bizim sahibimiz olabilir, biliriz!

Herkesin evinde bir kedi yaşamaz belki ama herkes sofrasını bir kediye açar mutlaka. Köşe başlarında su kapları, köşe başlarında yerlere serpiştirilmiş mamalar ilişir gözünüze. Biz bu şehri kedilerle paylaşırız ve onlar da bizden esirgemez güzelliklerini. Gerçi yanlış bir hareketimizi de affetmezler, tırmığı yer oturur kalırız!

Peki neden kediler şairlerin, yazarların, ressamların, fotoğrafçıların eserlerinde en çok yer verdikleri hayvan?

Fotoğraf: Mustafa Çetinkaya

Neden yazmış Nazım şu dizeleri mesela,

Su başında durmuşuz
Çınarla ben, bir de kedi.
Suda suretimiz çıkıyor
çınarla benim bir de kedinin.
Suyun şavkı vuruyor bize
çınarla bana bir de kediye.

Belki de bunun cevabı da Pablo Neruda'nın dizelerinde saklı,

Balık ya da kuş olmaya özenir
insanoğlu,
yılan, kanatları çıksın ister,
yolunu şaşırmış bir aslandır köpek,
mühendis, şair olmayı diler,
sinek, kırlangıca dönüşmenin
yolunu arar,
sineğe öykünür şair,
ama kedi
yalnızca kedi olmak ister,
ve her kedi kedidir
bıyıktan kuyruğa
sezgiden canlı sıçana dek…
Sarı gözlerinde
gecenin bozuk parasını atmak için
tek bir yarık.

Kediler masalarda, kediler kağıt ve kalemlerin üzerinde uyuyor, kedilerin kuyrukları boyanmış maviye, kediler şarkı mı söylüyor? Utanması da yok ki bunların kalkmış şiir yazıyorlar! Kediler, kentler ve kedili geçmiş zamanlar, yetmez! Kediler, kitaplar, kadınlar. Ben size işin gerçeğini ve en güzelini yazdım ama yine de siz bilirsiniz…

*Metnin başlığı Selçuk Demirel'den alıntıdır.

Lütfü DAĞTAŞ
Gazeteci

İzmir'i salt ülkemize değil tüm dünyaya kalemiyle tanıtan ve nice yaşanmışlığın tanığı olan düşün ve sanat insanı Tarık Dursun K.'nın hemşehrisi olmak gönencimizdir.

Tarık Dursun K.'nın İzmir'i

- Tarık Ağabey, hadi bohçayı açmanın zamanıdır; açalım ve sayfamızın yettiği ölçüde birkaç anıyı ayrıntılarıyla konuşalım... Mayıs güneşi Karaburun Yarımadası üzerinden Mordoğan'ı eğrileyip geçtiği sıra ışığın körfez üzerinden gelen yansıması Karşıyaka yalısındaki, Konak Apartmanı'nın zemin katı daireyi aydınlatırken Tarık Ağabey'in esmer sert yüz hatlarında ayrı bir tona dönüşüyor. -
Açalım, konuşalım. Hangisinden başlayalım?
- Yılmaz Güney'in, "Çirkin Kral" unvanını almasından. Sigara yasak ama Tarık Ağabey, "vız gelir…" davranışıyla mereti ateşleyip ilk dumanı, avurtlarını çukurlaştırarak havaya savuruyor. Üfürdüğü beyaz duman öylesine yoğun olsa da ardındaki esmer yüz yitmiyor.

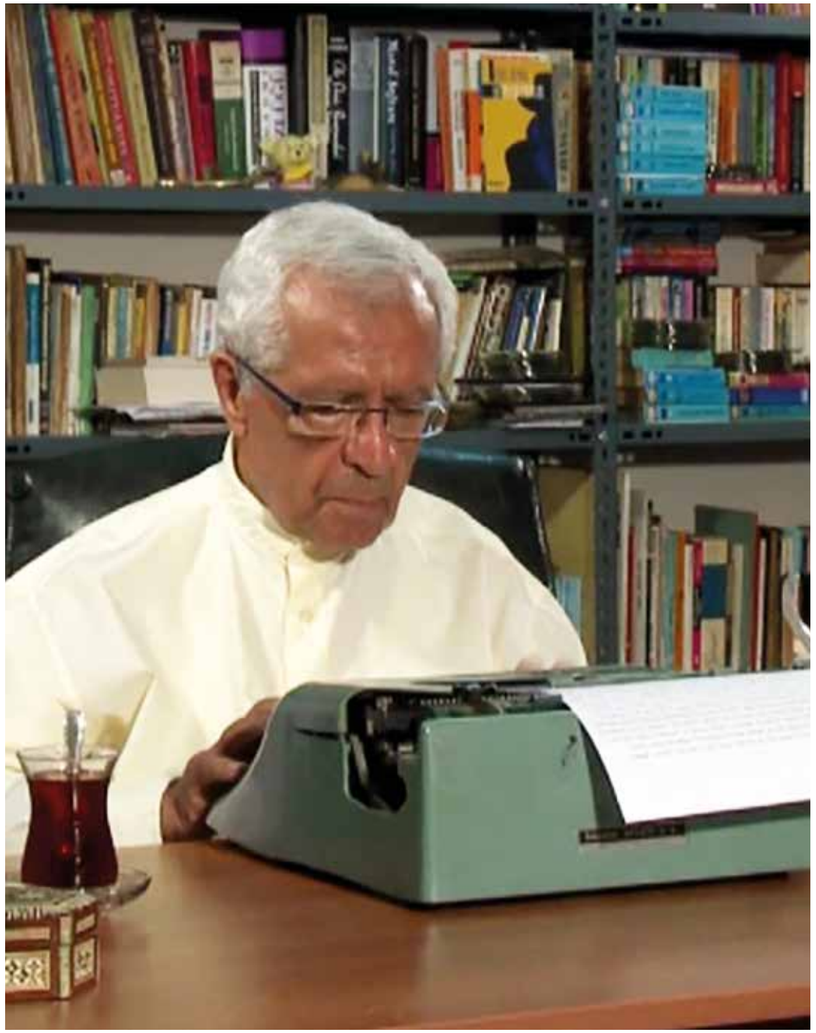

Tarık Dursun Kakınç

ÇİRKİN KRAL

Edebiyata şiirle başlayan; hikâye, roman ve düz yazıyla sürdüren Tarık Dursun K., yayıncı, senaryo ve röportaj yazarı, sinema yönetmeni olmasının yanı sıra gazetecilik de yapmıştır. Milliyet Yayınları'nı, Koza Yayınları'nı, Güneş Yayınları'nı kurar; bir ara da Milliyet'te sayfa sekreterliği görevinde bulunur. Sayfa sekreterliği yaptığı dönemde bir gün arkadaşı Yılmaz Güney, gazeteye ziyaretine gelir. O sıra çevirdiği filmlerle Türk Sineması'nda kendine yer edinmekte olan Güney, ara ara dostu Tarık Ağabeye uğramaktadır. Henüz ününü perçinlemiş değildir.

O gün Milliyet Gazetesi için söyleşi yapıp yayımlamaları gündeme gelir ve aralarındaki söyleşi şöyle başlar:
- Ağabey, beni meşhur etsene!
Tarık Dursun K.'ya göre Yılmaz Güney, bu "meşhur etsene!" sözünü "pat" diye söylemiştir. Bir süre yüzüne bakar arkadaşının:
- Nereden başlayalım?
- Krallığımdan Aga'cım."
- Hangi krallığından Yılmaz'cığım, sinemada iki kral olur mu? Sinemada tek bir kral var, o da Ayhan Işık. Ayhan Işık, kesme şeker gibi dört dörtlük bir erkek güzeli. Jön! Ya sen Yılmaz'cığım?
- O kralsa Aga'cım ben de kralım. Ne yapalım, Ayhan Ağabey kesme şeker gibi düzgün bir kralsa, ben de çirkin kralım. O güzelse, ben de çirkinim Aga'cım. Olmaz mı yani?

Evet, o gün bir çay içimi söyleşi sırasında başlayan muhabbetin daha ilk dakikalarında dillenen bu "Çirkin Kral", efsanenin; daha sonra başlayan, bugüne değin süren, bundan sonra da sürecek olan yerleşik adı olacaktır. Süreç içinde Yılmaz Güney'in adı yerleşik biçimde "Çirkin Kral" nitelemesiyle özdeşleşecek ve bir gün Aktör, Tarık Ağabey'e şunu söyleyecektir:

- Ünlenmemdeki katkın çoktur. Bir gün çekeceğin filmde bedelsiz oynamaya hazırım! Ve günü geldiğinde o film çekilir, hem de İzmir'de, Buca'da. Tarık Dursun K.'nın, Atlas Film adına, "Yaralı Kartal" adıyla çektiği filminde; Yılmaz Güney ile birlikte

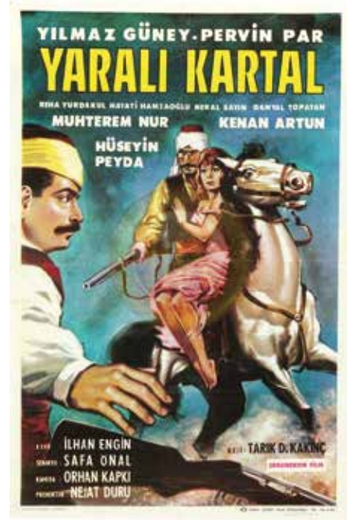

Pervin Par, Muhterem Nur, Hayati Hamzaoğlu başlıca rolleri üstlenirler.

YASEF USTA

- Yılmaz Güney'den sonra şimdi de dostun Meyhaneci Yasef Ustayı analım Tarık Ağabey.
- Analım.

Yazar Şükran Yücel, "Ne bitmezmiş bu Tarık Dursun K.'nın İzmir'i. Yazmış yazmış bitmemiş. Tarık Dursun K.'nın İzmir'i bitmeyecek bir şiir, bir şarkı, bir senfoni. İyi ki yazmış Tarık Dursun K.'nın İzmir'i." der, Hamide Bahriyeli'nin derlediği 'Dostlarının Dilinden Tarık Dursun K.'ya Armağam Kitap Öpüldünüz Çocuklar'da. Gerçekten öyledir. İzmir'in sokakları, yokuşları ve de insanları Tarık Dursun K.'nın yazılarında hep karşımıza çıkar ve bizleri mutlu kılar. Karşıyaka Bostanlıköy'de doğan; çocukluğu, Eski İzmir olarak adlandırılan Alireis Mahallesi, Yangın Yokuşu, İkiçeşmelik, Eşrefpaşa, Topaltı, Namazgâh, Tilkilik, Agora semtlerinde geçen ünlü Yazarımız, yine Eski İzmir'i "avucunun içi" gibi bildiğinden alır bizleri, buralara götürür. Ayrıntıları kağıda geçme yeteneğinin yanı sıra güçlü gözlem yeteneğine dayanarak oluşturduğu metinleriyle de ne denli güzel bir kentte yaşadığımız gerçeğini tak, diye önümüze koyar.

Koymakla da kalmaz, biz de kentimiz İzmir'i Tarık Dursun K. gibi pat diye sevme sarmalının içinde buluruz kendimizi; işte o saat İzmir'in meltem saatidir, bizim de İzmir'de meltemi derinden duyduğumuz saattir. Ne mutlu! İşte bugün de hareketli Havra Sokağı, 1940'ların, 50'lerin sebze, meyve, balık, peynir, sakatatçı alışveriş merkezi olduğu kadar Yasef Ustasıyla da ünlüdür. Kimdir Yasef Usta? "Hayatımızın ilk ve tek caddesi" diyen Yazarımızın nitelemesiyle Havra'da dillere destan, "gençlik yıllarının eşsiz limanı meyhane"nin sahibidir. Müşterisi ile müşteri olduğu için değil, arkadaş olduğu için kaynaşmış, çok sıcakkanlı bir Yahudi'dir.

Mangal ilkin meyhanenin önünde yakılır, mavi alevi yittiğinde biraz geri çekilir ondan sonra dostlarla demlenmeye geçilir.
Tarık Dursun K. ve arkadaşları, Yasef Usta'yı yine bir gün dükkanında ararlar ama yoktur. "Büyük Göç" sırasında gitmemiş olsa da fazla da kalamamış, komşulardan edindikleri bilgiye göre sonunda o da İsrail'in yolunu tutmuştur ama İzmir özlemiyle kavruk. Haliyle bu habersiz gidişine çok kızarlar.
Sonraki günlerden, aylardan birinde; Yasef Usta, diye konuyu açtığımda, yanlış bilgiyi bu kez güncelleyerek yeni bilgiyi, "yatalak hasta olmuş bizim Yasef. Dostları onu öyle hasta yatağında yatar görmesinler, diye İsrail'e gittiği bilgisini yaydırmış. Oysa bir yerlere gitmemiş, yaşama gözlerini İzmir'inde kapatmış. Oğlundan öğrendiğimde bunu pek sevinmiştim," diye özetliyor sonrasını Tarık Ağabey.

Tarık Dursun K., bir ara İzmir belediye otobüslerinde biletçilik yapmış (Omzu çantalı otobüse dayanmış olan Tarık Dursun K.)

YEŞİLÇAM AŞKLARI

Bir gün kırmadı beni, önerimi evetledi, Karşıyaka'dan yola düştük, kitaplarında sözünü ettiği, çocukluğunun geçtiği yerleri dolaşmaya çıktık Tarık Ağabey ile. Nereleri mi dolaştık? Alireis Mahallesi, Mahalledeki Tarık Dursun K'ya göre, "İzmir, Alsancak değildir. Karşıyaka hiç değildir. Alireis Mahallesi gerçek İzmir'dir." dediği çıkmaz sokağa vardık. Vardık ve Bostanlıköy'de doğduktan hemen sonra taşındıkları Alireis Mahallesi'ndeki evlerinin önünde durduk. Evin yerinin tarifini öncesinden şöyle yapmıştı: "Tekke'yi geçtim mi, sağdaki ilk çıkmaz sokakta yan yana dört ev vardır. Biri bizimdi o evlerin, iki katlı, bahçeli ve taraçalı."

Tarık Ağabeyin anlatımıyla evin konumu öylesine güzeldir ki, geceleyin ışıklar içinde olan İzmir, ayaklarının altındadır sanki.

Çocukluğunun geçtiği Ali Reis Mahallesi'ndeki çıkmaz sokakta

Çocukluğunda yaşadığı ve günümüzde onarım bekleyen evin girişinde

Ahmet Mekin ve Tarık Dursun K.

Manzaranın bu doyumsuzluğu başka ne getirir? Anneciğinin; on yedi lira aylıklı, maliyede sıradan memur babacığına akşamları çilingir sofraları kurmasını anlatır. Yine Tarık Ağabeyin anlatımıyla Babası, bilmem kaçıncı kadehte kırık bir sesle o şarkıya başlar: “Yalnız bırakıp gitme beni bu akşam yine erken.” Nazlı bir kadın değildir anneciği, babasının isteğini kırmaz, o da söyler: “Öksüz sanırım ben, kendimi yalnız içerken…”
Ve o Alireis Mahallesi ki, bugün de, metruk ağırlığına karşın, durmaktadır, “Ne Alsancak gibi, ne Karşıyaka gibi yıkılıp yeni baştan yapılmamıştır.”

- Tarık Ağabey, çocukluğunu konuştuk, Yılmaz Güney ile Meyhaneci Yasef Dostunu konuştuk. Şimdi de bir dönem eleştiri yazıları yazdığın, filmler yönettiğin Yeşilçam’ı konuşalım.

Yüzüme uzun uzadıya baktı. Kara gözbebeklerindeki muzipliği çakar vaziyette görüyordum. - Yahu Hünerbaz Lütfullah, dedi; “niyetini anladım”. Önce sinemacılığı üzerine hafiften girsek iyiydi, oradan başladım. Romanları, öyküleri denli Türk Sineması’nda yönetmenliği ve senaristliği ile de öne çıkan bir addır çünkü Tarık Dursun K.

AŞKİ FİLMLER

İşe ilkin sinema filmi eleştirileriyle başlamıştır. Film eleştirmenliğinin temelini ise İkiçeşmelik’te, arkadaşlarıyla yüzlerce film izlediği Asri, Tan, Lale, Yeni adlarını taşıyan sinemalara müdavimliği oluşturur. Sinema geçmişinde 11 filme yönetmenlik yapan Tarık Dursun K., 23 filmin de özgün senaryosunu yazar. (Söyleşilerimizden birinde dayanamadıydım da sorduydum Tarık Ağabey’e: Ağabey, anılarınızda hep İkiçeşmelik sinemalarının adları geçiyor da Konak’taki ünlü Elhamra ile Birinci Kordon’daki Tayyare sinemalarından hiç söz etmiyorsunuz. Niçin? Biletleri daha pahalıydı da ondan mı gitmiyordunuz?
Yok abey, demişti, para meselesi değil; bu söylediğin sinemalarda bizim deyimimizle aşkî filmler gösteriliyordu. Oysa biz vurdulu, kırdılı filmlerin, kovboy filmlerinin müptelasıydık.)
- Evet, Ağabey, şimdi gelelim asıl konumuza.
- Hünerbaz Lütfullah, niyetini anladım, dedim ya.
- Ferihan’ı, Müzeyyen’i, Nermin’i, Diclehan’ı, Pervin’i, Sevda’yı, Diler’i, Belkıs’ı, Fatoş’u, Sevim’i, Yıldız’ı, Beyaze’yi, Mirjana’yı, Ümran’ı, Harika’yı, Asiye’yi, anlat o zaman Tarık Ağabey.
- Anlatırım, yaram deşilecek olsa da anlatırım çünkü hepsi ayrı ayrı güzel anıydı ama o bir başka yazının konusu olsun, olur mu?
- Olur, dedim inanmasam da. Bugün bu saat oldu hâlâ Ferihan’ı, Müzeyyen’i, Nermin’i, Diclehan’ı, Pervin’i, Sevda’yı, Diler’i, Belkıs’ı, Fatoş’u, Sevim’i, Yıldız’ı, Beyaze’yi, Mirjana’yı, Ümran’ı, Harika’yı, Asi,ye’yi anlatmasını bekliyorum.

Tarık ağabey ile demlenmeye hazırlıkta ilkin gazoz şişelerimizi tokuşturuyoruz

Aslı
SOLAK
DEÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Kurulduğu 1946 yılından Yeni Asır ile birleştiği 1976 yılına kadar sadece İzmir'de değil tüm ülke genelinde etkisini gösteren Demokrat İzmir adından söz ettirmeyi sürdürüyor. Basın camiasında, "1960'lı yıllarda Ankara'da Ulus, İstanbul'da Akşam gazeteleri ne ise İzmir'de de Demokrat İzmir öyleydi" yorumları yapılıyor.

Bir Efsane: Demokrat İzmir

Demokrat Parti'nin hızla örgütlendiği İzmir'de partinin sesi olacak, halka partiyi anlatacak bir gazetenin eksikliği hissediliyordu. İzmir basını CHP iktidarı tarafından kontrol altındaydı. Geçmişte olduğu gibi muhalif seslere yer verecek, muhalefetin sesi olacak bir gazetenin bir an evvel yayın hayatına başlaması, DP İzmir İl Örgütü'nün en büyük beklentisi halini aldı.

Bu beklentilere cevap vermek adına Demokrat Parti İzmir İl başkanı Ekrem Hayri Üstündağ'ın sermayesi ve oğlu Bülent Üstündağ'ın girişimleri sonucunda İzmir Gazetesi "Günlük Siyasi Bağımsız Gazete" ibaresi ile 12 Nisan 1946 tarihinde, Gazi Bulvarı 1343. Sokak Piran Apartmanı'nda kurulmuştur. Kurulduğu andan itibaren Demokrat Parti'nin yarı resmi yayın organı olarak çalışmalarını sürdüren İzmir Gazetesi'nin yayın siyaseti kısa sürede iktidarın dikkatini çekmiş, CHP Genel Sekreterliği, CHP İzmir İl Kurulundan "Bu gazetenin günü gününe takip etmenizi ve ehemmiyetli yayınları yazarak, gerekirse telefonla bildirmenizi ve bu yayınları elverişli yayın vasıtasından faydalanarak karşılanmasını" talep etmişti. İzmir Gazetesi'nin kısa sürede elde ettiği yayın başarısı sonrası CHP, İzmir yerelinde partinin yayın faaliyetlerine yönelik olarak bir takım tedbirler alma yoluna gitti. Alınan tedbirler arasında, "neşriyat, istihbarat propaganda konferansları, halkevleri, halkodaları, spor kulüpleri çalışma ve ihtiyaçları ile daha yakından ilgilenmek; ilçe, bucak ve köylere kadar giderek halk ile temas arttırmak" gibi öncelikler yer almıştı.

SALI 19 MAYIS 1959

DEMOKRAT İZMİR
SABAHLARI ÇIKAR MUSTAKIL SIYASI GAZETE

TIP, HUKUK, İKTİSAT, MALİYE MUHASEBE KITAPLARI İÇİN
Kültür Kitabevi

" 19 Mayıs „ ın 40. yıldönümü
Mustafa Kemalin Anadolu ile kucaklaştığı tarih
Bugün Gençlik ve Spor Bayramını kutluyoruz

16 Gün sonra bizi sevenlerin huzurunda, muarızlarımızın ise, işte yine karşısındayız !..
Aşağıdaki resimde mahallini gördüğünüz gazetemizin binasını tahrip eden cüretkârların elleri dert görmesin!

1- DEMOKRAT İZMİR MATBAASI
2- POLİS MÜTEFERRİKA ve 2ci ŞUBE
3- POLİS MÜDÜRLÜĞÜ
4- HÜKÜMET BİNASI ve VALİ
5- ADLİYE BİNASI ve SAVCI

Kanun dışı gazete toplatma kararları verenler, zararlarımızı tazmin edeceklerdir

Demokrat İzmir'in tahrip edilmesinden sonra çıkan ilk sayısı

DÖNÜŞÜM

Demokrat Parti'nin Türk siyasi hayatında yer bulması ve halk tarafından ilgili ile karşılanması üzerine CHP, iktidarı kaybetme refleksi ile hareket ederek 1946 yılı seçimlerini erkene çekmiştir. Seçimlerde CHP'nin yolsuzluk yaptığını düşünen İzmir Gazetesi yayınladığı, "Nesebi Sahih Olmayan Çocuk" adlı fıkra metni sonucunda birtakım yaptırımlarla karşı karşıya kalmıştır.

Mahkeme gazete yönetimine tutuklama kararı vermişti. Ancak yazıyı kaleme alan Bülent Üstündağ idi. Kendisinin askerde olması sebebi ile yazı eşi Müçteba Üstündağ'ın imzası ile çıkmıştı. Hamile olan eşinin tutuklanması kararını kaldıramayan Bülent Üstündağ evinde intihar etmişti. Yaşanan bu üzücü olay üzerine İzmir Gazetesi yerel bir gazete olmaktan çıkıp, ülke genelinde konuşulan bir gazete haline gelmiştir. Yaşanan bu üzücü olayla birlikte mahkeme tarafından gazetenin kapatılmasına karar verilmiştir.

Mahkemenin kararı üzerine yayın hayatına kaldığı yerden devam etmek isteyen gazete kapatılma kararının verildiği günden itibaren, yani 25 Aralık 1946 tarihinden itibaren ancak bu kez Adnan Düvenci sahipliğinde Demokrat İzmir gazetesi olarak yayın hayatına kaldığı yerden devam etmiştir.

MUALİF ÇİZGİ

1940'lı yıllarda Ege Bölgesi'nde yeni ve daha güçlü bir ses olarak ortaya çıkan gazete, bu tarihlerden sonra yerel basının gücünü göstermek açısından Türk basın tarihi içinde önemli bir yere sahip olmuştur. DP'nin kuruluşundan sonra bir yandan iktidara karşı Demokrat Parti'nin savunuculuğunu yapan gazete, diğer taraftan da Demokrat Parti

SALI
16
EKİM 1956
YIL: 10 SAYI: 2455

SAHİBİ
ADNAN DÜVENCİ
Telefonlar:
İdare 22904
Yazıişleri 22949
Genel Servisi 22944
Sekretarya 22917
Dağıtım 20304
Posta Kutusu: 197
Adres: Mithatpaşa C. No. 28
FİYATI 15 KURUŞTUR

DEMOKRAT
İZMİR
SABAHLARI ÇIKAR MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

4-5-6 YAŞLARINDAKİ ÇOCUKLARINIZ İÇİN MÜKEMMEL BİR TERBİYE OCAĞI
Yusuf Rıza Okulu'nun
ANA KISMI
Kayıtlara devam ediyor. Telf: 22914
Adres: Kemeraltı Caddesi No 78

Yunanlılar Kıbrıs'ın ikiye bölünmesine razı oluyorlar

Atina gazeteleri yegâne hal çaresi olarak Adanın Türk ve Rum bölgelerine ayrılmasını gösteriyorlar

Bu tez kabul edilmezse Yunanistan NATO'dan ayrılacakmış

S. O. S.

Gazetemiz kâğıtsızlık yüzünden kapanmak tehlikesi ile karşı karşıyadır

Bütün demokrasilerde olduğu gibi, Türkiyede de matbuat «kanun dairesinde» serbesttir.

Bu, o demektir ki, gazeteler kanunun tayin ettiği hudut içinde kaldığı müddetçe, rahat rahat neşir vazifesini ifa edebilecektir.

Natıriyatın vadettiği bu rahatlığı, tatbikat her gün ve sarahaten ihlâl etmektedir.

Bir gazetenin «kanun daire-

(Devamı Sa. 2, Sü 2 de)

yöneticilerinden başta Adnan Menderes, Fuat Köprülü, gibi birçok isim olmak üzere DP'nin önde gelen yöneticilerinin yazdıkları yazıları halka duyurmuş ve onlara büyük destek vermiştir. 14 Mayıs 1950 seçimlerinde yeni bir iktidar ve yeni bir dönemin kapılarını aralayan Demokrat Parti'nin bu seçimleri kazanmasında gazetenin büyük desteği olmuştur. Ancak 1950 yılından sonra gazetenin sahibi Adnan Düvenci ile Demokrat Parti İzmir yerel teşkilatı arasında yaşanan bir takım kırılmalar sonrasında Demokrat İzmir gazetesi iktidar partisinden uzaklaşmaya başlamıştır. 1955 yılına gelindiğinde ise gazetenin DP'nin iktisadi, sosyal politikalarından uzaklaşmış olması ve aynı zamanda döneme damgasını vuran basının elinden ispat hakkının alınması gibi meselelerin yaşanması üzerine partinin kuruluş amacından uzaklaştığını düşünen Demokrat İzmir gazetesi iktidara karşı muhalefet bayrağını eline almıştır.

MATBAA ÖNÜNDEKİ KUYRUKLAR

Demokrat İzmir gazetesi iktidara kaşı muhalefete geçtiği 1955'den sonra resmi ilanları kesilen gazeteler arasına girmiştir. Muhalefete geçtiği dönem itibariyle iyi bir tiraja sahip ve dönemin geri iadesi en az gazetesidir. Yusuf Rıza Düvenci gazetenin tirajını anlayabilmemiz için günümüzdeki Konak Doğum Hastanesi'nin bulunduğu yerden Demokrat İzmir'in matbaasının bulunduğu yere (bugünkü Opera Binasının yanı/ Kemeraltı'da bulunan bugünkü LC Waikiki binası Demokrat İzmir Gazetesi'nin matbaasıdır.) kadar kuyruk oluşturduğunu açıklamıştır. Bu kuyruğun nedeni o günlerde gazetenin karaborsa olarak satılıyor olmasıdır. Normal fiyatı 15 kuruş olan gazetenin karaborsaya düşmesi ile İzmir'de iki buçuk liraya Ankara'da beş liraya kadar satılmaktadır. Gazete özellikle muhalefete geçtikten sonra daha fazla ilgi görmüştür. O dönemde düz baskının kullanılmasından dolayı zaman zaman yeterli sayıda çıkarılamayan gazete, çevre illerin göstermiş olduğu yoğun ilgiden dolayı güvenliği sağlamak amacıyla dağıtım bölgelerindeki karakollar aracılığıyla halka ulaştırılmıştır.

TAVİZSİZ

1956 yılında 6732 ve 6733 sayılı basın kanunu ile gazetecilere her türlü yorum yasağı ve sansür yasağı ile basın hürriyetini ortadan kaldıran bu basın kanunlarının İzmir'deki ilk kurbanı Demokrat İzmir gazetesi olmuştur. "İnsaf Be Paşam" adlı köşe yazısı ile başlayan cezaların ardı arkası kesilmemiş olup, muhalefete geçtiği 1955 yılından 1959 yılına kadar Demokrat İzmir gazetesi hakkında toplam 40 dava açılmıştır.

Bir gazeteyi maddi olarak ayakta tutan ilanları kesilmiş, en önemli ihtiyacı olan kâğıdı kendi parasıyla bile alamayacağı bir baskı politikası uygulanmıştı. Bu nedenle gazete, zaman zaman İzmir'in diğer gazetelerinden kâğıt satın almış, kâğıtsızlık nedeniyle altı sayfadan dört sayfaya düşmüştür.

Hatta gazetenin başındaki "Demokrat" kelimesi bile iktidar kanadı tarafından sorun olarak ortaya çıkmıştır. Dönemin gazetecilerinden Erel Şarman Demokrat İzmir gazetesinin muhalif tavrını; "1960 yılında Ankara'da Ulus, İstanbul'da Akşam gazetesi ne ise İzmir'de de Demokrat İzmir öyleydi. Demokrat Partililer için Demokrat İzmir tam bir baş belasıydı" şeklinde açıklamaktadır.

GÜÇLÜ YAZAR KADROSU

Demokrat İzmir gazetesi amansız bir muhalefet yaptığı dönemde oldukça önemli ve dikkat çekici bir yazar kadrosuna sahiptir. Ziya Hanhan, Demokrat Parti iktidarına karşı gösterdiği sert tutumlarını mizahi fıkralar ile kaleme alıyordu. Bu muhalif kalem, iktidarın hışmına uğrayarak bir yıl hapis cezası ile muhalifliğinin bedelini ödemiştir. Naci Sadullah Danış, "Günün İlhamları" köşesinde kalemini bir muhalefet aracı olarak kullanmaktan çekinmeyerek yapıcı ve haklı eleştirilerde bulunmuştu. Attila İlhan, Halikarnas Balıkçısı, Aziz Nesin, beş dil bilen Ahmet Angın, Demokrat İzmir gazetesinin yazar kadrosu arasında yer alan önemli ve oldukça değerli isimlerdendi. Yine İzmir'in en iyi foto muhabiri olan, Uşak olayları sırasında dövülen gazeteci, daha sonradan Yeşilçam sinemasının yıldızlarından olacak Hüseyin Baradan da gazetenin kadrosu arasında yer almaktaydı. Denilebilir ki Demokrat İzmir gazetesi yazar kadrosu ile büyük bir okuldur.

GAZETEYE SALDIRI

Muhalif bir yazar kadrosu ile mücadele eden Demokrat İzmir gazetesi, 2 Mayıs 1959 akşamında İzmir'in en güvenli noktalarından birinde İzmir Valiliği'nin, adliye binasının, İzmir Savcılığı'nın, Jandarma Merkezi'nin ve Emniyet Müdürlüğü'nün yakınında, Demokrat Partililerin taşlı sopalı saldırısına uğramış, içindeki 22 personeli ile ateşe verilmişti. Can kaybının yaşanmadığı bu olayda gazetenin baskı makineleri ve araç gereçleri tahrip olan gazete 16 gün boyunca çıkarılamamıştır. Muhalif bir basının başına gelebilecek tüm olayları yaşayan Demokrat İzmir bu olaydan sonra da sinmemiş ve haklı mücadelesine devam etmiştir. Basına getirilen yayın yasaklarını bir şekilde delerek iktidara karşı duruşunu sergilemeye devam edince Tahkikat Komisyonu tarafından 29 Nisan 1960 günü hiçbir gerekçe gösterilmeden süresiz olarak kapatılmasına karar verilmiştir. 2 Mayıs gecesinde gazetenin yaşamış olduğu saldırıya yönelik soruşturma İzmir Savcılığı tarafından bir yıl boyunca sürüncemede bırakılmıştır. Bu konu 27 Mayıs 1960'tan sonra, "Demokrat İzmir Gazetesi Davası" olarak Demokrat Partililerin yargılandığı Yassıada Davaları'ndan biri olarak tarihe geçmiştir. Demokrat İzmir gazetesinin 2 Mayıs gecesinde yaşadığı bu hasarın maliyeti ise 128.870.28 lira olmuştur.

YENİ ASIR İLE BİRLEŞİR

27 Mayıs sonrasında değişen dinamikler çerçevesinde Demokrat İzmir gazetesi ekonomik ve sosyal sorunlara çözüm bekleyen bir tavırla hareket etmiştir. Emekçilerin hak taleplerine kulak vermiştir. 1966 Ekim ayında gazete çalışanlarının greve gitmesi ile yayın hayatına bir süre ara veren gazete, 1967 yılında gazete sahibi Adnan Düvenci'nin vefatı ile kapanma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. Adnan Düvenci'nin ölümü sonrasında 1968 yılında Ayten Düvenci Türkiye'de ilk kadın gazete patronu olarak görevi üstlenerek Demokrat İzmir'i çıkarmayı sürdürmüştür. Ayten Düvenci'nin 12 yıllık patronluğu döneminde öğrenci olaylarını işlemekten uzak duran Demokrat İzmir, işçi ve köylünün haklarını savunmuş, Milliyetçi Cephe hükümetlerine mesafeli bir yaklaşım izlerken Bülent Ecevit'i ve onun CHP'sini desteklemiştir. 1970'li yılların ortalarından itibaren küçülmeye giden Demokrat İzmir, İstanbul basınının hâkim olduğu yayın dağıtım ağının dışında kalmış, matbaa teknolojisindeki gelişmelere ayak uyduramadığı için 1976 yılında Yeni Asır ile birleşme kararı almıştır.

Demokrat İzmir'in imtiyaz sahibi Adnan Düvenci (sağda)

Fatmagül KIRCI
Tarih Uzmanı

Afro-Türkler Derneği'nin, İzmir'deki paydaşlarıyla birlikte düzenlediği Dana Bayramı, özgün niteliğiyle, renkli görüntülere sahne oluyor. Tarihi kimliğimizin parçası sayılan bu farklı bayram kapsamında, şehrimizin merkezinde oluşturulan kortej ise her geçen gün daha da büyüyor.

Farklı Bir Bayram

Ben kimim? Neden bize "Arap" diyorlar? Arapoğlu Mustafa Olpak'ın aklında bu sorularla çıktığı yolculuğu, Afro-Türklerin kimliklerini tanımlamakta yeni bir kavrayışın çıkış noktası olmuştur. Birbirinden habersiz aynı soruların peşinden giden insanlar 2006 yılında, Mustafa Olpak'ın Afro-Türkler Derneği'ni kurmasıyla ilk buluşmalarını yaşamaya başlamışlardır.

Kendi kökenleriyle ilgili bilgileri; araştırarak, birlikte yürütülen projelere katılarak ve farklı disiplinlerde çalışmalar yürüten akademisyenlerin katkılarıyla edinmişlerdir. Bunlar arasında bulunan Dana Bayramı olarak tabir edilen ve İzmir'de yaşayan Afrikalılara yani atalarına özgü geleneği yeniden canlandırmayı başarmışlardır. 2007 yılında başlayarak devam eden etkinler kendi içinde gelişip şekillenmektedir. Dana Bayramı festivallerinin ilk yıllarında, kendi özgün adıyla düzenleyebilmek konusunda güçlükler yaşadı. Bu süreçte Mayıs Şenlikleri veya Bahar Bayramı olarak isimlendirilerek etkinlikleri sürdürüldü. Öncelikle Afro-Türk nüfusun yoğun olarak yaşadığı Torbalı, Bayındır gibi ilçelerde düzenlenen etkinlikler zamanla İzmir'in merkezine taşınmış ve en coşkulu kutlamaların yapıldığı ilk mekânlarına doğru bir yolculuğa çıkmıştır.

2014 yılında Kordon'da ilk festival yürüyüşünü yapan Afro-Türkler atalarının geleneklerinin izinden adımlar atmaya başlamışlardır. 2016 yılından itibaren ise Konak Belediyesi'nin Afro-Türkler Derneği'ne destek vermiş ve Dana Bayramı'nı İzmir tarihi kimliğinin bir parçası olarak değerlendirmeleri sayesinde etkinlikler gelişerek devam etmektedir. Dana Bayramı kutlamalarının başlamasıyla birlikte, Afrika'dan dünyanın farklı coğrafyalarına taşınmış kültürel mirasların buluşmalarına dönüşmüştür. Dünyanın farklı kıtalarında ortak kültürel mirasların benzer izleri, Afro-Türklerin kendi kimliklerini yeniden tanımlamalarında ve bilinmezliklerinin yeniden anlam kazanmasına kıymetli katkılar sunmaya devam etmektedir.

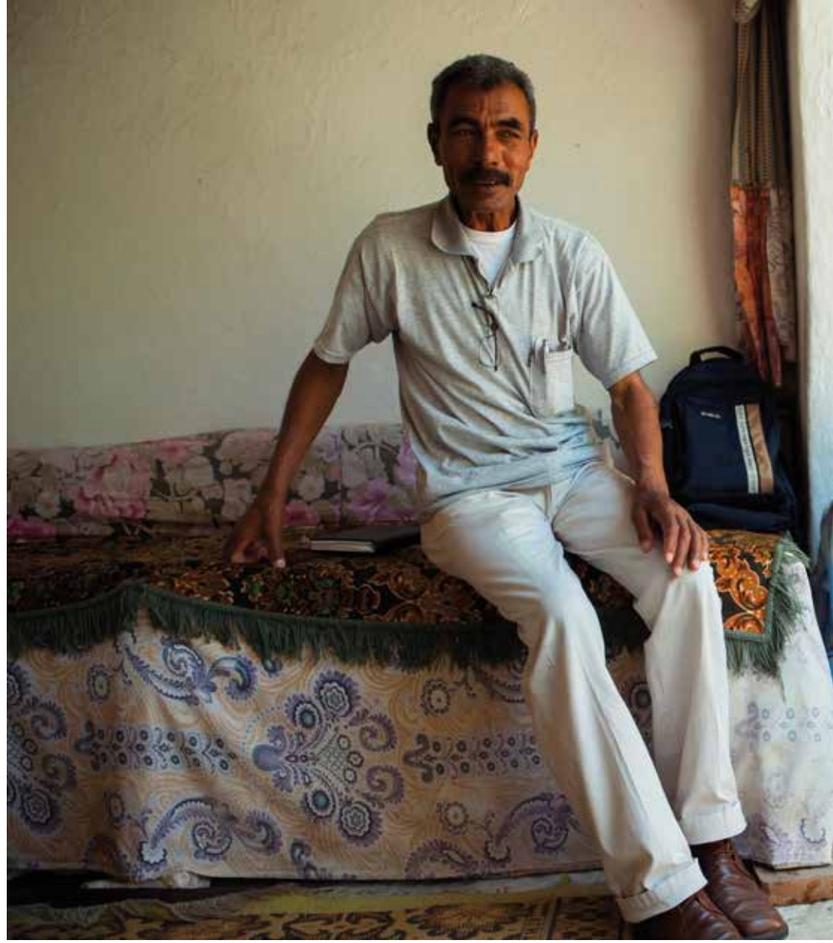

Afro-Türkler Derneği kurucusu Mustafa OLPAK

Afro-Amerikalılar ile derneğin açılışından itibaren devam eden ilişkiler, Afro-Amerikalı tarihçilerin, antropologların ve African Diasporası'nın katkılarıyla birlikte devam etmektedir. Dana Bayramı etkinliklerine panelist olarak katılan Prof. Dr. Sheila Walker, Prof. Dr. Nikki Brown, Prof. Dr. Mahir Şaul ve Prof. Dr. Ahmet Yürür bu ilişkilerde önemli bir yer almaktadır. Afro-Alman dernekleri kurucusu Kathariba Oguntoye ile olan ilişkiler, dernekler arasında ortak

yürütülen etkinlikler ve Afro-Alman Gençlik derneği Ayoca ve Joliba ile ortak düzenlenen gençlik kampları çalışmalarıyla devam etmektedir.

Türk kökenli Hollandalı fotoğrafçı Ahmet Polat'ın 2006 da başlayan Afro-Türklerle birlikte çalışmaları 2010 yılında İZLER adlı sergisiyle İstanbul ve Amsterdam'a taşınmış, Afro Europe foto-kitabında yer almıştır. Foam Amsterdam Fotoğraf Müzesi Ahmet Polat küratörlüğünde, "Kısmet" sergisi kapsamında, Dark Moon - Esmeray çalışmaları ve Afro-Türk gençlerle birlikte yürüttüğü fotoğraf atölyesi çalışmaları 2022 Haziran ayında Amsterdam'da tanıtılacak ve Afro-Hollandalı derneklerle tanışma buluşmaları düzenlenecektir. 2016 yılında Mustafa Olpak'ın vefatından önceki son Dana Bayramı'nda ağırladıkları Prof. Dr. Ehud Toledeno'un kıymetli paylaşımları ve coşkulu Melis Sökmen konseri, yeniden Dana Bayramı'nın gelenekselleşmesine katkı sağlamıştır.

Üç yıl önce düzenlenen bayram etkinliklerinin kortej yürüyüşü

Bayramın, iki yıl önceki kortej yürüyüşü

Konak Belediye Başkanı Abdül Batur, Konak Belediyesi Kültür Müdürü Abdullah Tunalı, Teodora Hacudi, Afro-Türk Derneği Başkanı Şakir Doğuluer, Beyhan Türkkollu, Orhan Çetinbilek ve Zeynep Olpak'ın özverili çalışmalarıyla Dana Bayramı, Uluslararası Afro-kültürel mirasın bir parçasına dönüşmektedir.

Mustafa
ÜZEL
Araştırmacı - Yazar

Dana Bayramı ya da önceki adıyla Yusuf Dede Şenlikleri tüm İzmir'in festivali olarak biliniyor. Uzun yıllar önce tüm şehrin beklediği festival süresince Kadifekale'ye çıkan yollarda seyyar kahvehaneler kurulur, panayırlar açılır, limonatacısı, seyyar dönercisi bu mekanlara yerleşerek bayram boyunca gelen büyük kalabalığa satış yaparlardı. Bir dönem İzmir'de çıkan iki gazeteden birisi olan Âhenk gazetesinin haberine göre, binlerce İzmirli bu festivale katılır, en şık elbiseler giyilir, kızlar rastıklarını çeker, oğlanlar saçlarına limon sürerek parlatırdı. 2014 yılıyla birlikte yeniden şehir merkezinde oluşturulmaya başlanan Dana Bayramı Korteji'yle coşkulu atmosfere tekrar ulaşıldı.

Kadim Kültür

Ülkemizde bulunan Afro-Türklere özgü, dana bayramını ya da 19. yüzyıldaki adıyla "Yusuf Festivali" ni anlatmak ve mantığını anlamak için çok daha eski tarihlere giderek ülkemizde bulunan Afro-Türklerin atalarının doğduğu yerlere yani sahraaltı ülkelere uzanmamız gerekmektedir. Dana bayramı, yalnızca bir kutlama değil aynı zamanda bir takım inanç ritüellerinin bir araya getirilerek harmanlandığı bir törendir. Bu ritüellerin kökenini bilmeden dana bayramının mantığını anlamanın imkânı yoktur.

Bu törenlerin kökenini ve nedenini kısaca anlattıktan sonra "Yusuf Festivali" yani "Dana Bayramı" ya da Manisa'da söylendiği şekliyle "Arap Kabağı" bayramının nasıl kutlandığını anlatmaya son bölümde geçebiliriz. Tarih boyunca çeşitli nedenlerle yaşadıkları yeri değiştiren toplumların ortak özellikleri; kültürlerini, inançlarını, geleneklerini yanlarında götürmeleridir yani yaşayacakları yeni topraklara giderken kadim kültürlerini mutlaka ceplerinde ya da kalplerinde götürmüşlerdir. Bütün toplumlarda yaşanan bu kültür taşıyıcılığı, kaçınılmaz olarak Afro-Türklerde de kendisini göstermiştir. Afro-Türklerin taşıdıkları kültürlerini anlamak için, tarih içerisinde kısa bir yolculuk yapmamız gerekecek.

Ana toplanma merkezi olan Kahire ve Girit'e getirilen köleler daha sonra daha küçük kitleler halinde Alanya, Antalya, Fethiye gibi limanlara gönderilirdi. Kahire ve Girit gibi ana toplanma kamplarında bazı zamanlar birkaç nesil sürecek kadar uzun süre kalmışlar bu süre zarfında kendi aralarında evlenmeler ile kaldıkları kamplarda çocukları doğmuş ve nesiller boyunca süren bu durum ile atalarının topraklarını hasretle ansalarda bulundukları durum gereği, doğdukları bu yeni toprakları vatan olarak kabul etmiş ve gereğini yapmışlar ayrıca "Yusuf Festivali" ya da "Dana Bayramı" na kaynak teşkil eden inançlarını hiçbir zaman terketmeyerek, zaman zaman kesintilere uğramış olsa da bugüne kadar taşımayı başarmışlardır.

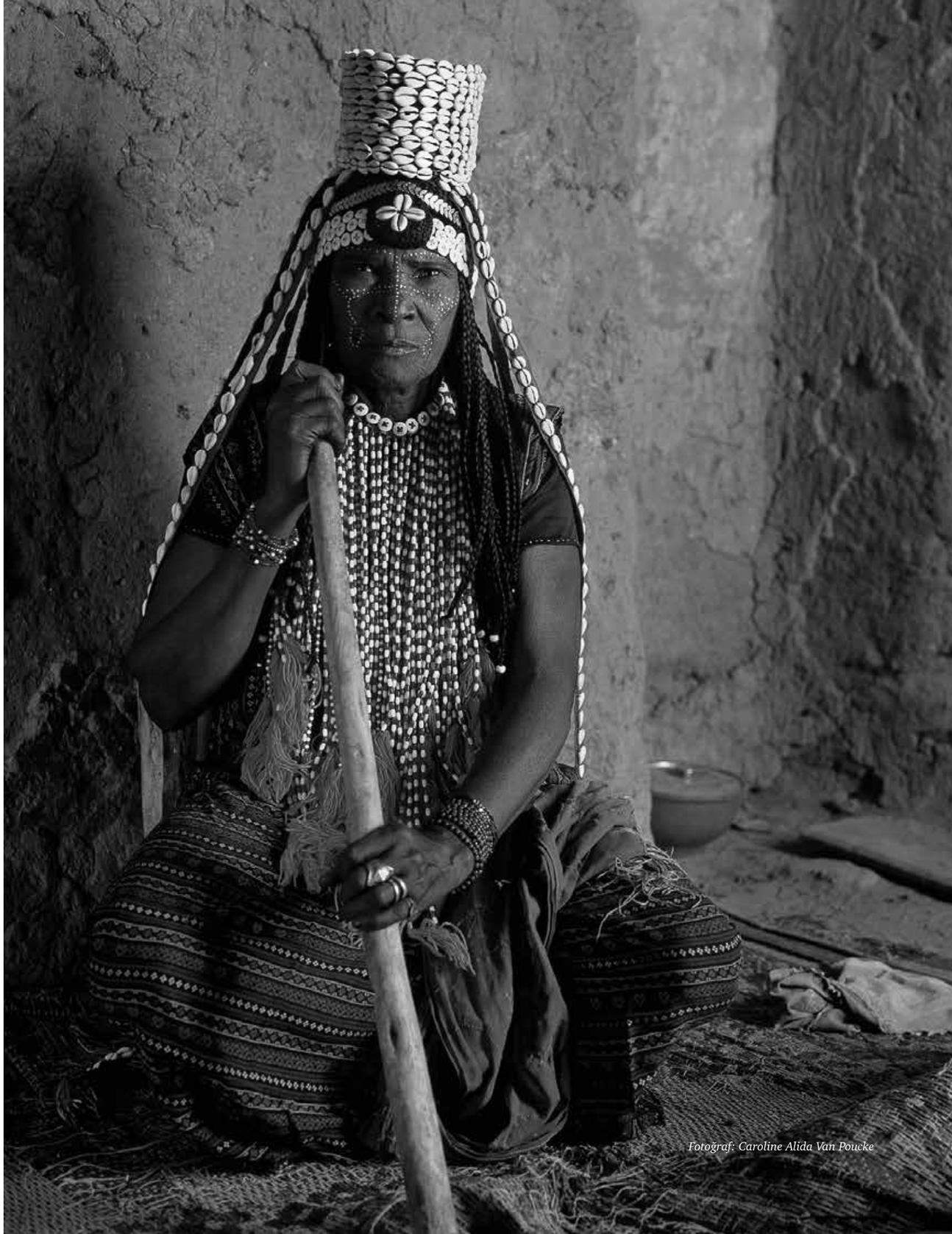

Fotoğraf: Caroline Alida Van Poucke

Dana Bayramına kaynak teşkil eden inançlarından kısa olarak bahsedelim. Orta Afrika'nın kadim Hausa halklarının oluşturduğu şehir devletlerinin yöneticileri 15.yüzyıldan itibaren İslamiyeti kabul etmiş olsalarda o zamana kadar kendi inanç sistemlerinde yaşamış olan bu kadim halkın içinde eski inanç sistemlerini devam ettiren "Maguzawa" denen topluluklar vardı. Maguzawa'ların inanç sisteminin merkezini oluşturan "Bori" inancı, işte bugün dahi devam eden "Dana Bayramı" nın temelini teşkil eder. Bu bayram esnasında yapılan bütün ritüellerin merkezinde "Bori" ya da Etiyopya'da ki söylenişiyle "Zar" inancı durmaktadır.

KÖKLÜ GELENEK

Orta Afrika kökenli Afro-Türklerde, yüzyıllar boyunca "Zar/Bori" kültüne sadık kalarak geçirdikleri çileli günlerinde inançlarına dört elle sarılmış ve devam ettirmeye çalışmışlardır. Anadolu'ya geldiklerinde Müslüman olan ve gereğini yapan bu kadim insanlar "Maguzawa" ların yaptığı gibi "Zar/Bori" kültüne sahip çıkmışlar ve geldikleri yerlerde ufak şapeller inşa ederek aralarında bir ahid yani bir anlaşma gereği olarak gösterdikleri toplu "Zar/Bori" ayinleri düzenlemişlerdir.

"Bori" ulu ruhları temsil eden bir deyimdir. Bu yüksek ruhların en büyüğüne ise "Baba" denir. İstanbul'da halk arasında söylenen "Babalara gelesin" deyimi de burdan kaynaklanır. Bu külte göre Bori'lerin arasında akrabalık ilişkileri bulunmaktadır. İzmir'de bu ulu ruhlara adanan şapelleri sıralarsak: Siyahi evliyaların en büyüğü "Kesikbaş Yusuf Dede/ Baba" , diğerleri ise bugün Kocakapı denilen yerde bulunan Sali Dede , Tez Veren Dede, Sinan Dede, Çiğdem Dede, Mızraklı Dede, Bekir Ağa ve Yunus Baba'dır.

Bu nedenle eskiden yapılan 'Dana Bayram'larının son haftasında, satın alınan dana bugün Kadifekale'de İnkilap İlkokulunun bulunduğu yere getirilir ve orada dizlerinin üzerine çöktürülerek en büyük "Bori" kabul edilen 'Kesikbaş Yusuf Dede'ye selam verdirildikten sonra kesilirdi. Yusuf Baba'nın türbesi ve çevre binaları İzmiroğlu Cüneyd Bey tarafından yaptırılmıştır. Cüneyd Bey, 1426 yılında öldüğüne göre yapım tarihi bu tarihten önce olmalıdır. Dana bayramına daha önceleri "Yusuf Festivali" denmesinin sebebi de buydu.

Bu şenliklere ait bir tasviri Halit Ziya şöyle anlatır: "Dana Şenliklerinde Godyalar tarafından bir çeşit tütsüleme yapılırdı. Bu tütsüleme işlemine 'Arap Tütsüsü' deniliyordu.

Borulanan kimselerin hiddet ve şiddet veya ansızın patlayan bir tepkiyle saralı gibi elleri titrer, gözleri döner, bir müddet acayip korkunç bir hal alırlardı. Bu hallerine "borusu" ya da "babası tuttu" deniliyordu Bu şekilde dana bayramının kökenlerini anlattıktan sonra, bu bayram eskiden nasıl kutlanırdı ona bakalım:

15. YÜZYIL'DAN BU YANA

Toplam üç hafta süren bu bayram için "Yusuf şenlikleri" ya da "Bahar Şenlikleri" adı daha çok kullanılırdı. Arşiv kayıtlarına baktığımızda 15. yüzyılda dâhi bu bayramın kutlandığını görüyoruz. Şenliklerin sürdüğü üç haftalık programda, her haftaya bir ad verilmiştir. İlk haftanın adı "Dellal" bayramıdır. Şenliklerin belirli bir başlama tarihi yoktur ancak hıdrellezden sonra gül mevsiminin bitmesiyle bir araya gelen yaşlılar kendi aralarında bir gün belirledikten sonra Kadifekale'de yüksek bir kayaya çıkarak "Dellal" bayramının başladığını ilan ederlerdi.

Başlama günü için Cuma gününün seçilmesi esastır. Bayramın başladığının ilan edilmesinden sonra, bir haftalık "Dellal" bayramı boyunca başını sıkıca bağlamış, bembeyaz elbiseler giymiş olan Godya önderliğinde, en önde elinde bulunan kabağı takırdatan bir kabakçıbaşı ve diğer iki kişi hep birlikte sokakları dolaşmaları esnasında ellerindeki kabağı, rastladıkları kişilere doğru takırdatırlar, onlarda keselerine göre bir miktar para uzatırlardı. Bu para Afro-Türklerden birisinin taşıdığı kutuya konur eğer hatırı sayılır bir bahşiş ise Godya "maşallah, maşallah" derdi. Bir hafta bu şekilde dolaşıldıktan sonraki cuma günü, en yaşlıları yine yüksek bir kayaya çıkar ve bayramın ikinci haftası olan "peştamal" bayramının başladığını ilan ederdi. "Peştemal" haftası boyunca yine para toplanır ve cuma günü geldiğinde, toplanan paralar ortaya açılan bir peştemalın üstüne dökülür ve hesaplanırdı. Bu paralarla bir dana, pirinç ve yağ satın alınırdı. Toplanan paranın miktarına göre Afro-Türklere özgü yemekler olan "bazina", "aside", "köle hamuru" ve "köle sarığı" için bamya ve un hatta paranın yetmesi durumunda keçi alınırdı. Gerekli malzemelerin alınmasının ertesi günü yine yüksek bir kayaya çıkan, en yaşlı kişi bu festivalin son evresi olan ve bir hafta sürecek olan 'Dana Bayramı'nın başladığını ilan eder. Bundan sonra dananın her tarafına gelin telleri, kordelalar bağlanır ve sokak sokak türlü oyunlar, kendilerine özgü şarkılar ve danslar eşliğinde dolaştırılırdı. Bu festivalin son günü sabahı, bütün Afro-Türkler en göz alıcı elbiselerini giyerler, süslenirler ve bugün "Roma tiyatrosu" olarak adlandırılan antik harabelerin yakınında olan, dana meydanına giderek, büyük kazanları ateşin üstüne koyarlardı. Afro-Türklerin bir kısmı ise danayla birlikte Yusuf Baba'nın mezarına giderek mezarın önünde dananın ön ayaklarına bağladıkları ipi sert bir şekilde çekerler, dengesini kaybeden dana bu şekilde mezarın önünde diz çöktürülerek en büyük "Bori" olan "Kesikbaş Yusuf Baba" ya saygılarını sunmuş ve bu kurbanı onun için kestiklerini ilan etmiş sayılırdı.

KUTSAL ET

Böylece bu rituelin son kısmına geçilir ve dana, diğer grubun toplandığı yere yani “Dana meydanı” na götürülür bu esnada meydandan gelen bir grup onları karşılamaya gelirdi. Danslar, şarkılar eşliğinde birbirine karışan grup hep birlikte meydana dönerek danayı keser ve etlerini kazanlara bölerek pişirirdi. Pişirilen etler hep birlikte yenir fakat para toplanması sırasında yüksek bahşiş veripte gelemeyenlerin eti ayrılırdı. Afro-Türkler bir ahid gereği, akan kandan baş parmaklarıyla alınlarına bir nokta yapmaya dikkat ederler ve bu dananın etinin kutsal sayılması sebebiyle bazıları bu etlerin bir parçasını gelecek dana bayramına kadar saklarlardı. Bu son gün ve gece boyunca çadırların ortasında yakılan ateşin etrafında eğlenceler başlar, kendi yaygın dilleri olan “Afnu” dilinde şarkılar söyleyen Afro-Türkler, kendilerine özgü bir değnek oyunu oynayarak gece boyunca eğlenirlerdi.

ŞENLİK HAVASI

Belirtmemiz gereken önemli bir detay ise bu festivalin yalnızca Afro-Türklerin değil tüm İzmir halkının festivali sayılıyor olmasıdır. Gerçekten de Yusuf Dede Şenlikleri İzmir için çok önemliydi. Öyle ki herkes bu festivali bekler. Kadifekale’ye çıkan yollarda seyyar kahvehaneler kurulur, panayırlar açılır, limonatacısı, seyyar dönercisi bu mekanlara yerleşerek bayram boyunca gelen büyük kalabalığa satış yaparlardı. Bir dönem İzmir’de çıkan iki gazeteden birisi olan Âhenk gazetesinin haberine göre binlerce İzmirli bu festivale katılır, en şık elbiseler giyilir, kızlar rastıklarını çeker, oğlanlar saçlarına limon sürerek parlatır, yeni yetme erkekler fındık yakıp yeni yeni çıkan bıyıklarına sürerek siyahlaştırırlardı.

Kıbrıs Şehitleri Caddesi’ndeki bayram coşkusu

Kutlamalardan bir an

Festival alanında kızlar erkeklere, erkekler kızlara göz süzer, evlenme çağında oğlu olan anneler bu festivali fırsat bilip, kendilerine gelin bakar ya da çöpçatan teyzeler gördükleri alımlı, terbiyeli güzel kızları evlenme yaşında oğlu olan annelere bildirirmiş. Velhasıl, tüm İzmir’in hevesle beklediği bir bayram olan “Dana Bayramı” ya da “Yusuf Festivali” sırasında İzmir’de tam bir şenlik havası hakim olurmuş. Bu bayram yalnızca Kadifekale’de kutlanmayıp Abbas Ağa tarlasında ve Bayram yerinde de kutlanırdı. Bu bayramın Cumhuriyet döneminde yasaklandığı yalnızca bir şehir efsanesi olup doğrusu II. Abdülhamit döneminde 1895 yılında İzmir basınının baskısıyla İzmir valisi Hasan Fehmi Paşa tarafından yasaklanmış olmasıdır.

Aslında Afro-Türklerin tek bayramı bu değildir. Sonbaharda kutladıkları ikinci bir bayramları daha vardır. Kasım ayındaki bu bayram, hasattan sonra yapılır, aralarında toplanan parayla yufka, pilav ve tavuk alınarak hazırlanır, hep birlikte yenirdi. Bu festival esnasında müzisyenler, kabak ve tef çalarken kadınlar da zillerle oynarlar kendi dillerinde orijinal şarkılar söyleyerek eğlenirlerdi.

Kaynaklar:
*Mustafa Üzel, Arapsaçı, Mayıs 2019, Ankara
*Devlet Arşivleri Başkanlığı
*M.Yavuz Çorapcıoğlu, From Smyrna to Izmir: Everyday Life, KRK holding, İstanbul 2019.
*Ferguson Michael, The Afrikan Presence in Late Ottoman Izmır and Beyond, Department of History, McGill Univertsity, Montreal, 2019
*Halit Ziya Uşaklıgil, Dilhoş Dadı, 2010
*John Ogilby, Africa being an accurate description of the religious of Egypt, Barbary, Lybia and Billedulgerid, The land Negroes, Guinee, Ethiopia and Abyssines (London T. Johnson, 1670, General

Ağacının ve kendisinin estetiğiyle, lezzetinin ve besin değerinin yoğunluğuyla doğanın ayrı bir mucizesi olan kirazın hasadıyla karşıladık yaz aylarını. Mayıs ve Haziran ile birlikte, Kuzey Yarımküre'de ilk kiraz hasadının yapıldığı İzmir ve çevresindeki bahçelerin şenlik hali görülmeye değer. Fidan aşısının yapılmasından toplanma sürecine kadar yoğun emek ve incelik isteyen kirazlar, şimdi sapına papatyalar bağlanan sepetlerin içinde.

Kiraz Mevsimi

Sait Faik Abasıyanık'ın dizeleridir ki şöyle diyor şair:
"Sana nasıl bulsam, nasıl bilsem
Nasıl etsem, nasıl yapsam da
Meydanlarda bağırsam
Sokak başlarında sazımı çalsam
Anlatsam şu kiraz mevsiminin
Para kazanmak mevsimi değil
Sevişme vakti olduğunu…"

Ve öyle ise şimdi hayatla karışma vaktidir, şimdi kiraz hasadı zamanıdır ve doğanın bu eşsiz kırmızısının zamanıdır; şimdi bahçelerde doğanın bize verdiklerine karşı şükran sunma anıdır!

Anadolu'da yüzyıllardan bu yana yaygın olan inanca göre, kiraz çiçeği umut içerir. Bu büyülü ağaç, yaşamın sonsuzluğuna yönelik inancı hep diri tutar. Kuzey Yarımküre'nin ilk kirazlarının toplandığı İzmir'de, Mayıs sonu gibi başlayan ve Haziran ayı boyunca devam eden kiraz hasadı görülmeye ve solunmaya değer sahnelere perde aralıyor. Bereketli topraklar üzerinde, bir yıldan bu yana verilen yoğun emeğin karşılığını alma zamanında yöre halkı telaşlı ve bir o kadar da sevinçli bir hale bürünüyor. Kolay değil bir yıl boyunca doluya vuran yağmuruyla, soğuğuyla yer yer donuyla bazen yıldırıcı sıcağıyla mücadele etti üretici. Kundaktaki bebeğine bakar gibi baktı ağaçlarına. Budadı, çapaladı… Tarlasını sürdü. Gübresini, ilacını verdi ve yetmedi gün oldu başında nöbet tuttu. Tüm bu uğraşlar o küçük kırmızı muhteşemlerin; o eşsiz meyve, kirazın dalından toplanıp sepete girmesi adına oldu. Sapına papatyalar bağlanan kiraz sepetinin pazara ulaşmasıyla, üreticinin ekonomik anlamda can suyu oldu.

AŞISI DOLUNAYDA

O kadar zor ve meşakkatli bir uğraş ki kiraz yetiştiriciliği, denilse ki meyveler içerisinde en nazlısı kiraz! Yeridir. Daha kalem aşısını yaparken başlıyor incelikler. Dolunayı bekliyor örneğin üretici, delice saydıkları fidanlara kiraz aşısı yapmak için. Nedenine gelince; fidanın aşı yapılan kısmına, gözle görülemeyecek kadar küçük canlıların yuva yapacağından endişe ediliyor. Bu canlıların aşı kısmını kurutacağına dem vuruluyor ve dolunayın fidanın aşı yapılan kısmını doğal yolla aydınlatacağı ve o mikroskobik canlıların, aşı yerinde vücut bulamayacağı gerçeğinden hareket ediliyor. Bölgemizdeki bu kadim bilgi kaç kuşak öncesinden geliyor bilinmez ama şu bir gerçek ki kiraz üreticisi geleneksel yöntemle üretmeyi sürdürüyor. Dolunayın ışığıyla birlikte aşısı yapılan fidanların emekleme dönemi sayılacak ilk yıllarında deyim yerindeyse üzerine titreniyor. Her hangi bir dış etken ya da olumsuz doğa olayı aşılı yere zarar vermesin diye hemen her gün fidanların başına gidiliyor. Birkaç yıl geçip fidanlar boy vermeye başladığında, aşılar yerel ifadeyle patladığında ise endişenin yerini huzur alıyor. Bu an yani aşının tuttuğuna şahit olmak, küçük bebeğin kundaktan çıkmasıyla eş tutuluyor.

BEREKETİN ADI

Bir kiraz ağacı aşısının tutmasının ardından beş yıl gibi bir süre geçtikten sonra kendisini hissettirecek oranda meyve vermeye başlıyor. Takip eden her yıl dallardaki kiraz sayısı da artıyor. Ağaç 10 yaşına geldiğinde ise tam verime yatmış kabul ediliyor. Bölgemizde, bakım şartlarına göre ağaç başına ortalama 20 kg ile 50 kg ürün almak olası. İzmir'de kiraz üretimi yoğun olarak Kemalpaşa, Bayındır, Torbalı, Ödemiş ve Tire hattında yaygın. Üretilen meyvenin büyük bölümü Avrupa ülkeleriyle Rusya'ya ihraç ediliyor.

Özellikle Kemalpaşa'nın adı değil yurtiçinde yurtdışında dahi kiraz ile eş tutuluyor. Kiraz için açık hava serası niteliğindeki Kemalpaşa ve çevresinde yetiştirilen kirazın 25 farklı aroma bileşenine sahip olduğu bilimsel araştırmalarla tescilli. Küçük Menderes Havzası ve Nif Dağı'nda çoğunluğu aile işletmesi olan kiraz bahçeleri, ailelerin bereket duasına yattıkları yerler. Kiraz hasadı zamanı, ailelerin şehir dışında olan yetişmiş çocukları varsa okullarına bir nefeslik ara veriyor, işi olanlar yıllık izinlerini bu tarihte kullanıyor, yerleşik olarak topraklarının bulunduğu köylerde yaşayanlar ise zaten hazır o kirazı toplamaya! Ağaç sayısı fazla olanlara, yakın eş, dost, akraba el uzatıyor. Yetmediği yerde günlük kazancını kiraz toplayarak sağlayanlar ile yevmiye karşılığı anlaşılıyor.

Kiraz üreticisi olan köylerde gün hasat zamanı her zamankinden daha erken başlıyor.

Sabah 04.00 gibi kalkıyor ahali ve 05.00 gibi bahçedeki ağaçların dallarına uzanıyor eller. Her biri narin mi narin olan kirazlar tek tek toplanıyor.

Zeytin ya da ceviz gibi değil kiraz toplama işe. Herhangi bir makinası yok. Elle toplanması gerekiyor. Hem öyle toplanacak ki dalına en ufak bir hasar verilmemeli aksi halde bir sonraki yıl ürün rekoltesi düşer! Çünkü siz dalından, olan o kirazı toplarken, bir sonraki yılın ürünü de o dal üzerinde ve kendisini toplu iğne başı kadar büyüklükte göstermiş durumda. Tek tek ince bir işçilik ve sabır ile toplanan kirazlar beraberde gelen kasalara özenle yerleştirildikten sonra en geç öğle saatlerine kadar köy meydanına gelen alıcılara ya da kentlerde kurulan alım merkezlerine yeni bir telaşla götürülüyoruz. Geç kalmamak gerekiyor zira dalından koparılan kirazın raf ömrü o kadar da uzun değil. Bir an önce soğuk hava zincirine dahil edilmeyen kirazların tadı da kalitesi de düşüyor. Kiraz bahçelerindeki meyveler öyle bir, iki günde toplamakla bitmiyor. Ağaçların gür yaprakları arasında kalan ve henüz olgunlaşmadığı için daha güneş isteyen kirazlar toplanmıyor elbet, bir ertesi gün, olmadı sonraki gün bekleniyor dalından koparılmak için.

BİR BAŞKA KÜPE

Hasat devinimini aldıysa ve kiraz da ücret olarak bir yıl verilen emeğin karşılığını bulduysa, işte o vakit şenlikle eş kılınan hasat öyle bir hal alıyor ki seyrine doyum olmaz. Festivaller başlıyor ki bölgemizde yarım yüzyıldan bu yana düzenlenen kiraz festivalleri var. En ideal kirazı yetiştiren üretici festival kapsamında ödüllendiriliyor.

Çevre yerleşimlerden hasat bahçelerine gelenlerin her biri kiraz güzeli olarak kabul ediliyor. Festival coşkusu sürerken köy meydanında keşkek kazanları kaynatılıyor, evlerin avlularından şarkılar, türküler yükseliyor. Yörenin ziyaretçisi olan misafirlerin kulaklarına küpe misali kirazlar asılıyor, hatıra fotoğrafları çektiriliyor.

Lütfü DAĞTAŞ
Gazeteci

Bir dönem tabakhanelerin yoğun olduğu Yeşildere'deki dericiler, sinema filmlerinden kimyasal madde elde eder ve derileri böylece işlerlerdi. Sinema filmlerinden glanz yapılmaktaydı. Bu işlem için de İzmir'de ne kadar yazlık ve kışlık sinema varsa, tek tek dolaşılmakta, artık kullanmayacakları filmlerin bobinleri kendilerinden toplanarak eritilmekte, bu surette deri işlemede kullanılmak üzere kimyasal madde elde edilmekteydi.

Yeşildere Sineması

Bu adla, yani 'Yeşildere Sineması' adıyla bir sinema var mı? Yok. Ne kışlık ne de yazlık bu adla, Yeşildere Sineması adıyla bir sinema yok ama bana göre var; beyazperdesi, tahta sandalyeleri, "buz gibiii gazoz" satıcıları yok ama filmleri, üstelik yerli yabancı; renkli, siyah beyaz filmleri var.

Belgem mi? tanığım var; tanığım bir zamanların debagât, sepileme, tabaklama yani deri işleme merkezi konumundaki Yeşildere'de derici olarak çalışmış, yıllar önce sonsuzluğa uğurladığımız Talât Sepici; aile şirketi Sepiciler firmasının ikinci kuşağından, Türk dericiliğinde ağabey olarak hep sevilmiş, sayılmış Talat Sepici.

Sepicilerin, Mehmet Sepici'den sonraki ikinci kuşak temsilcileri; Tarık,Talat,Talip Sepici Kardeşler

O zaman hikayeyi baştan almakta yarar var, anlatayım: Talât Bey'i çok yakından tanıma olanağım oldu çünkü patronumdu. İzmir'de, Mehmet Bey ile İklâme Hanımın ilk oğulları olarak 1925 yılında dünyaya gözlerini açmış. Kendisini 2007'de yitirdik. Deri işleme konusunda çalışan, ülkenin ileri gelen Sepici Şirketler Topluluğu'nda yönetim kurulu başkanımızdı. Sektörün duayeni olarak anılır; ayakkabı, saraciye, ham deri ticareti üzerine çalışanlardan büyük sevgi ve saygı görürdü. Halk adamıydı. Türlü sıkıntılar çekmiş; ilkin Basmane'de, ardından Yeşildere'de, baba Mehmet Bey'in yanında kardeşleri; Talip, Tarık ve Tahsin ile geceli gündüzlü çalışarak şirketler kurmuş, böylelikle dış pazarlara değin açılmışlardı. Yanlarında 13 yıl boyunca çalıştım. İyi dinlediğime kanaat getirdiğinden, konuşulanları not aldığımı bildiğinden iş arası çay içimlerimizde, birlikte çıktığımız iş seyahatlerinde, bu seyahatlerin olmazsa olmazı rakılı akşam yemeklerinde iş yaşamının geçmiş yıllarına dalar, anlatır anlatır anlatırdı. Pek de güzel anlatırdı. İstanbul'a gittiğimizde, illâki Tarabya Koyu'ndaki Garaj'da demlenmeyi severdi. Çünkü Garaj'ın garsonları kendisine saygıda asla kusur etmezler, masasını sevdiği mezelerle donatırlardı.

Eh, doğrusu o da bol bahşişi esirgemezdi. Rakısından ilk yudumu aldığında gözleri bir başka ışır, muhabbete usuldan girer, sonra açılırdı.

-Bak Lütfü Efendi, bu Garaj'a niye gelmek istemiyorsun, anlamıyorum. Tamam bir dahaki sefere Ortaköy'e ya da Arnavutköy'e gideriz ama bu seferlik böyle olsun.

O, bu seferlikler bir türlü bitmezdi. Anlardım ki Ortaköy'ün ya da Arnavutköy'ün garsonları yabancı düşecek, siparişlerimizi ikiletecek, dolayısıyla kendisini üzecekler; ben de üstünde durmazdım. Üstünde durmazdım ama Garaj ile Garaj'ın dışında yine Talât Bey'in isteğiyle ara sıra gittiğimiz Sarıyer'deki Urcan Restoran'da şunu yapmayı gelenek haline getirmişti: İçeri girerken buz kalıpları arasına albenili biçimde ustaca dizilmiş balıklardan seçtiklerini ayırtır, "kuyruklarını kesin!" derdi. Urcan'dan ilk birlikte girdiğimizde de böyle yapmıştı, "hepsinin kuyruklarını kesin!"

- Başüstüne beyefendi…

Önceden telefonla ayırttığımız masaya geçip oturduyduk. Beş altı kişiydik. İlk soluklanmanın ardından fırsatını yakaladıydım:

- Talât Bey, anlamadım, niye sipariş ettiğimiz balıkların kuyruklarını kesmelerini söylediniz? Gözlerini gözlerime dikip bir süre baktıydı. Bakışını muzip bir gülümseme ile süslediydi:

- Bak Lütfü Efendi, burası İstanbul. Burada her türlü hile bulunur. Sen girişte balığını seçtin, geçip masana oturdun. Sana seçtiğini değil de içeriden dünden kalma balığı getirip servis etmeyecekleri ne malum… Kuyruğu kesilmiş balığı başka müşteriye götürüp veremeyeceklerine göre…

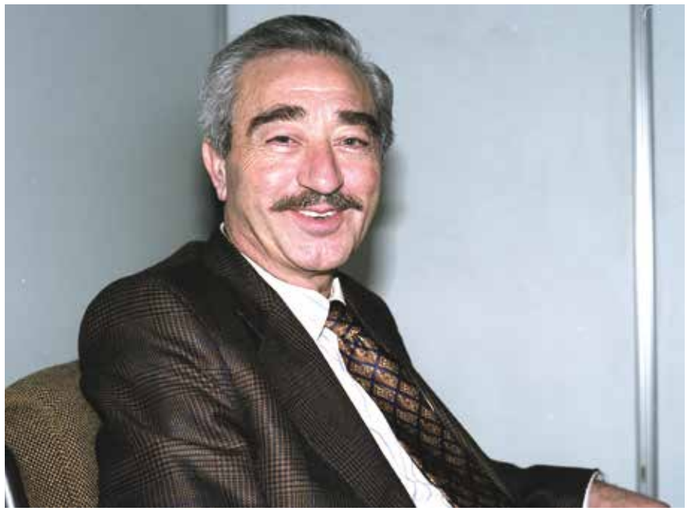

Talat Sepici

Bu edinilmiş tecrübeden çıkıp gelme bilgeliği karşısında şaşkın yüz ifademe aynı gülen gözbebekleriyle bir süre daha bakmayı sürdürdüydü. Nitekim gazeteci- yazar üstâdlarımızdan Ahmet Rasim'de, 'Şehir Mektupları' yazılarının birinde durumun böyle olduğuna ilişkin canlı örnek aktarmaz mı? Her gece Beyoğlu'nda gezinen Üstâd, Tokatlıyan'a haftada bir ya da iki, haftada bir gitmektedir. Tokatlıyan'ın önde gelen özelliklerinden birisi müşterinin ne yiyeceği konusunda garsona akıl danışması ve onun yönlendirmesine dayalı olarak siparişini vermesidir.

Müşteri sorar:

-Antuan ne yiyeyim? Ne var?

Antuan biraz düşündükten sonra:

-Keklik, bakaca, yaban ördeği, levrek mayonezli…

-Keklik mi? Taze mi ama?

-Daha bu sabah vurmuşlar (Yalan)

-Getir.

Garson arkasına döner dönmez mutfağın köşesinde soluğu alır:

-Yarım tavuk, ala perdri. (keklik usulü)

Mehmet Sepici ve atölyesindeki çalışanlar

ÖYKÜ İÇİNDE ÖYKÜ

Yeşildere Sineması'nı anlatmadan önce iki yaşanmış öykü aktarmak istiyorum. Talât Bey'in ne denli çalışkan, özverili, kararlı, öngörüsü yüksek kişi olduğuna örnek iki olayı öncelikle anlatmam gerekiyor, sonra Yeşildere Sineması öyküsüne geçeriz. İlki, daha 13 yaşındayken o yıllar Konya'ya bağlı Karaman'a ham deri alımına gidişine ilişkin olayın öyküsüdür. Gerçekten ders çıkarılası bir öyküdür.

İzmir Yeşildere, 1940'lardan 1990'ların başlarına değin deri işleme merkezidir. Kentin tabakhane varlığı büyük çoğunluğuyla burada toplanmıştır. Sepiciler'in tabakhanesi de bunların arasındadır. Her zaman olduğu gibi tabakhanenin ham deri gereksinimi vardır. Mehmet Bey, 13 yaşlarındaki oğlu Talât'a, yanına para alıp Anadolu'ya gidip deri satın alması gerektiğini söyler. Biz daha 13 yaşındaki oğlumuzu mahalle bakkalına gönderemezken şapka çıkartılması gerek cesarete bakar mısınız! Sonuçta delikanlı olmanın eşiğindeki Talât'ın Konya'ya gitmesini kararlaştırırlar çünkü orada ham deri olduğu bilgisini edinmişlerdir. O yıllar, yâni 1940'ların başları ulaşımın şimdiki gibi kolay olmadığı yıllardır. Gazete dağıtım kamyonlarının sürücüleriyle dostluk peydahlayan Talât Bey, bunlardan birine atlar Konya'ya gider. Böyle gece yol giderek gündüzünü mesaiye ayıran bir yöntem bulmuştur. Konya'daki ham dericilerde istediği nitelikte ham deri bulamaz. Sora ede o yıllar Konya'ya bağlı Karaman ilçesinde deri bulabileceğinin bilgisini edinir. Bunun üzerine Karaman'a yollanır. Bir ham deri toplayıcısında gerçekten aradığı nitelikte oğlak ve keçi derisi bulur. Her tabakhane kendi kalite anlayışına uygun ham deriyi işleme geleneğindedir. Sepiciler de (kuruluş tarihleri 1930) o yıllarda özellikle şapkalık amaçlı ana malzeme olarak kullanılan derileri kaliteli işlemesiyle ünlüdür.
Talat Bey, bulduğu derilerin tam kendilerinin işleyeceği nitelikte olduğuna bir kere inanmıştır. Dericiyle pazarlığa oturur, fiyatta anlaşırlar. Ancak bir sorun vardır; beline sarılı kuşaktaki parası alım için yetmemektedir. Satıcıya, "İzmir'e gider gitmez havale çıkartırız," diye yalvarayazdıysa da bu para etmez. Hırsından ağlaya ağlaya Konya'ya geri döner. İzmir'e doğru yola çıkacaktır. Morali son derece bozuktur. Derken garajda, İzmir arabasının kalkma saatini beklediği sırada, az ilerisinde iki adamın hareketleri ilgisini çeker. Sanki bir alışverişin içerisindedirler ama ortada para filan yoktur. Talât Bey'in bir özelliği; insan davranışlarını son derece hızlı çözümlemesi, gözlerinden karşısındakinin ne diyeceğini anlamasıydı.
Evet evet bu bir alışveriştir; yanlarına gider, ne yaptıklarını sorar. "Alışveriş," yanıtını alınca da, "para yok ortada," der.
Para yoktur ama senet vardır. Adamlar, alışverişlerine ara verip delikanlıya senedin ne olduğunu, ne işe yaradığını anlatırlar. Peki, nereden bulacaktır senedi?

Yeşildere'nin tabakları

Bulacağı kırtasiyecinin yerini öğrenir, İzmir otobüsünü boşlar, aldığı boş senetlerle Karaman'a geri döner; yeniden ham deri satıcısının karşısındadır. Bu kez satıcı iknâ olur, el sıkışılır, senet imzalanır. O pek beğendiği keçi derileri yüklenecek, Yeşildere'ye, Sepici Kol. Şti'ne şapkalık olarak işlenmek üzere yola çıkacaktır. İkincisi Yeşildere'den Torbalı Yazıbaşı'ya taşınmaları olayıdır ki bu deney ve öngörüye örnek oluşturur.

Tabakhanelerin Yeşildere'de çalıştığı yıllar bazı firmaların üretimlerinin de arttığı yıllardır. Sepiciler de bu firmalardan biridir. Şapkalık deri işlemeyi çoktan bırakmışlardır. Artık ayakkabı yüzlük, astarlık küçükbaş (oğlak-çepiç-keçi) ve giysilik küçükbaş (kuzu-koyun) deri işlemektedirler. Giysilik derileri son ürüne dönüştürdükleri bir de konfeksiyon dikim atölyesi kurmuşlardır.

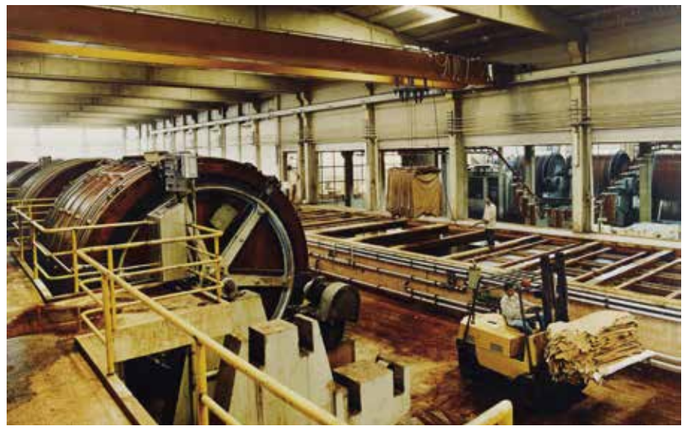

Deri fabrikası

Kapasitelerinin böyle büyümesi Yeşildere'de fiziki anlamda zorlamaya yol açmaktadır. Talât Bey, aracına atlar; bir gün kuzeye Bergama taraflarına, bir gün Bayındır dolaylarına yer aramaya yollanır. Geçtiği yerlerden birisi o yıllarda Aydın Denizli yol bağlantılı Torbalı Çaybaşı Köyü'dür. Köyden geçerken şosenin kıyısındaki su birikintilerinde epey sayıda ördeğin yüzdüğünü görür. Ördek su varlığıyla yaşamını sürdüren bir varlıktır. "Demek ki" der Talât Bey, "burası su yönüyle zengin." Çünkü deri işlemenin olmazsa olmazı bol sudur. Öngörüsünde haklı çıkar ve 1980'li yıllarda Yeşildere'deki atölye tarzı üretim yapılarından sıyrılarak yeni yerlerinde büyükbaş-küçükbaş ham deri işleyecekleri, kösele üretecekleri fabrikaların inşaatlarına hızla başlarlar. Bu yatırım zincirindeki doğruluk, Talât Bey'in, dericiler çevresinde, "Sepiciler'in lokomotifi" tanımlaması olarak dillendirilmesini de beraberinde getirecektir.

Kurumaya bırakılan deriler

VE YEŞİLDERE SİNEMASI

Şimdi sıra geldi Yeşildere Sinema öyküsüne: Hani acele acele giden adama "tabakhaneye bok mu yetiştiriyorsun?" yollu, azıcık suçlama kokan bir deyişimiz vardır ya, işte Yeşildere'deki tabakhanelerin deri pişirmede köpek dışkısı kullandıkları yıllardır. Dahası sınırlı buhar gücüne dayalı makine kullanıldığı yıllardır, zor yıllardır. Motor gücünün beş beygiri geçmesinin yasak olduğu yıllardır. Ama mal yetiştirmeleri gerekmektedir. O nedenle on, on beş beygirlik motorların etiketini değiştirerek beş beygir etiketi koyup kaçak çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Yine elektriğin olmadığı yıllardır. Debagât dolabı adı verilen, derilerin işlem gördüğü ahşap büyük dolaplardan birinin yanında tahta bir ranza vardır. Oraya çıkarak dolabı ayakla döndürmektedirler. Sıkıntı öylesine büyüktür, analarından emdikleri süt öylesine burunlarından gelmektedir. Deri işlemek için kimya sanayinin sunduğu seçenekler de pek öyle çeşitli ve varsıl değildir. Kullandıkları bir kimyasal malzeme bildiğimiz sinema filminin eritilmesi yoluyla elde edilendir.

Birlikte çalıştığımız süre içersinde hiçbir sanat etkinliğine gittiğini duymadığım, izleyici ve dinleyici olarak görmediğim Talât Bey'in, "Yılanlı Kadın filmine kıyamadım, ondan onu eritemedim!" biçimindeki duygusal yaklaşımını yine bir Garaj demlenmemiz sırasında duyduğumda epey şaşırmıştım. Bu tümce, Talât Bey'den bugüne değin hiç dinlemediğim yeni bir öykünün muştucusuydu sanki. Rakısından yeni bir yudum almasını bekledim. Anlatın, dedim, nedir bu konu. Güzel bir öykü var sanki… Talât Bey'in, deri sektöründe duayen nitelemesiyle iz bırakarak geçerken, ömrünün sonlarına doğru bana 'Yılanlı Kadın' filmini eritmeyerek karelerine dalıp gittiğini anlatması, yıllar sonra da herkesten sakladığı bu yaşanmışlığı aktarması tatlı tatlı anımsadığım bir renktir benim açımdan…

Rakısından bir yudum daha alıp, beyaz peyniri ağzına attıktan sonra anlattı Talât Bey. Sivrisinek öldürmek için kullanılan filit pompasıyla derilerin boyanması da o sıkıntılı günlerin işleri arasındadır. Avrupa'dan boya, cilâ ya az gelmektedir, yahut alacak para yoktur. Para olsa bile döviz sınırlaması vardır. Patronu ve aynı zamanda ustası Muammer Beyden (Eğribozlu) Allah razı olsun, selülozik boya ve cila yapmasını öğrenmiştir Talât Bey.

Sinema filmlerinden glanz yapmaktadırlar. Bu işlem için de İzmir'de ne kadar yazlık ve kışlık sinema varsa, tek tek dolaşılmakta, artık kullanmayacakları filmlerin bobinleri kendilerinden toplanarak eritilmekte, bu surette deri işlemede kullanılmak üzere kimyasal madde elde edilmektedir. Ondan sonrasını Talât Beyden dinleyelim:
"Hiç unutmam bir gün gelen filmleri dikiz ederken Yılanlı Mabude filmi elime geçmişti. Bakmaya doyamadım, glanz yapmaya kıyamadım. Derileri muamele ederken 8 kg. titan, 10 kg. Hint yağı, 6 kg. film ve 10 kg. tinerden oluşan reçete ile beyaz selülozik finisaj boyası yapar ve beyaz astarlık derileri boyardım…"

Talât Beyin, "kıyamadım!" diyerek eritip deri işlemede kullanamadığı, o yıllar babasından, kardeşlerinden sakladığı, karelerine tekrar tekrar baktığı film, adı Türkçe'ye Yılanlı Mabude olarak çevrilmiş olan Cobra Woman adlı ABD'li Universal Pictures yapımı bir filmdir, 1944 yılında 35 mm. negatife çekilmiş olup renklidir. Yönetmeni Robert Siodmak'tır. Başrollerinde ise Maria Montez, Jonathan Hall, Sabu rol almışlardır.

Gördünüz mü, Yeşildere'de beyaz perde olmasa da sinema varmış, değil mi?

Boyozun artık federasyonu var

Şehrimizin ünlü yiyeceği boyuzun artık bir federasyonu var. Şehir genelinde boyoz imalatı yapan firmalar ve alt kuruluşlarının yer aldığı dernekler tek çatı altında birleşerek, İzmir Boyoz ve Börek İşletmecileri Federasyonu'nu oluşturdu. Kısa adı Boyoz-Fed olan federasyon Başkanlığını Ümit Kuday üstlendi.

Kuday, hedeflerinin İzmir'in özel lezzeti olan boyozu tüm dünyaya tanıtmak olduğunu söyledi. Federasyon Başkanı Ümit Kuday, federasyonun boyoz işletmecilerinin biraraya gelerek oluşturulduğunu vurgulayarak, "Birbirinden değerli boyoz ve börek işletmecilerimizin bir arada olduğu eski kurumumuzun İzmir'de aktif olarak birçok projesi olmuştu. Hedefimiz bu projelerimizi geliştirerek İzmir'imizin markası olan ve tanıtımında büyük rol oynayan boyozun tanıtımının yapılmasıdır. İsteğimiz o ki; tüm değerli kurumlarımızın destekleri ile boyozu dünyaya tanıtarak İzmir'imize katkıda bulunmak" yönünde görüş belirtti.

Fotoğraf: Mustafa Çetinkaya

Yaşadıkları şehre borçlu oldukları gerçeğinden hareket eden bir grup İzmirli, şehirlerinin kültürünü yansıtan bir müzikal hazırladı ve alkışlar şimdi onlar için geliyor. İzmir Aşkına Müzikali adlı gösterimden elde edilen gelirin tamamı çocukların eğitimi ve sağlığı için kullanılıyor. Son olarak geride bıraktığımız Mayıs ayında sahneye çıkan müzikal oyuncuları, temsilleriyle yurtiçi ve yurtdışına açılmaya hazırlanıyor.

İzmir Aşkına Yeniden Sahnede

İzmirli turizmci Filiz Güleç'in 2015 yılında hayata geçirdiği ve o yıl 3 gösterimde binin üzerinde izleyiciye ulaşan "İzmir Aşkına Müzikali" yeniden perde açtı. Senaryosunu Filiz Güleç'in kaleme aldığı müzikalde İzmir'i anlatan, içinde İzmir geçen 12 unutulmaz şarkı yer alıyor.

Sefalar Getirdiniz, Ah Bu Şarkıların Gözü Kör Olsun, Şu Güzeller Güzeli Yar Gibi Geldi Bana, İzmir'den Çekirdeksiz Nar Gelir, Mendilimin Ucuna Sakız Bağladım, Eğilmez Başın Gibi, Deniz ve Mehtap Öyle Sarhoş Olsam ki İzmir'in Dağlarında Çiçekler Açar ve bir İzmir şarkısı olmamakla birlikte, Mustafa Kemal Atatürk'ün, İzmir'e gelişini en iyi anlattığına vurgu yapılan Sarı Zeybek eşliğinde sahnelenen müzikal, şehre dair farklı bir portre sundu.

2 yıllık bir çalışmanın ardından Mayıs ayı ortasında tekrar sahneye çıkan farklı meslek dallarından İzmirliler, Adnan Saygun Sanat Merkezi'ndeki sahne performanslarıyla dikkat çekti. 80 kişilik kadrosuyla sahne alan müzikal, bir Rum olan Raşel ile Yahudi Niko'nun aşkları üzerinden, İzmir'in yakın dönemine ışık tutuyor. Ünlü sunucu Murat Can Canbay'ın anlatımıyla o dönem İzmir'de yaşananlar, İzmir'in ticaret, sanat, eğlence ve sosyal hayatı müzikalde yer aldı. Büyük bölümü bir tavernada geçen müzikalde 12 İzmir şarkısı, Ottoman Dans Akademisi dansçılarının dans gösterileri ve Murat Can Canbay'ın sunumu seyircilerden alkış topladı.

Müzikalden elde edilen gelir, 2015 yılındaki ilk gösterimde olduğu gibi yine çocukların eğitimi ve sağlığı için harcanacak. 2015 yılındaki gösterimlerden elde edilen gelir ile Behçez Uz Çocuk Hastanesi'ne çocuk duyma odası kuran ekip, proje ekibi, son temsiller ardından elde edilen geliri yine Behçez Uz Çocuk Hastanesi'ne, Namık Kemal Lisesi'ne ve BATÜDER'e aktaracak.

BİR ŞEY YAPMALI

Müzikalin senaryosunu yazan Filiz Güleç, İzmir Aşkına projesinin, İzmir için bir şeyler yapma isteminden doğduğunu söyleyerek, "Proje içinde benim gibi farklı iş alanlarında faaliyet gösteren, farklı sosyal gruplara mensup 12 arkadaşım yer aldı". dedi. "İzmir'in gençlerinin İzmir'e fayda sağlaması gerekiyor" diyen Güleç, "Şimdi sıra üçüncü nesilde ve bu kuşağın şehrimize hizmet etmesi gerekiyor. Bu bilinçle hareket ederek, kentimizi daha da güzelleştirmek ve fayda sağlamak için bu projeyi sürdürüyoruz. Müzikalimizin önümüzdeki günlerde yurtiçinde ve yurtdışına taşımak istiyoruz ve bu anlamda görüşmeler yapıyoruz" vurgusu yaptı.

Filiz Güleç, İzmir Aşkı Müzikali'nin konusunu şu sözlerle aktardı: "İzmir'in çok renkliliğini, çok dinliliğini, çok kültürlülüğü anlatmak istiyordum. Rum,

Yahudi, Levanten kültürünün içinde olduğu bir hikaye düşünüyordum. Ortaya koyduğumuz hikaye, bir Rum olan Raşel ile Yahudi olan Niko'nun aşkları üzerinden İzmir'in yakın dönemine ışık tutuyor. Mübadelede İzmir'i terk etmek zorunda kalan Raşel, 40 yıl sonra yeniden vatanına dönüyor ve Niko ile bir tavernada buluşup kaybettikleri yılları anıyor".

GENÇ DANSÇILAR

Güleç, müzikalin şarkıları kadar ilgi çeken bir başka unsurunun da sahnedeki dansçıların performansı olduğunu söyleyerek, "Ottoman Dans Akademi Genel Sanat Yönetmeni Levent Yılmayan, yıllar önceki ilk gösterimlerde olduğu gibi bu kez de projenin itici güçlerinden birisi oldu. Levent Yılmayan uzun bir süredir kendi dans akademisinde bir sosyal sorumluluk projesi yürütüyor. Dezavantajlı bölgelerdeki okullara giderek çocuklara ücretsiz dans dersleri veriyor. Çocukların hem sanatla buluşmalarını sağlıyor hem de aralarında yetenekli olanları ana dans ekibine alıyor. İzmir Aşkına Müzikali'nde de bu çocuklarımızdan kurulu bir dans ekibi bize eşlik etti. 14 – 18 yaş arası 25 dansçı bizimle sahnede oldu. İzmir Aşkına aynı zamanda bir sosyal sorumluluk projesi. Toplamda 80 kişilik bir ekiple çalışıyoruz" görüşlerine yer verdi.

YETKİN KADRO

Projede yer alan isimler; Ali Kâya, Ayşegül Demiray Dirik, Barış Kınav, Berrin Akar, Burak Pelit, Ceren Bağbozan, Dilek Köktaş Gündoğdu, Fabio Fantasia, Fadime Bilir, Filiz Güleç, Gökmen Küçüktaşdemir, Hakan Yılmaz, İlgi Oğuzbayır, Mehmet Irmak, Özlem Çağlayan, Pelin Uğur, Rana Özkan, Selin Ece Özgen,Tarkan Ayhan, Yağız Kaan Kazançoğlu'ndan oluşuyor. Koro şefliğini Süleyman Alasulu, sanat yönetmenliğini Levent Yılmayan'ın üstlendiği müzikalin orkestra şefliğini de Doç. Dr. Halil Altın Köprü üstlendi.

Tüm geliri çocukların eğitimi ve sağlığı için harcanacak olan gösteri içinde bulunduğumuz yaz ayı boyunca şehrin farklı noktalarında tekrarlanacak.

KNK

Çocuklarımız için hazırladığımız ve şehrimizin unutulmaz karakteri Sancar Maruflu'nun adıyla taçlandırdığımız bilim merkezini, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda hizmete aldık.

Sancar Maruflu Bilim Merkezi

Konak Belediyesi olarak çocuklar için Çınarlı Rekreasyon Alanı içinde oluşturduğumuz ve İzmir'in unutulmaz siması Sancar Maruflu'nun adıyla taçlandırdığımız, Sancar Maruflu Bilim Merkezi'ni, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda düzenlenen törenle hizmete aldık. Konak Belediye Başkanı Abdül Batur, bilim merkezinin açılışında, "Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk, bu önemli günü dünyada ilk kez çocuklara armağan eden bir lider. Çocuklara çok değer veren, çocukların yetişmesi, onların çağdaş bir şekilde ülkelerine katkı sunması noktasında her türlü çabayı gösteren bir lider. Biz de çocukların çağdaş eğitim alması ve en önemlisi de Atatürk ilke ve inkılaplarından ayrılmadan bu eğitimlerini sürdürmelerine gayret ediyoruz" dedi.

Sancar Maruflu Büstü Açılışı

BÜYÜK DOSTLUK

Açılışta yer alan Sancar Maruflu'nun oğlu Cevat Ziya Maruflu, "1984 yılında, Konak Belediyesi kurulurken, babam da kurucu meclis üyelerindendi. İzmir'e çok emeği geçti. Kurulan bilim merkezine adının verilmesi bizler için ayrı bir gurur ve emeği geçenlere teşekkür ediyoruz" dedi. Sancar Maruflu'nun eski dostu ve yol arkadaşı, gazeteci Okan Yüksel, Sancar Maruflu'nun kendi destanını, unutulmazlığını yazanlardan olduğunu söyleyerek, "Bizim coğrafyamızda dostluk var. İzmir'de kendi destanını yazanlardan Sancar Maruflu, dernek, vakıf, platform çalışmalarıyla İzmir'de unutulmazlığını yazdı. Kendisine, başkanlığını ve temsilciliğini yaptığımız tüm sivil toplum kuruluşları adına teşekkür ediyorum" dedi.

ÇAĞDAŞLIK İÇİN

Konak Belediye Başkanı Abdül Batur açılış töreninde, tam 102 yıl önce, ülkenin içinde bulunduğu zor şartlarda, savaş ortamında ve hiçbir maddi desteği olmayan bir ülkede Mustafa Kemal ve arkadaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni açtığına ve Kurtuluş Savaşı neticelenmeden her türlü kararın meclis denetimden geçmesini sağlayan bir anlayışı getirdiklerine dikkat çekti. Batur, "Yani tek güçlü bir adam var ama gücünü her zaman olduğu gibi halkıyla paylaşan bir lider… 23 Nisan onun için çok önemli bir gün. Bu önemli günü dünyada ilk kez çocuklara armağan eden bir lider. Özellikle bu anlayışı da çok önemli. Çocuklara çok değer veren, çocukların yetişmesi, onların çağdaş bir şekilde ülkelerine katkı sunması noktasında her türlü çabayı gösteren bir lider… Başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere Meclis'in açılışında emek veren kahramanlarımızı ve Kurtuluş Savaşı'nda mücadele edip şehit düşen tüm şehitlerimizi rahmetle anıyorum" dedi.
Çocuklara armağan edilen bayram gününde bilim merkezini açtıkları için çok mutlu olduklarını söyleyen Başkan Batur, Konak Belediyesi olarak çocuklara, gençlere ve kadınlara yönelik çalışmaları her zaman ön planda tuttuklarını vurguladı.

Sancar Maruflu Bilim Merkezi'nin kurulmasında büyük emekleri olduğuna dikkat çekerek, Tatış ailesine teşekkür eden Başkan Batur, şunları söyledi:
"Özellikle bu bölgedeki çocuklarımızı, Konak sınırları içinde ilkokul ve ortaokul seviyesindeki tüm çocuklarımızı buraya getireceğiz. Teknolojik deneyler yapacaklar. Planetaryumdaki uzayla ilgili verilecek bilgileri burada çocuklarımıza tek tek sunacağız. Dönem bilgi çağı. Bilgi çağında çocuklarımızın bizden daha ileride olması lazım ki onu görüyoruz. Teknolojiyi çok çabuk benimseyen, çok çabuk ve hızlı bir şekilde projeler üretebilen, geleceğe bambaşka bakan yeni bir nesil geliyor. Çok güzel bir nesil geliyor. Bizim gayretimiz şu, karanlıklara değil, Atatürk'ün işaret ettiği Batı'ya dönük, çağdaş eğitimle onların gelecekte Türkiye'de söz sahibi olmalarını sağlamak. İyi bir eğitimle, Atatürkçü çizgide eğitimlerini sağlamak. Emeği geçen bütün arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Yaşasın Cumhuriyet, Yaşasın Mustafa Kemal Atatürk diyorum."

MİNNETLE

Sancar Maruflu'yu da sevgi ve minnetle anan Başkan Batur, "Sancar ağabey, bu kente çok büyük emek veren, dostlarıyla kentin sıkıntısını da neşesini de paylaşan, vefa adamı olan güzel ağabeyimizdi. Son günlerinde bile her gün yeni bir şey ortaya koymaya çalışıyordu. İzmir'e emek verenleri hiçbir zaman unutmadı. Biz de onu unutmadık, unutturmayacağız" dedi.

Kadınların Özgür Ülkesi

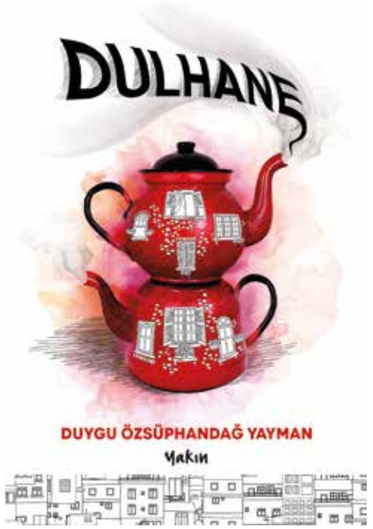

Kapılar ve duvarlar, mahremi saklar. Özel olanı, kendimize ait olanı… Arkalarına geçip "Canım öyle istedi" diyebilir, keyfimizin kâhyası olabilir, özgür ülkelerimizi kurabiliriz. Ama gördüğün gibi sevgili okur, cümlenin yüklemini yeterlik fiiliyle kurdum; -ebilmek her zaman mümkün olmayabilir. Ki insanız, toplum denen cangılın içinde yaşarız. Bilirsin, söz konusu o binalar en çok da evlerden müteşekkildir ve içindeki nüfus yoğunluğunu kadınlar oluşturur. Eh malum, Orta Doğu coğrafyasındayız…
Üç noktayı sen tamamla! Büyük çoğunluğu, canı istediği gibi davranamayan, keyfinin kâhyası olamayan, özgür ülkelerini kuramayan kadınlardır. Bu yüzden kapılar ve duvarlar, kimi zaman da cehennemi saklar. Kadınların yaşadığı erkek şiddetinin sokaklara, meydanlara, televizyonlara, gazete sayfalarına, internete yansıyan kadarını biliriz. Fiziksel, ekonomik ya da psikolojik kılıklarda sistematik şiddet, normalleştirilmiştir. O evler medeni durumu "evli" olan çokça evsiz kadını barındır. Gün gelir, her biri farklı sosyolojilerden kadınlar sistematik başkaldırıya girişir. Dulhane'deki kadınlar gibi… Boşanmış, kocalarını, sevgililerini terk etmiş, baba ocağından uzaklaşmış… herhangi bir erkeğin tahakkümünü reddetmiş kadınlardır onlar. Dulhane'yi, baskıya, tahakküme, şiddete bayrak açıp kendi hayatının peşine düşen kadınların hikâyeleri doldurur. Öykülerdeki kadınlar, tek başına ayakta kalmanın yolunu arar. Kimi bulmuştur kimi daha yoldadır. Toplumda kocasız kadınlara uygun bulunan dulluk statüsünü yerinden oynatan kadınlardır.
Kitapta Dulhane, fiziki bir mekandır. Kitap, binanın, "Bazen karıştırıyorum, ben hangisiyim" seslenişiyle başlar. Bina der ki; adı konmamış bir sürü ev, yapı da Dulhane olabilir. Son öykü de bu nedenle, binanın karşısındaki bir evde yaşayan, hiç evlenmemiş Semahat'ın hikâyesidir. Her öyküden önce bina, on altı öykünün kahramanlarını okura takdim eder. Bina aynı zamanda bir metafordur. Dulhane, tarihsel kökeni itibarıyla bu coğrafyada savaşların, mülteciliğin doğurduğu bir yapıdır. Kitapta da kendilerine açılmış savaşlardan kaçıp Dulhane'ye sığınan kadınlar vardır. Dulluk da toplumun her kesiminin kendi kavlince öteki muamelesi yaptığı bir mültecilik durumudur yani. Tüm yaftalamalara, kalıp yargılara, önyargılara rağmen; dul adlandırmasının toplumda taşıdığı anlamlara rağmen kendi hayatını bulma yolculuğuna çıkan kadınlar, birbirleriyle omuz omuza ayağa kalkacak ama son tahlilde kimseye dayanmadan o yolu yürümeyi öğrenecektir. Zarife teyze onlara, "kendine ait bir oda" vermiştir, sonrası onların güçlenme beceresine kalmıştır.

Her yazar böyle midir bilmiyorum, sevgili okur. İnsanın yazdığı öyküleri tanıtması, anlatması zor olabilir. Ben sana bir de fikrin doğum sırrını verip kitapla arandan çekileyim en iyisi. Gazetecilik mesleğimin bana sunduğu çok geniş bir dünyanın ürünü aslında bu kitap. 2002 yılı olmalı, Yapıcıoğlu semtine dair bir yazı hazırlıyordum. Semti gezerken öğrendim ki Yapıcıoğlu'ndan Kadifekale'ye çıkan cadde üstünde, dulhaneler denen mini mini evler vardı. Osmanlı - Rus Savaşı döneminde eşi savaşta ölen, kimsesiz mülteci kadınlar için padişahın yaptırdığı evler… Ardından Osmanlı'nın ilkini İstanbul'da kurduğu Dulhane denen kurumun, Anadolu'ya yayıldığını öğrendim. Yıllar sonra bir gün, yazar Handan Gökçek'e bu yazımı okumuştum. Dulhaneler dedi, ne güzel bir öykü mekanı olur. Ve oldu. Bu adı taşıyan bir yapının içinde kadın hikâyelerini kurdum. Gerisi zaten, ülkemizdeki kadın gerçeğiyle çorap söküğü…

Editörlüğünü Handan Gökçek, kapak tasarımını ve öykülere dair çizimleri Aslı Aypak Şentürk yaptı, Yakın Kitabevi Yayınları yayımladı, sana da okuması düştü sevgili okur. Sen okudukça dulhaneler, kadınların başkaları tarafından korunduğu değil, kendi güçlerini keşfedip kimseden korkmadan yaşayabildiği mekânlara dönüşecek.

KAPIDA DÖNÜŞTÜR

HEM SİZ HEM DOĞA KAZANSIN!

"Kapıda Dönüştür" projemiz ile ambalaj atıklarınızı evinizden ya da işyerinizden gelip alalım. Ayrıştırma sayesinde kazanacağınız para puanlarla alışverişte siz, geri dönüşümle de doğa kazansın.

Kapıda Dönüştür Projesinin İlçemizde Uygulanacağı Pilot Bölgelerimiz;
Alsancak, Kültür, Mimar Sinan ve Kahramanlar Mahallelerimizdir.

0232 484 53 00 / 1681

Detaylı Bilgi İçin: www.konak.bel.tr

Download on the App Store

Google play

Mobil Uygulamamızı indirmek için

KONAK BELEDİYESİ